

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 29ΗΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1966

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤ. ΤΣΑΤΣΟΥ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΩΡΕΜΗ

Ἡ Ὀλομέλεια τῆς Ἀκαδημίας συνῆλθεν εἰς ἕκτακτον συνεδρίαν τὴν 29ην Νοεμβρίου ἔ. ἔ., ἡμέραν Τρίτην καὶ ὥραν 6,30' μ. μ., διὰ τὴν τιμῆσιν τὴν μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος Ἀκαδημαϊκοῦ Κωνσταντίνου Χωρέμη.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην, μετὰ σύντομον Εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου κ. **Κωνστ. Τσάτσου**, δημοσιευομένην εὐθὺς κατωτέρω, τὸν προσήκοντα λόγον περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἔργου του, παρατιθέμενον μετὰ ταῦτα ¹, ἐξεφώνησεν ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Γεώργιος Ἰωακείμογλου**.

ΕἰΣΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΚΩΝΣΤ. ΤΣΑΤΣΟΥ

Τὸν προσήκοντα λόγον εἰς ἕξαρσιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ ἔργου τοῦ ἐκλιπόντος συναδέλφου ἡμῶν Κωνσταντίνου Χωρέμη θὰ ἐκφωνήσῃ ὁ καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ συνάδελφος αὐτοῦ κ. Γεώργιος Ἰωακείμογλου. Οὕτε τὴν ἀρμοδιότητα, ἀλλὰ οὕτε καὶ τὴν ἰκανότητα ἔχω νὰ εἶπω περισσότερα ἀπὸ ὅσα ὁ κ. συνάδελφος θὰ θελήσῃ νὰ εἶπῃ.

Ὡς πρόεδρος ὁμῶς τοῦ ἰδρύματος τούτου, ὡς ἄλλοτε συνάδελφος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς προσωπικὸς φίλος, αἰσθάνομαι τὴν ψυχικὴν ἀνάγκην νὰ προτάξω ὀλίγας μόνον φράσεις εἰς ὅσα θὰ ἀκουσθοῦν ἀπὸ ἀρμοδιώτερα χεῖλη.

Ἦτο μακρὸς ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον ἀπὸ τὸ Κλημέντι τῆς Κορινθίας μέχρι τῶν ἀνωτάτων βαθμίδων τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἱεραρχίας διήνυσεν ὁ Χωρέμης, καὶ τὸν διήνυσεν μὲ μοναδικὰ στηρίγματα τὰ πνευματικὰ του χαρίσματα, τὴν ἀκάματον θέλησίν του καὶ τὸ ἦθος του.

Δὲν τὸν ἠνύνησεν ἡ Μοῖρα μὲ ὅσα, ἐν τῇ ἰδιοτροπίᾳ της, δύναται νὰ προσφέρει

1. Βλ. κατωτέρω, σελ. 431 κ. ἑξῆς.

ἐξωτερικὰ προνόμια, ἀλλὰ μὲ μόνον τὸ προνόμιον τῆς ἐσωτερικῆς του δυνάμεως καὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἑαυτοῦ του. Δι' αὐτὸ καὶ πρὸς τὴν εἰς βάθος καλλιέργειαν καὶ τὴν τελείωσιν τοῦ ἑαυτοῦ του πάντοτε ἐστράφη. Δὲν ἐνδιεφέρθη ποτὲ διὰ τοὺς τίτλους, δι' ὧν δικαίως βραδύτερον ἐτιμήθη. Ἐπιδιώξεις του μοναδικῆ ὑπῆρξε τὸ ἰατρικὸν ἔργον του, καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἐπιστημονικὴ ἰατρικὴ ἔρευνα.

Μὲ πάθος ὑπεστήριζεν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ τὴν προαγάγῃ. Μὲ πάθος ἀντέστη εἰς ὅ,τι ἠδύνατο νὰ τὴν παρεμποδίσῃ. Δι' ὃ καὶ αἱ εἰς τὸν τομέα τῆς ἐρένης κυρίως ἐπιδόσεις του ἐτίμησαν (ἰδίᾳ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ) καὶ αὐτὸν καὶ τὴν πατρίδα, εἰς πείσμα ποικίλων ἐμποδίων καὶ δυσχερειῶν.

Ἦτο ὁ ἴδιος ἀρκετὰ πλούσιος εἰς ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα, ὥστε νὰ βλέπῃ μὲ ὄσσην ἰκανοποίησιν καὶ τὰ ἰδικά του, τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα τῶν περὶ αὐτὸν συνεργατῶν του. Δι' αὐτὸ καὶ ἐδημιούργησεν ἀξιόους μαθητάς, ἀληθῆ σχολήν, ἡ ὁποία, καὶ ἀφοῦ ἔφυγεν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν, πορεύεται εὐδοκίμως ἐπὶ τὰ ἴχνη του.

Ὁ Χωρέμης δὲν ἦτο μόνον ἰατρός, δὲν ἦτο μόνον εἰδικὸς ἐπιστήμων. Ἦτο πνευματικὸς ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου ἡ σκέψις ἐξετείνετο πολὺ πέραν τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης. Διάνοια φιλοσοφημένη, θεώρει ἀπὸ πολὺ ὑψηλῆς σκοπιᾶς τὰ ἀνθρώπινα. Καὶ ἐκεῖθεν ἐπήγαγεν τὸ ὑψηλὸν καὶ στερεὸν καὶ ἀλύγιστον ἦθος του, τὸ ἱερὸν πάθος του διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Διότι πράγματι ἠγάπησε μὲ πάθος τὴν Ἑλλάδα ὁ Χωρέμης καὶ δι᾽ αὐτὴν ἐξοχλὴν ἐνσαρκωμένην εἰς τὸ παιδί, εἰς τὸ ἑλληρόπουλο. Ὁνειρόν του ἦτο νὰ ἴδῃ τὰς νεωτέρας γενεὰς ὑγιεινέρας, ρωμαλεωτέρας, σωματικῶς καὶ ψυχικῶς, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, τὴν ὁποίαν πάντοτε ἐπόνεσεν, ὅπως ἐπονοῦσε τὰ παιδιὰ της.

Ἐπῆρξε σκληρὸς ἀγωνιστὴς ὁ Χωρέμης ἀλλὰ καὶ καλὸς φίλος. Εἰς ὅ,τι ἐπραττεν, ἔβαζε ὅλην τὴν σκέψιν του καὶ ὅλην τὴν ὁρμὴν του. Εἰργάσθη δι' αὐτὸ σκληρότατα καὶ ἔφυγε κουρασμένος, πολὺ ἐνωρίτερα ἀπὸ ὅ,τι τὸ ἐπερίμεναν ὅλοι.

Ἐπάρχον μερικοὶ θάνατοι διὰ τοὺς ὁποίους θρηνοῦμεν, ἀλλὰ τοὺς ὁποίους ἀποδεχόμεθα ὡς μίαν φυσικὴν κατάληξιν· ὑπάρχον ὁμως καὶ θάνατοι τοὺς ὁποίους αἰσθανόμεθα ὡς μίαν ἀπαράδεκτον ἀδικίαν. Οὕτω ἠσθάνθησαν τὸν πρόωρον θάνατον τοῦ Χωρέμη ὅλοι ὅσοι τὸν εἶχον συναντήσῃ εἰς κάποιο σταυροδρόμῳ τῆς ζωῆς. Οὕτω τὸν ἠσθάνθησαν κυρίως ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ συναδέλφοί του, ἔσχομεν ἄμεσον ἀντίληψιν τοῦ τεραστίου κενοῦ τὸ ὁποῖον ἀφήκεν ὀπισθὲν του.

Τὸ κενὸν τοῦτο ὁμως οἱ λόγοι τοῦ κ. συναδέλφου θὰ τὸ δείξουν εὐκρινέστερον ἀπὸ ὅ,τι θὰ ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω ἐγώ.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΩΡΕΜΗ

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΩΑΚΕΙΜΟΓΛΟΥ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν συνέρχεται σήμερον διὰ νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ τόσον προῶως ἐκλιπόντος συναδέλφου ἡμῶν, ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Χωρέμη. Εἰς ἐμὲ ἀνετέθη νὰ ἀναλύσω, κατὰ τὴν ἑκτακτον αὐτὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας, τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον αὐτοῦ.

Ὁ Κωνσταντῖνος Β. Χωρέμης ἐγεννήθη τὸ 1898 ἐν Κλημέντι τῆς Κορινθίας. Τὸ 1915 ἐνεγράφη εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐσπούδασεν ὡς ὑπότροφος τοῦ κληροδοτήματος Ἀντωνίου Παπαδάκη. Ὡς τελειόφοιτος εἰργάσθη ὡς ἑκτακτος βοηθὸς εἰς τὴν Παιδιατρικὴν Κλινικὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἐλαβε τὸ πτυχίον Ἱατρικῆς τὸ 1921 μὲ τὸν βαθμὸν ἄριστα. Τὰς ἀρχὰς τοῦ 1923 ἀνεχώρησεν εἰς Βερολίνον, διὰ νὰ εἰδικευθῇ εἰς τὸν κλάδον τῆς Παιδιατρικῆς. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὴν τακτικὴν ἔδραν τῆς Παιδιατρικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου κατεῖχεν ὁ διάσημος παιδίατρος Α. Czerny, ὅστις, ἀφοῦ εἶχε διατελέσει ἐπὶ πολλὰ ἔτη καθηγητῆς εἰς Breslau, εἶχε μετακληθῆ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Βερολίνου.

Ὁ Χωρέμης παρέμεινεν ἐν Βερολίνῳ μέχρι τέλους Ἰουλίου 1926, ἐργαζόμενος συνεχῶς ἐν τῇ Κλινικῇ τοῦ Α. Czerny. Ἐνωρὶς ἀντελήφθη ὅτι ἡ κλινικὴ παρατήρησις δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν πρόοδον τῆς Παιδιατρικῆς, καὶ ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συμπληρωθῇ μὲ ἐργαστηριακὰς καὶ ἰδίαι βιοχημικὰς, μικροβιολογικὰς καὶ παθολογοανατομικὰς ἐρεῦνας, διὰ νὰ ἀνακαλυφθοῦν τὰ αἷτια τῶν κλινικῶν συμπτωμάτων, συμφώνως μὲ τὴν ἀρχὴν (*magnam est rerum cognoscere causas*). Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ κλινικὸς πρέπει νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ ἐργαστήριον. Δὲν εἶναι ὅμως ἀρκετὸν νὰ ζητῇ ἀπὸ τὸν ἐργαστηριακὸν τὴν ἐκτέλεσιν διαφόρων ἐξετάσεων, πρέπει καὶ ὁ ἴδιος νὰ προάγῃ μὲ ἐργαστηριακὰς μεθόδους τὴν κλινικὴν παρατήρησιν. Μὲ τοιαύτας σκέψεις ὁ Χωρέμης παρηκολούθησεν ἐπὶ τρία ἐξάμηνα μαθήματα Βιοχημείας τοῦ καθηγητοῦ Ρ. Rona ἐν τῷ χημικῷ τμήματι τοῦ Παθολογοανατομικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου, εἰργάσθη δὲ καὶ πρακτικῶς εἰς τὰς βιοχημικὰς μεθόδους.

Ὁ καθηγητῆς Rona ἔγραφε διὰ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ μαθητοῦ του : «Εἰργάσθη ἐπὶ θεμάτων τῆς φυσιολογικῆς χημείας, τῆς κολλοειδοῦς καὶ φυσικῆς χημείας καὶ προσεκτήσατο ἀρίστας γνώσεις (*sehr gute Kenntnisse*). Εἶτα ἤρξατο ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν, ἔχουσαν ὡς θέμα τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἰνσουλίνης ἐπὶ τῆς γλυκολύσεως, ἣν μετὰ μεγάλης προσεκτικότητος καὶ ἀκαταπονήτου ἐπιμελείας ἔφερεν εἰς πέρας. Διὰ

τήν ἐν γένει δρασίω αὐτοῦ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ δύναμαι νὰ χορηγήσω τῷ κ. Χωρέμη τήν ἀρίστην πιστοποίησιν»).

Ἡ μελέτη περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἰνσουλίνης ἐπὶ τῆς γλυκολύσεως ὑπεβλήθη εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καὶ κατόπιν λίαν εὐμενοῦς κρίσεως τοῦ ἀειμνήστου ἀκαδημαϊκοῦ Σπυρίδωνος Δοντᾶ ὁ Χωρέμης ἀνηγορεύθη Διδάκτωρ τῆς Ἱατρικῆς μὲ τὸν βαθμὸν ἄριστα.

Ἐπὶ 3 ἔτη (1923-1926) ὁ Χωρέμης εἰργάσθη ἐν τῇ Παιδιατρικῇ Κλινικῇ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου. Ἡ ἐργασία του ἐξετιμήθη ὑπὸ τοῦ Czerny, ὁ ὁποῖος γράφει διὰ τὸν Χωρέμη: «Συμμετεῖχε καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα μετὰ μεγίστου ἐνδιαφέροντος καὶ ἐπιμελείας εἰς ὅλας τὰς ἐπισκέψεις καὶ μαθήματα, ὡς καὶ ἐν τῇ ἱατρικῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐν τῇ Πολικλινικῇ καὶ ἐν τοῖς διαφόροις τμήμασι τῆς Κλινικῆς. Ἔσχε δι' αὐτοῦ τὴν εὐκαιρίαν οὐ μόνον τὰς συγχρόνους θεραπευτικὰς καὶ ἐξεταστικὰς μεθόδους τῶν παιδῶν νὰ γνωρίσῃ κατὰ βάθος, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ μεγάλην προσωπικὴν πεῖραν ἐφ' ὅλων τῶν κεφαλαίων τῆς Παιδιατρικῆς. Τὸν ἐκτὸς τῆς καθαρῶς ἱατρικῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας χρόνον ἐχρησιμοποιοῖ οὗτος κατὰ τρόπον ἄξιον ἰδιαιτέρας ἀναγνωρίσεως, ἐργαζόμενος ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ εἴτε συμμετέχων εἰς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας εἴτε ἐκτελῶν ἰδίας ἐρεῦνας. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τούτων ἔχουσι δημοσιευθῆ εἰς πλείονας ἐπιστημονικὰς ἐργασίας.

Ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτοῦ ἐκπαίδευσις καθιστᾷ αὐτὸν ἰδιαιτέρως ἱκανὸν νὰ ἀναλάβῃ διευθύνουσαν θέσιν ὡς παιδίατρος»).

Ὁ Χωρέμης παρηκολούθησεν ἐν Βερολίῳ καὶ μαθήματα Ψυχιατρικῆς καὶ Νευρολογίας τῶν παιδῶν ὡς καὶ θεραπευτικῆς παιδαγωγικῆς εἰς τὴν νευρολογικὴν κλινικὴν τῆς Charite.

Μὲ τοιαῦτα πλούσια ἐπιστημονικὰ ἐφόδια ὁ Χωρέμης ἐπέστρεψε τὸν Αὐγούστον τοῦ 1926 εἰς Ἀθήνας, καὶ εἰργάσθη ἐν τῷ Δημοτικῷ Βρεφοκομείῳ, κατ' ἀρχὰς ὡς ἰατρός καὶ ἀργότερον (1929) ὡς διευθυντῆς αὐτοῦ. Αἱ συνθήκαι τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως ἐν τῷ Βρεφοκομείῳ τοῦ Δήμου δὲν ἦσαν καλά. Ἡ θνησιμότης ἦτο μεγάλη. Κατὰ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ 1932 ἡ θνησιμότης ὑπελογίζετο εἰς 15,5⁰/₁₀₀, κατὰ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ ἐπομένου ἔτους (1933) ἡ θνησιμότης κατῆλθεν εἰς 6,9⁰/₁₀₀. Τοῦτο ἀσφαλῶς ὀφείλεται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Χωρέμη ληφθέντα μέτρα.

Τὸν Μάϊον τοῦ 1928 ὁ Χωρέμης ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς ὑφηγητῆς τῆς Παιδιατρικῆς. Τὰ μαθήματά του ἐγίνοντο ἐν τῷ Δημοτικῷ Βρεφοκομείῳ. Τὸ 1935 διωρίσθη τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Παιδιατρικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τὸ 1958 ἐξελέγη τακτικὸν μέλος τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας.

Τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον τοῦ Χωρέμη εἶναι μέγα ὄχι μόνον εἰς ἔκτασιν, ἀλλὰ

καὶ εἰς βάθος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν του ὑπερβαίνει τὰς πέντε ἑκατοντάδας. Ἀναφέρονται αὐταὶ εἰς πλεῖστα θέματα τῆς Παιδιατρικῆς. Τὰ σπουδαιότερα εἶναι Φυματίωσις καὶ ἄλλα λοιμώδη νοσήματα, νόσοι κολλαγόνου, νόσοι αἵματος, νόσοι ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης, Δυστροφία, νόσοι ἀναπνευστικοῦ συστήματος, νόσοι πεπτικοῦ συστήματος, νόσοι νευρικοῦ συστήματος, νόσοι ἐνδοκρινῶν ἀδένων, νόσοι ὀστέων, ὀδόντων, δέρματος, Δηλητηριάσεις καὶ Κοινωνικὴ Ἱατρικὴ.

Ἡ φυματίωσις ἀπησχόλησε τὸν Χωρέμη ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπιστημονικοῦ του σταδίου. Εἰς 63 ἀνέρονται αἱ περὶ φυματίωσης ἐργασίαι τοῦ ἰδίου καὶ τῶν μαθητῶν του. Ἐν Βερολίῳ ἐδημοσίευσε μονογραφίαν ἐκ 250 σελίδων περίπου βάσε, τῶν παρατηρήσεων τῆς Παιδιατρικῆς Κλινικῆς τοῦ Czerny καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Εἰς τὸν πρόλογον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Czerny ἐτίμησε τὸν μαθητὴν του, ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «Ὁ κ. Χωρέμης ἐπιζητεῖ ἐν τῇ προκειμένῃ μονογραφίᾳ νὰ διαφωτίσῃ τὸ πρόβλημα τῆς φυματίωσης ἀπὸ κλινικῆς κυρίως ἀπόψεως, στηρίζεται δὲ πρὸς τοῦτο εἰς τὴν πεῖραν καὶ τὰς παρατηρήσεις τῆς ἐν Βερολίῳ παιδιατρικῆς Κλινικῆς. Ἡ Κλινικὴ πρέπει νὰ ἀσκῇ αὐστηροτάτην κριτικὴν ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν ἐξεταστικῶν καὶ θεραπευτικῶν μεθόδων. Οὐδένα αὕτη ἔχει λόγον νὰ κρίνῃ μετ' αἰσιοδοξίας τὰ πράγματα, τοῦναντίον πρέπει ν' ἀποδεικνύῃ τὸ ἀτελὲς τῶν γνώσεών μας, ἵνα οὕτω διανοίγῃ νέας ὁδοὺς πρὸς τὴν ἔρευναν, δι' ἧς καὶ μόνον ἐπιτυγχάνεται ἡ πρόοδος.

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔχει συγγραφῆ ἡ προκειμένη μονογραφία ὑπὸ τοῦ κ. Χωρέμη.

Ὁ ἀναγνώστης δύναται ἐξ αὐτῆς οὐ μόνον νὰ προσανατολισθῇ πρὸς τὴν σημερινὴν θέσιν τοῦ ζητήματος τῆς φυματίωσης, ἀλλὰ καὶ νὰ παροτρυνθῇ ποικιλοτρόπως ὅπως καὶ ἐργασθῇ ἐπὶ τούτου.

Ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἔγκειται, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ ἰδιαιτέρα ἀξία τῆς προκειμένης μονογραφίας. Εἶναι αὕτη ἐνδεδειγμένη νὰ ἀναζωογονήσῃ ἐκ νέου τὸ πρόβλημα τῆς φυματίωσης καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ παράσχῃ μεγάλας ὠφελείας».

Ἡ δημοσίευσίς ἐνὸς τόσον ἐπαινετικοῦ προλόγου εἰς βιβλίον ἐνὸς νεαροῦ ξένου μαθητοῦ ὑπὸ τοῦ Czerny ἀποτελεῖ ἐξαιρετικὴν τιμητικὴν διάκρισιν. Ἐξ ἰδίας πείρας γνωρίζω, πόσον φειδωλοὶ εἰς ἐπαίνους εἶναι οἱ Γερμανοὶ Καθηγηταί.

Τὸ 1947 ὁ Χωρέμης ἐδημοσίευσε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱατρικὴν ἑκτενῆ μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Κλινικὴ τῆς παιδικῆς φυματίωσης». Διὰ τὴν σημασίαν τῆς μελέτης ταύτης ὁ συγγραφεὺς γράφει τὰ ἑξῆς: «Περιγράφεται διὰ πρώτην φορὰν νέον σύνδρομον τῆς φυματιώδους μηνιγγίτιδος, τὸ πνευρικόν. Ἐπίσης ἀναπτύσσεται

είδικώτερον ἢ σημασία τοῦ μνηιγγιτισμοῦ κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ πρωτοπαθοῦς συμπλέγματος ὡς δυναμένου νὰ ἰαθῆ ἄνευ ἀπολήξεως εἰς φυματιώδη μνηιγγίτιδα. Τέλος ἐπιχειρεῖται ἡ διάκρισις τῆς πυλαίας ἀπὸ τὴν παρατραχειακὴν ἀδενίτιδα, λόγῳ τῆς μεγάλης διαφορᾶς ὡς πρὸς τὴν μεταξὺ αὐτῶν ἐξέλιξιν».

Εἰς ἄλλην μελέτην, δημοσιευθεῖσαν ἐπίσης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱατρικὴν τὸ 1948, περιγράφονται περιπτώσεις πρωτοπαθοῦς συμπλέγματος μετὰ μνηιγγιτισμοῦ καὶ θετικῆς καλλιέργειας *B. Koch* τοῦ ἐγκεφαλικοῦ ὑγροῦ. Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν (*Lancet*).

Εἰς τρίτην ἐργασίαν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱατρικὴν τὸ 1948 ὁ Χωρέμης βάσει τῶν παρατηρήσεων, αἵτινες περιλαμβάνονται εἰς τὰς δύο προηγουμένης μελέτας, προέβη εἰς συστηματικὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐγκεφαλικοῦ ὑγροῦ, τόσον ἐπὶ φυματιώδους πρωτολοιμώξεως, ὅσον καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θεραπείας τῆς φυματιώδους μνηιγγίτιδος καὶ τῆς κεγχοειδοῦς φυματιώσεως. Κατὰ τὸν συγγραφέα ἡ σημασία τῆς μελέτης ταύτης ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἀνέτρεψε τινὰς ἐκ τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἀντιλήψεων ἐπὶ τῆς παθογενείας τῆς νόσου. Τὴν θεωρεῖ ὅτι εἶναι μία τῶν σπουδαιότερων ἐργασιῶν αἱ ὁποῖαι ἐξῆλθον τῆς Παιδιατρικῆς Κλινικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὁ Χωρέμης συνέταξε μελέτην ἀγγλιστὶ περιλαμβάνουσαν τὰ σπουδαιότερα εὐρήματά του καὶ ἀπέστειλε αὐτὴν διὰ τοῦ Ἀμερικανοῦ Δόκτωρος *Vine* εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ *Lancet*. Πόσον αὐστηρῶς κρίνει τὰς πρὸς δημοσίευσιν μελέτας τὸ *Lancet*, προκρίπτει ἀπὸ τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν πρὸς τὸν *Vine*.

Φίλε κύριε,

Λυπούμεθα πολὺ διότι θ' ἀπογοητεύσωμεν τὸν Καθηγητὴν κ. Χωρέμην καὶ σᾶς, ἀλλ' ἀπεφασίσαμεν νὰ μὴ δημοσιεύσωμεν τὴν ἐργασίαν, μέχρις ὅτου προσαχθοῦν ἀκόμη ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπόψεών του. Ἡ ἀξία της, ἡ ὁποία δυνατὸν νὰ εἶναι πολὺ οὐσιώδης, φαίνεται ὅτι ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐὰν αἱ βακτηριολογικαὶ παρατηρήσεις εἶναι ἐκτὸς κριτικῆς (*beyond criticism*). Ἐν ἄλλοις λόγοις, δυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι οἱ ἀπομονωθέντες ὄργανισμοὶ ἦσαν πράγματι βακτηριόδια φυματιώσεως; Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ εἴμεθα πεπεισμένοι, διότι τὰ εὐρήματα ταῦτα διαφέρουν τῶν τῶν ἄλλων ἐρευνητῶν.

Εἶναι φυσικὸν ἴσως δι' ἡμᾶς νὰ ἐκφράσωμεν ἀμφιβολίας, δεδομένης τῆς ἀποστάσεως χιλιάδων μιλίων καὶ τῆς μὴ πλήρους γνωριμίας μετὰ τῶν συνεργατῶν τοῦ Καθηγητοῦ Χωρέμη. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας αισθανόμεθα ὅτι μία γνώμη ἔξωθεν θὰ ἦτο χρήσιμος, καὶ μεγαλυτέρα ὠφέλεια θὰ προέκυπτεν, ἂν ἦτο δυνατὸν ξένοι μικροβιολόγοι νὰ συζητήσουν τὰ εὐρήματα ταῦτα ἐπὶ τόπον. Διὰ τῆς γνώμης ἐιδικῶν οἱ δισταγμοὶ μας θὰ ὑπερενικῶντο».

Μετά τὴν ἄρνησιν τῆς συντάξεως τοῦ *Lancet* νὰ δημοσιευθῇ ἡ ἄνω μέλετη, αὕτη ἐστάλη εἰς τὸν Καθηγητὴν Fanconi, καθηγητὴν τῆς Παιδιατρικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ζυρίχης, ὅστις τὴν ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ περιοδικὸν *Acta Helvetica Paediatrica* τὸν Μάρτιον τοῦ 1950.

Ὁ Χωρέμης εἶχε τὴν μεγάλην ἱκανοποίησιν ὅτι τὰ εὐρήματά του δὲν ἤρρησαν νὰ ἐπιβεβαιωθοῦν ἀπὸ ἄλλους ἐρευνητάς. Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρει τοὺς Dubois καὶ Manne τῶν Βρυξελλῶν, οἱ ὁποῖοι εἰς μελέτην δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν *Semaine des Héritaix* τὸ 1950 γράφουν σχετικῶς μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ βακτηριδίου φυματιώσεως εἰς τὸ ἐγκεφαλικὸν ὑγρὸν : «Ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου, νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τῶν παθολόγων (*internistes*) ἐπὶ τῶν ἐξαιρετικῶς πειστικῶν (*suggestives*) δημοσιεύσεων τοῦ Καθηγητοῦ Χωρέμη ἐξ Ἀθηνῶν. Εἰς αὐτὰς φαίνεται, πῶς ἐπὶ ὀλοκλήρου σειρᾶς πολὺ μικρῶν ἀσθενῶν εὐρισκομένων εἰς κατάστασιν ὀξείας πρωτολοιμώξεως ὡς ἐπὶ παιδίων πασχόντων ἐκ κερχροειδοῦς, ἡ θετικὴ καλλιέργεια τοῦ ἐγκεφαλικοῦ ὑγροῦ δὲν ἠκολουθεῖτο ὑπὸ ἐμφανίσεως φυματιώδους μηνιγγίτιδος, ἐνῶ οἱ διάφοροι οὗτοι ἀσθενεῖς δὲν ἐθεραπεύοντο παρὰ μόνον δι' ἐνδομυϊκῆς χορηγήσεως στρεπτομυκίνης.

Ἡ ἀνάλυσις τῶν δεδομένων τούτων ἐπιτρέπει εἰς τὸν Καθηγητὴν Χωρέμην νὰ συναγάγῃ, ὅτι ἡ περιοδικὴ ἐμφάνισις τοῦ βακτηριδίου τῆς φυματιώσεως εἰς τὸ ἐγκεφαλικὸν ὑγρὸν κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς φυματιώδους μηνιγγίτιδος συνοδευομένης ὑπὸ ὑποτυπωδῶν μηνιγγιτικῶν σημείων δὲν ἄγει κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἀνάπτυξιν φυματιώδους μηνιγγίτιδος. Ἐπὶ κερχροειδοῦς φυματιώσεως εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνευρεθοῦν βακτηρίδια φυματιώσεως εἰς τὸ ἐγκεφαλικὸν ὑγρὸν ἄνευ ὑπάρξεως ἀληθοῦς μηνιγγίτιδος».

Τὰ συμπεράσματα αὐτὰ ἐπιβεβαιοῦνται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν μετὰ μεγαλυτέρας ἐντάσεως, διὰ πολυαριθμοτέρων καὶ πειστικωτέρων νέων ἀποδεικτικῶν στοιχείων».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄλλων δημοσιευμάτων σαφῶς προκύπτει ὅτι ὁ Χωρέμης εἶχε δίκαιον καὶ ὁ συντάκτης τοῦ *Lancet*, ὅστις ἠρνήθη νὰ δημοσιεύσῃ τὴν ἐργασίαν του, εἶχεν ἄδικον. Τὸ ἀγγλικὸν («*fair play*») δὲν τοῦ ἐπέτρεπε βέβαια νὰ σιωπήσῃ, καὶ εἰς σχόλιον (*Annotation*) δημοσιευθὲν τὴν 19ην Ἀυγούστου 1950, σελ. 277, ἀποδίδει τὸ δίκαιον εἰς τὸν Χωρέμην. Ἐκτοτε οὐδεμία τῶν ἐργασιῶν τὰς ὁποίας ὁ Χωρέμης ἀπέστειλε πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὸ *Lancet* ἀπερρίφθη.

Οἱ ξένοι δὲν φαντάζονται, ὅτι Ἕλληνες ἐπιστήμονες, ἐργαζόμενοι ἐν Ἑλλάδι, δύνανται δι' ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν νὰ συμβάλουν οὐσιωδῶς εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης.

Πρέπει να έλθουν και άλλοι επιστήμονες της περιοχής του Χωρέμη, διὰ νὰ διαλύσουν τὰ νέφη τῆς δυσπιστίας τῶν ξένων.

Σπουδαία ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τοῦ Χωρέμη εἰς τὸ θέμα τῆς θεραπείας τῆς φυματιώδους μηνιγγίτιδος μὲ στρεπτομυκίνη. Εἰς σειρὰν δημοσιευμάτων ἀσχολεῖται μὲ τὸ θέμα τοῦτο. Ἐξέδωκε μετὰ τῶν συνεργατῶν του καὶ μονογραφίαν ἐκ 230 σελίδων ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς στρεπτομυκίνης εἰς τὴν θεραπείαν τῆς παιδικῆς φυματιώσεως». Ἡ μονογραφία αὕτη ἐβραβεύθη ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας. Ὁ Γεν. Γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας ἔλεγεν ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου κατὰ τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς 23ης Δεκεμβρίου 1948 τὰ ἑξῆς :

Βραβεῖον ἀπονέμεται εἰς τὸν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν Καθηγητὴν τῆς Παιδιατρικῆς κύριον Κ. Χωρέμη διὰ τὴν μονογραφίαν αὐτοῦ «Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς στρεπτομυκίνης εἰς τὴν θεραπείαν τῆς παιδικῆς φυματιώσεως, 1948». «Ἡ μονογραφία αὕτη ἀποτελεῖ ἀξίαν λόγου συμβολὴν εἰς τὴν θεραπευτικὴν ἐφαρμογὴν τῆς στρεπτομυκίνης καὶ ἐμπεριστατωμένην μελέτην τῆς ἐνεργείας αὐτῆς εἰς περιπτώσεις φυματιώδους μηνιγγίτιδος καὶ ἄλλων μορφῶν φυματιώσεως τῶν παιδῶν, διατυπωμένην οὐ μόνον διὰ κλινικῶν παρατηρήσεων, ἀλλὰ καὶ διὰ πλείστων ἐργαστηριακῶν ἐρευνῶν, οὕτω δὲ ἐμφανίζει τὴν Ἑλλάδα οὐχὶ ὕστεροῦσαν ἐν τῷ σπουδαιοτάτῳ τούτῳ ζητήματι».

Ὁ Χωρέμης ἀνεζήτησε νέας μεθόδους θεραπείας τῆς φυματιώδους μηνιγγίτιδος διὰ συνδυασμοῦ τῆς στρεπτομυκίνης μὲ φυματίνη καὶ μὲ ἄλλα φάρμακα. Πρῶτος ἐφήρμοσε τὸν συνδυασμὸν μὲ φυματίνη τὸ 1952 μὲ καλὰ ἀποτελέσματα. Ἀργότερον (1953) ἐφήρμοσε τὸν συνδυασμὸν στρεπτομυκίνης μὲ φυματίνη καὶ διανικοτύλην (ἰσονιαζίδη ἢ Rimifon). Διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τούτου ἡ θνησιμότης ὑπεβίβασθη εἰς 8⁰/₁₀₀, τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς θεραπείας ὑπεβίβασθη ἀπὸ 6-7 μῆνας εἰς 2-2¹/₂ μῆνας. Σπουδαῖον εἶναι ὅτι ἐπὶ κεγχροειδοῦς φυματιώσεως οὐδεμία παρατηρήθη ἐπιπλοκὴ φυματιώδους μηνιγγίτιδος.

Εἰς ἄλλην ἐργασίαν μελετᾶται ὑπὸ μαθητῶν τοῦ Χωρέμη ἡ ἐνέργεια τῶν ἀντιφυματικῶν φαρμάκων διανικοτύλη, στρεπτομυκίνη καὶ π-αμινοσαλικυλικὸν δὲξὸ ἢ PAS ἐν συνδυασμῷ μὲ κορτικοστεροειδῆ ἐπὶ κεγχροειδοῦς φυματιώσεως. Ὁ συνδυασμὸς οὗτος εἶναι ἀφ' ἐνὸς ἀσφαλής, ἀφ' ἑτέρου ἔχει σημαντικὰ πλεονεκτήματα.

Ἦτο γνωστὸν ὅτι ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐνζύμου ὑαλουρονιδάση ἡ ἀπορρόφησις ὑποδοριῶς ἢ ἐνδομυκῶς ἐνεθéntος φαρμάκου ἐπιτυγχάνεται. Ὁ Χωρέμης συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ τὴν ἀναμείξη μὲ φυματίνη διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν ἀντίδρασιν κατὰ Μογο. Ἡ ἰδέα ἦτο λίαν ἐπιτυχής, διότι διὰ τῆς ὑαλουρονιδάσης ἐπετυγχάνετο συντόμευσις τῆς φυματινοαντιδράσεως κατὰ Μογο. Τοῦτο ἔχει σημασίαν ἀπὸ πρακτικῆς καὶ θεωρητικῆς ἀπόψεως.

Ἐπί τὸν τίτλον «Φυματιώδης ἥπατίτις καὶ θεραπεία αὐτῆς διὰ στρεπτομυκίνης» ἐδημοσιεύθη μελέτη τοῦ Χωρέμη εἰς Ἑλληνικὴν καὶ Ἀγγλικὴν γλῶσσαν τὸ 1949. Εἶναι ἡ πρώτη περίπτωσις φυματιώδους ἥπατίτιδος, ἣτις ὑπάρχει εἰς τὴν διεθνή βιβλιογραφίαν.

Ὁ Χωρέμη καὶ οἱ συνεργάται του περιέγραψαν διὰ πρώτην φοράν βακτηριολογίαν τῆς φυματώσεως, δηλαδή οὐσίαν, ἣτις ἀναστέλλει τὴν ἀνάπτυξιν βακτηριδίων Koch. Αἱ σχετικαὶ μελέται ἐδημοσιεύθησαν τὸ 1955 εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου Pasteur καὶ εἰς τὸ *American Review of Tuberculosis and Pulmonary Diseases*.

Ἐπὶ παιδίων θεραπευθέντων ἐκ φυματιώδους μηνιγγίτιδος ὁ Χωρέμη καὶ οἱ συνεργάται του παρατήρησαν τὴν ἀνάπτυξιν ἐνδορραχιαίων ὄγκων (χολοστεατώματα). Ἡ μελέτη ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ *Lancet* τὸ 1956. Ὁ συγγραφεὺς ὀρθῶς ἀπέδωσε τοὺς ὄγκους εἰς τὴν ἐνδορραχιαίαν θεραπείαν, ἣτις εἶχεν ἐφαρμοσθῆ διὰ τὴν θεραπείαν τῆς φυματιώδους μηνιγγίτιδος. Ἡ σύνταξις τοῦ *Lancet* ἐδημοσίευσε (1 Σεπτέμ. 1956) σχετικῶς τὸ ἐξῆς σχόλιον : «Ἡ σχέσις μεταξὺ τῶν κύστεων τούτων καὶ ἐκείνων, αἵτινες παρουσιάζονται ἀλλαγῶν τοῦ σώματος, ἔχει τελευταίως περιγραφῆ ἀπὸ τὸν Χωρέμη καὶ συν., οἱ ὅποιοι ἔδειξαν, ὅτι δερμοειδεῖς ἐμφυτεύσεις δυνατὸν νὰ ἐμφανισθοῦν εἰς τὴν σπονδυλικὴν στήλην, καὶ περιέγραψαν 6 περιπτώσεις μετ' ἀποκατάστασιν ἐκ φυματιώδους μηνιγγίτιδος. Ὁ Χωρέμη καὶ οἱ συνεργάται του δικαίως ἐθεώρησαν, ὅτι αἱ κύστεις αὗται ἐξορμῶνται ἐκ τοῦ πλακώδους ἐπιθηλίου, μεταφερόμεναι ἐντὸς τῆς σπονδυλικῆς κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκτελέσεως μιᾶς ἐκ τῶν πολλῶν ὀσφυνογονιαίων παρακεντήσεων, αἱ ὅποια τελοῦνται κατὰ τὴν θεραπείαν φυματιώδους μηνιγγίτιδος. Ἀπορίας ἄξιον εἶναι, πῶς τὸ ἐπακόλουθον τοῦτο δὲν παρατηρήθη προηγουμένως, διότι ἡ ἐξέτασις βιοψιῶν δεικνύει, πόσον συχνὰ κοινὴ βελόνη συμπαρασύρει μικρὸν τεμάχιον δέρματος ἐντὸς τοῦ αὐλοῦ τῆς».

Δικαιολογημένη εἶναι ἡ ἀπορία τοῦ *Lancet*. Θὰ ἠδυνάμεθα ὁμως νὰ ἐκφράσωμεν εὐλογον ἀπορίαν καὶ εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις, ὅπου ἡ ἐπιστημονικὴ ὀξύνουσις τοῦ Χωρέμη ἔφερεν εἰς φῶς ἀξιόλογα εὑρήματα, τὰ ὅποια ἄλλοι ἐρευνῆται δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διαπιστώσουν.

Ἀξιολόγους μελέτας ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ὁ Χωρέμη, μετὰ τῶν συνεργατῶν του, καὶ εἰς θέματα τῶν λοιμωδῶν νόσων (*Διφθερίτις, Ἰλαρά, Κοκκύτης, Μηνιγγίτις, Παρωτίτις, Πολιομυελίτις καὶ Σαλμωνελλώσεις*).

Ἀπὸ τὰς περὶ νόσων τοῦ κολλαγόνου μελέτας ἐξαιρετικὴν σημασίαν ἔχουν δύο δημοσιεύματα. Τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη τὸ 1958, ὑπὸ τὸν τίτλον : «*Untersuchungen über einen Hauttest durch Skarifikation mit Cantharidin bei Kindern mit akutem Gelenkrheumatismus*» εἰς τὸ περιοδικὸν «*Acta Paediatrica*».

Ἡ καθαριδίνη ἐχρησιμοποιεῖτο ἄλλοτε ὡς ἐκδόριον. Ἐπὶ τοῦ δέρματος προκαλεῖ κατ' ἀρχὰς ἐρύθημα, ἀργότερον ἔχομεν διήθησιν ὀροῦ ἐκ τῶν ἀγγείων καὶ τῶν ἰστών. Ὁ ὀρός ὑψώνει τὴν ἐπιδερμίδα καὶ οὕτω σχηματίζονται φυσαλλίδες. Ὁ Χωρέμης ἐξήτασε τὸ περιεχόμενον τῶν φυσαλλίδων ἐπὶ ὑγιῶν παιδίων, ἐπὶ παιδίων πασχόντων ἀπὸ ὀξείας ρευματισμοῦ τῶν ἄρθρων κατὰ τὸ ὄξυ στάδιον τῆς νόσου, καθὼς καὶ ἐπὶ παιδίων διαρκούσης τῆς θεραπείας τῆς νόσου. Διεπίστωσεν ὅτι τὸ ὑγρὸν τῶν φυσαλλίδων περιέχει, κατὰ τὸ ὄξυ στάδιον, ηῤῃξήμενον λεύκωμα. Ἐὰν ἀρχίσῃ ἡ θεραπεία, τὸ ὀλικὸν λεύκωμα ἐλαττοῦται, παραλλήλως πρὸς τὴν ὑποχώρησιν τῶν κλινικῶν συμπτωμάτων. Ὑπάρχουν διαφοραὶ καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν περιεκτικότητα τοῦ ὑγροῦ φυσαλλίδων εἰς γ-γλοβουλίην. Διὰ τῆς μελέτης ταύτης ἀποκαλύπτεται ἐν νέον βιοχημικὸν εὔρημα χαρακτηριστικὸν τῶν ὀξέων ρευματισμῶν τῶν ἄρθρων. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ περιγραφεῖσα δοκιμασία διὰ τῆς καθαριδίνης θὰ φέρῃ εἰς τὴν βιβλιογραφίαν τὴν ὀνομασίαν («δοκιμασία κατὰ Χωρέμη») ἢ «Test Χωρέμη».

Τὸ δεύτερον δημοσίευμα (βλ. *Clin. Chim. Acta* 8, 1963) ἀφορᾷ εἰς ἄλλο βιοχημικὸν εὔρημα καὶ δὴ εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τῆς τυροσίνης ἐπὶ ὀμάδος 17 παιδίων πασχόντων ὀξείας ρευματισμοῦ, ἐνὸς παιδίου πάσχοντος ρευματοειδῆ ἀρθρίτιδα, ἐνὸς παιδίου πάσχοντος ψωρίασιν μὲ ρευματικὰς ἐκδηλώσεις καὶ ἐνὸς παιδίου πάσχοντος ἐλκώδη κωλίτιδα.

Ἡ σύγκρισις ἐγένετο μὲ δευτέραν ὀμάδα μαρτύρων. Ἀπεδείχθη ὅτι ἐπὶ τῆς πρώτης ὀμάδος ἡ σχέσις φαινολαλάνης πρὸς τυροσίνην καὶ ἡ ἀπέκκρισις φαινολικῶν ὀξέων διὰ τῶν οὔρων ἦσαν ηῤῃξήμεναι.

Μεγάλῃ εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ Χωρέμη εἰς τὴν διερεύνησιν τῶν νόσων τοῦ αἵματος. Τὸ 1950 ἐδημοσίευσεν, εἰς τὴν «Ἑλληνικὴν Ἱατρικὴν», μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐστὶν δρεπανοκυτταρικῆς ἀναιμίας εἰς χωρία τῆς περιοχῆς Κωπαίδος». Εἰς τὸ χωρίον («Πετρομαγούλα») ἀνεῦρεν ὀμαδικὰ περιστατικὰ δρεπανοκυτταρικῆς ἀναιμίας. Εἰς τὴν δευτέραν μελέτην, δημοσιευθεῖσαν τὸ ἐπόμενον ἔτος εἰς τὴν «Ἑλληνικὴν Ἱατρικὴν» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ δρεπανοκυτταρικὴ ἀναιμία ἐν Ἑλλάδι», ἐξετάζεται τὸ θέμα τοῦτο λεπτομερέστερον.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Πετρομαγούλας ἀνέρχεται εἰς 6.000 περίπου. Διεπιστώθη ὅτι 0,25% τῶν κατοίκων εἶχον προσβληθῆ ἀπὸ τὴν νόσον. Ὁ Χωρέμης γράφει : «Ἡ ἀναλογία αὕτη εἶναι μεγαλυτέρα καὶ τῆς ἐπὶ τῶν Νέγρων ἐν Ἀμερικῇ παρατηρουμένης. Δὲν ἀποκλείεται μάλιστα ὁ ἀριθμὸς τῶν πασχόντων ἐκ δρεπανοκυτταρικῆς ἀναιμίας νὰ εἶναι ἀκόμη ὑψηλότερος, δεδομένου ὅτι δὲν ἐγένετο ἐξαντλητικὴ ἔρευνα ἐφ' ὄλου τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς μερικὸν τῶν γονέων ἀπεδεικνύετο ὅτι ἔφερον τὸ στίγμα τῆς νόσου. Ὑποστηρίζεται ὅτι οἱ πάσχοντες δρεπανοκυτταρικὴν ἀναιμίαν

εἶναι ὁμοζυγῶται. Πρέπει δηλαδή ἀμφότεροι οἱ γονεῖς νὰ εἶναι φορεῖς τοῦ στίγματος. Τοῦτο δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ἀπολύτως ὀρθόν. Ἐκ τῶν 3 περιπτώσεις, ὅπου ἦτο δυνατόν νὰ ἐξετασθοῦν ἀμφότεροι οἱ γονεῖς, εἰς τὴν μίαν περίπτωση οἱ γονεῖς ἦσαν ἀρνητικοὶ ὡς πρὸς τὸ στίγμα, εἰς τὰς ἄλλας δύο περιπτώσεις μόνον ἡ μήτηρ ἦτο θετικὴ.

Ἡ ἔρευνα αὕτη τοῦ Χωρέμη ἔφερεν ἐπὶ τάπητος τὸ θέμα τῆς ἐπιμειξίας Ἑλλήνων μὲ Νέγρους κατὰ τὴν μακρὰν Ἱστορίαν τοῦ ἔθνους. Ὁ Χωρέμης βασιζόμενος ἐπὶ τῶν γνωμῶν τοῦ Κεραμοπούλλου καὶ τοῦ Ἀμάντου γράφει: «Ἡ πλέον λεπτομερὴς ἐξέτασις τοῦ θέματος οὐδὲν ἔρεισμα παρέχει εἰς τὴν θεωρίαν ὅτι αἱ περιπτώσεις δρεπανοκντταρικής ἀναιμίας ὀφείλονται εἰς ἐπιμειξίαν τῶν Ἑλλήνων μὲ Νέγρους».

Διὰ τῶν ἄνω ἐρευνῶν προσφέρεται ἐθνικὴ ὑπηρεσία εἰς τὴν πατρίδα. Ὁ Χωρέμης εἶναι ἀξιόπαινος, διότι ἐδημοσίευσεν τὰ συμπεράσματά του καὶ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

Ἀπὸ ἄλλας ἐρεῖνας τῶν νόσων τοῦ αἵματος ἀναφέρομεν: Μεσογειακὴ ἀναιμία, ἐμβρυϊκὴ αἰμοσφαιρίνη, ἄλλαι ἀναιμῖαι, ἐνζυμικαὶ διαταραχαὶ ἐρυθροκνττάρων, ἀνεπάρκεια τοῦ ἐνζύμου, 6-φωσφορικής ὑδρογονάσης ἢ G — 6PD, διαταραχαὶ λευκοκνττάρων, διαταραχαὶ θρομβοκνττάρων, διαταραχαὶ πήξεως, Νοσήματα λεμφικοῦ συστήματος.

Τὰ θέματα τῆς ἐναλλαγῆς τῆς ὕλης ἀπασχόλησαν τὸν Χωρέμη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἐν Βερολίῳ σπουδῶν του. Μετὰ τοῦ καθηγητοῦ Schiff καὶ τοῦ δόκτορος Bayer ἐδημοσίευσεν τὸ 1925 εἰς τὸ *Jahrbuch der Kinderheilkunde* μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Zur Pathogenese der Ernährungsstörungen beim Säugling, experimentelle Exsikkose und Leberglykogen». Πρόκειται περὶ πειραματικῆς ἐργασίας, καθ' ἣν νεαροὶ κύνες ἐτρέφοντο μὲ λευκωματοῦχον σιτηρέσιον, τὸ ὁποῖον δὲν ἐκάλυπτεν ἐπαρκῶς τὸ ἀπαιτούμενον ὕδωρ. Παρουσιάζεται διαταραχὴ τῆς γενικῆς καταστάσεως. Ἡ ἐξέτασις τοῦ ὄρου τοῦ αἵματος ἀπεδείκνυν ἀνυδραίμιαν. Ἐπὶ μακρᾶς διαρκείας τοῦ πειράματος παρουσιάζεται λιπώδης διήθησις τοῦ ἥπατος. Ἐπὶ δύο ζώων, εἰς τὸ σιτηρέσιον τῶν ὁποίων προσετέθη σάκχαρον, παρατηρήθη ἐπιδείνωσις τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως μὲ θάνατον τοῦ ἐνὸς ζώου. Τὸ δεύτερον ἐφονεύθη καὶ ἡ ἐξέτασις τοῦ ἥπατος ἀπέδειξεν, ὅπως καὶ εἰς τὸ ἄλλο, λιπώδη ἐκφύλισιν τοῦ ἥπατος καὶ ηἰξημένην ποσότητα γλυκογόνου, ἐν συγκρίσει μὲ μάρτυρας. Ἡ ηἰξημένη περιεκτικότης εἰς γλυκογόνον δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ἀφυδάτωσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοξικὴν ἐπίδρασιν προϊόντων τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ λευκώματος.

Τὸ ἐπόμενο ἐτος (1926) ἐδημοσίευσεν μετὰ τοῦ καθηγητοῦ Schiff δευτέραν μελέτην εἰς τὸ *Jahrbuch der Kinderheilkunde* ὑπὸ τὸν τίτλον «Experimentelle Exsikkose und Kohlehydratstoffwechsel». Ἡ μελέτη αὕτη εἶναι συνέχεια τῆς κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος δημοσιευθείσης καὶ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ὕδατανθρά-
ΠΑΑ 1966

κων, ἐν σχέσει μὲ τὴν ἰσχυρὰν ἀφυδάτωσιν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν τὰ βρέφη κατὰ τὰς ὀξείας γαστρεντερίτιδας.

Αἱ παρατηρήσεις ἐγίνοντο ἐπὶ βρεφῶν μὲ προσδιορισμὸν τοῦ σακχάρου, τοῦ φωσφόρου καὶ τοῦ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακος ἐν τῷ αἵματι. Οἱ συγγραφεῖς συγκεφαλαιώνουν τὰς ἐρεῦνας των ὡς ἐξῆς : Μετὰ 24ωρον νηστείαν ἄνευ περιορισμοῦ τοῦ εἰσαγομένου ὕδατος, παρετηρήθη ἰσχυρὰ ὑπογλυκαιμία, ἐλάττωσις τοῦ ἀνοργάνου φωσφόρου, τῆς ἀλκαλικῆς παρακαταθήκης καὶ ἔλλειψις ὀξονουρίας εἰς πλείστας περιπτώσεις.

Ἐπὶ ἐπιβαρύνσεως μὲ σάκχαρον παρετήρησαν ἰσχυρὰν ἀνύψωσιν τοῦ σακχάρου ἐν τῷ αἵματι καὶ βραδείαν πτώσιν τῆς γλυκαιμικῆς καμπύλης.

Μετὰ 24ωρον νηστείαν καὶ σύγχρονον περιορισμὸν τῶν εἰς ὑγρὰ ἀναγκῶν τοῦ ὄργανισμοῦ παρετηρήθη ἔλλειψις γλυκαιμίας, ἐλαφρὰ αὔξεις τοῦ ἀνοργάνου φωσφόρου καὶ ἰσχυρὰ πτώσις τῆς ἀλκαλικῆς παρακαταθήκης, ἐπὶ ἐπιβαρύνσεως δὲ διὰ σακχάρου παράτασις τῆς ὑπεργλυκαιμικῆς φάσεως ἐπὶ μακρότερον χρόνον ἐν συγκρίσει μὲ τὰς προηγουμένας περιπτώσεις, ραγδαία ἐμφάνισις ὀξόνης εἰς τὰ οὔρα, ὑπογλυκαιμία μετ' ἰνσουλίην καὶ τέλος οὐδεμία ἐκ τοῦ φυσιολογικοῦ παραλλαγῆ τῆς γλυκολύσεως.

Μετὰ 24ωρον νηστείαν ἐπὶ λοιμώξεων ἄνευ περιορισμοῦ τοῦ ὕδατος παρετηρήθη ἔλλειψις ὑπογλυκαιμίας, ραγδαία ἐμφάνισις ὀξονουρίας, ἐλαφρὰ αὔξεις τῆς ἀλκαλικῆς παρακαταθήκης τοῦ αἵματος καὶ ἐπὶ ἐπιβαρύνσεως μὲ σάκχαρον μακρὰ διατήρησις τῆς γλυκαιμικῆς καμπύλης. Μετὰ 24ωρον νηστείαν καὶ περιορισμὸν τοῦ ὕδατος μὲ προσθήκην διττανθρακικοῦ νατρίου παρετηρήθη ἔλλειψις τῆς ὑπογλυκαιμίας, ραγδαία ἐνίστε ὀξονουρία, μεταβολὴ τῆς ἰνσουλινικῆς ἐνεργείας. Μετὰ τὴν διὰ σακχάρου ἐπιβαρύνσιν ἡ γλυκαιμικὴ καμπύλη διατρέχει ὡς καὶ προηγουμένως.

Ἡ ἐργασία αὕτη ἔτυχε ἀναγνωρίσεως, ἀφοῦ ἀναφέρεται τετράκις εἰς τὸ σύγγραμμα τῶν Czerny - Keller.

Ὁ δόκτωρ R. Freise καὶ ὁ Χωρέμης ἐδημοσίευσαν τὸ 1926 εἰς τὸ περιοδικὸν «*Monatsschrift fuer Kinderheilkunde*» μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «*Insulinstudien am Kinde*». Οἱ συγγραφεῖς δίδουν τὴν κάτωθι περίληψιν τῆς ἐργασίας των :

«Περιλαμβάνει τρία σπουδαιότατα σημεῖα τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ὕδατανθράκων.

- α) Τὴν σχέσιν τῆς ἰνσουλίνης πρὸς τὴν ὀξοναιμίαν καὶ ὀξονουρίαν.
- β) Τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰς λοιμώξεις, καὶ
- γ) Τὴν ρύθμισιν τοῦ σακχάρου ἐν τῷ αἵματι.

Τὸ πρῶτον ἐρώτημα ἦτο τὸ ἐξῆς : Δραῖ ἡ ἰνσουλίνη ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῆς ὀξοναιμίας ἢ ὀξονουρίας, ἢ ἡ δραῖσις αὐτῆς καθίσταται ἐμμέσως δυνατὴ διὰ τῆς καλυτέρας ρυθμίσεως τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ὕδατανθράκων; Αἱ πρὸς τοῦτο γενόμεναι

ἔρευμαι ἀπεδείκνυον ἀναντιρρήτως ὅτι ἡ ἰνσουλίνη οὐδεμίαν ἐξασκεῖ ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὀξοναιμίας ἀλλ' ἐμμέσως μόνον διὰ τῆς βελτιώσεως τῆς ἀνταλλαγῆς τοῦ σακχάρου ἐν τῷ ὀργανισμῷ, μόνον δ' οὕτω δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς παρατηρουμένη ἐλάττωσις ἢ ἐξαφάνισις τῆς ὀξόνης εἰς τὰ οὖρα.

δ) Ἡ ἐπίδρασις τῶν λοιμώξεων ἐπὶ τῆς ἐνεργείας τῆς ἰνσουλίνης. Ἡ παρατήρησις αὕτη τυγχάνει σπουδαιότερα τῶν ἄλλων. Ἀγόμενοι ἐκ τοῦ γνωστοῦ γεγονότος ὅτι κατὰ τὰς λοιμώξεις ἢ καταστάσεις τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης τῶν διαβητικῶν ἐπιδεινοῦται, ἀποδεικνύομεν διὰ πρώτην φοράν ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ ὅτι ἡ ἔρευμαι τῆς ἰνσουλίνης ἐλαττοῦται ἰσχυρῶς. Οὕτως ἐκ τῶν πειραμάτων ἀπεδεικνύετο, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ὑγιῶν ἀτόμων, ἐφ' ὧν ἡ ἀνταλλαγὴ τῆς ὕλης εἶναι κατὰ φύσιν, οὐδεμία πιστοποιεῖται διαφορὰ ἐν τῇ δράσει τῆς ἰνσουλίνης ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν λοιμώξεων, ἐνῶ ἐπὶ διαβητικῶν ὀργανισμῶν, κατὰ τὴν λοιμώξιν ἐλαττοῦται ἢ πρὸς τοὺς ὕδατανθρακας ἀνεκτικότης τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἀπαιτεῖται διπλάσια καὶ πλέον ποσότης ἰνσουλίνης πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ αὐτοῦ ἀποτελέσματος).

Ἀνέλυσαι ἐκτενεστέρον τὰς ὡς ἄνω μελέτας περὶ ἀφυδατώσεως, ἀνταλλαγῆς τῶν ὕδατανθράκων καὶ περὶ δράσεως τῆς ἰνσουλίνης, διὰ νὰ δείξω, πόσον λαμπρὰ ὑπῆρξεν ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπίδοσις τοῦ Χωρέμη πρὸ 40 ἐτῶν ἐν Βερολίνῳ.

Ἄλλη μελέτη δημοσιευθεῖσα ἐν Βερολίνῳ μὲ τὸν Καθηγητὴν Opitz εἰς τὸ *Jahrbuch fuer Kinderheilkunde* τὸ 1926, ὑπὸ τὸν τίτλον «*Untersuchungen über der Urobilinstoffwechsel bei Kindern, insbesondere nach Bluttransfusionen und im Tierversuch*», ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τῆς οὐροχολίνης ἐπὶ παιδίων, ἰδίᾳ μετὰ μετάργισιν αἵματος, καὶ ἐπὶ ζώων. Ἡ ἔρευμαι ἀπέδειξεν, ὅτι, ἐκεῖ ὅπου ἡ αἱματολογικὴ εἰκὼν ἐπιστοποιεῖ ὅτι τὸ μεταγγισθὲν αἷμα διατηρεῖται, ἐκεῖ καὶ ἡ ἀνταλλαγὴ τῆς οὐροχολίνης οὐδεμίαν ἐνεφάνιζε διαφορὰν. Τοῦναντίον, ἐκεῖ ὅπου ἡ αἱματολογικὴ εἰκὼν καὶ μετὰ τὴν μετάργισιν τοῦ αἵματος δὲν μετεβάλλετο, ἐκεῖ ἡ ἀποβολὴ τῆς οὐροχολίνης ἦτο λίαν ἠδξημένη (Χωρέμης).

Καὶ ὅταν ὁ Χωρέμης ἐπέστρεφεν εἰς Ἑλλάδα, τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὰ θέματα τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης δὲν ἐμειώθη. Τὸ 1928 παρουσιάζει εἰς τὴν Ἱατρικὴν Ἑταιρείαν Ἀθηνῶν μελέτην ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸν Α. Ε. Τσακαλιῶτον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐρευμαι ἐπὶ τῶν βιταμινῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι τροφῶν, Α'. Αἱ βιταμῖναι εἰς τὸ γάλα τῶν Ἀθηνῶν».

Ἡρωϊκὴ εἶναι ἡ προσπάθεια τῶν συγγραφέων νὰ προσδιορίσουν τὴν βιολογικὴν ἀξίαν τοῦ γάλακτος τοῦ Βρεφοκομείου τῶν Ἀθηνῶν. Εἶναι δὲ ἄθλος ὅτι οἱ ἐρευνηταὶ ἠδυνήθησαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μὲ τὰ ἐλλιπῆ μέσα τοῦ Βρεφοκομείου νὰ προκαλέσουν πειραματικὸν σκορβοῦτον. Τὸ ὅτι πράγματι ἐπρόκειτο περὶ σκορβοῦτον ἀπε-

δεικνύετο ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας ἀπὸ τὰς παθολογοανατομικὰς ἐξετάσεις τοῦ Ἰωάννου Κατσαρᾶ καὶ τὰς ἀκτινογραφίας τοῦ Ἐδνυχίου Χάρτ.

Ὁ Χωρέμης ἀνεκοίνωσε τὸ 1930 εἰς τὸ 2ον Διεθνὲς Συνέδριον Παιδιατρικῆς ἐν Στοκχόλμῃ ἐργασίαν ὑπὸ τὸν τίτλον («Ἡ ἐπίδρασις ὑπερτονικῶν διαλυμάτων σακχάρου εἰς τὴν θεραπείαν τῆς βρεφικῆς τοξινώσεως»). Ἡ σχετικὴ ἔρευνα συνεχίσθη, καὶ μετὰ δύο ἔτη (1932) ἐδημοσιεύθη μονογραφία ἐξ 80 σελίδων ὑπὸ τὸν τίτλον «Πειραματικαὶ ἔρευναι ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ σακχάρου ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης ὑπὸ φυσιολογικὰς συνθήκας, καὶ ἐπὶ πειραματικῆς ἀφυδατώσεως». Αὕτη στηρίζεται ἐπὶ εὐρυστάτων πειραματικῶν ἐρευνῶν εἰς κύνας καὶ θίγει σημαντικὰ προβλήματα τῆς ἀνταλλαγῆς τοῦ σακχάρου ἐν τῇ βρεφικῇ ἡλικίᾳ. Ὁ Χωρέμης προσθέτει : «Διὰ τὸν ὑποφαινόμενον ὑπῆρξε παράλειψις, διότι ἡ ἐργασία αὕτη δὲν ἐδημοσιεύθη εἰς ξένην γλῶσσαν».

Ἄλλαι μελέται ἀφοροῦν εἰς διαταραχὰς τῆς ἀνταλλαγῆς τοῦ ὕδατος, τὴν δυστροφίαν, τὴν Γενετικὴν καὶ νόσους τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος, τοῦ πεπτικοῦ, τοῦ νευρικοῦ, τοῦ κυκλοφοριακοῦ, τῶν ἐνδοκρινῶν ἀδένων, τῶν ὀστέων, ὀδόντων καὶ δέρματος, καθὼς καὶ εἰς τὰς δηλητηριάσεις.

Κατὰ τὴν κατοχὴν (1944) ἐγένετο ὑπὸ συνεργείου παιδιάτρων ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Χωρέμη μεγάλης ἔρευνα σκοπὸν ἔχουσα νὰ διαπιστώσῃ τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας τῶν Ἑλληνοπαιδῶν. Ἐξεητάσθησαν 65.000 παιδιὰ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἡλικίας 0-7 ἐτῶν. Ἡ ἔρευνα περιελάμβανεν ἀνθρωπομετρικὰς ἐρεῦνας βάρους καὶ μήκους, σπληνικὸν δείκτην καὶ ἀντίδρασιν Mantoux. Ὁ Χωρέμης εἶχε προγραμματίσει τὴν ἐξέτασιν ὄλον τοῦ παιδικοῦ πληθυσμοῦ τῶν δύο πόλεων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Δυστυχῶς ἡ ἐργασία αὕτη διεκόπη, διότι ὁ Χωρέμης συνελήφθη μὲ τὸν συνάδελφον κ. Λοῦρον ὑπὸ τῶν τυράνων τῆς κατοχῆς. Ἀμφότεροι ἐφυλακίσθησαν εἰς τὸ Χαϊδάρι. Παρ' ὅλας τὰς δυσκολίας ἡ ἔρευνα τῶν Ἑλλήνων παιδιᾶτρων εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἐξ ὅσων διεξήχθησαν ἐν Ἑυρώπῃ. Τὰ πορίσματα τῆς ἐρεῦνης ἐδημοσιεύθησαν τὸ 1946 εἰς τὰ Πρακτικὰ τοῦ Πανελληνίου Συνεδρίου διὰ τὴν προστασίαν τοῦ Παιδιοῦ καὶ ἐν εὐρείᾳ περιλήψει εἰς τὰ Πρακτικὰ τοῦ 5ου Διεθνοῦς Συνεδρίου Παιδιατρικῆς, Νέα Ὑόρκη 1947, ὑπὸ τὸν τίτλον «The Child's Nutrition in Greece (βλ. Acta Paediatrica Scandin., τόμ. XXXVI). Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρεῦνης ἦσαν λίαν ἐντυπωσιακά. Ἀπεδεικνύετο, πόσον σοβαρὰ ἦσαν αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ βλάβαι τοῦ παιδιοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς κατοχῆς.

Ὁ Χωρέμης γράφει : «...ἡ κατοχὴ εἶχε ἐπηρεάσει τὴν σωματικὴν αὔξησιν τοῦ παιδιοῦ μας. Καὶ τὸ βῆρος καὶ τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ συγκρινόμενα μὲ τὰ προπολεμικὰ εἶχον ὑποστῆ αἰσθητὴν μείωσιν καὶ ἡ φυματίωσις, ἀπαραίτητος συνοδοιπόρος

κάθε δυστυχίας και εξαθλιώσεως, είχε επεκτείνει τους πλοκάμους της και είχε και αυτή ασφαλίσει την παρουσία της».

Τμήματα της μελέτης έδημοσιεύθησαν εις την έφημερίδα του Καναδά «*Le Droit*». Εις την έφημερίδα «*New York Times*» έδημοσιεύθη σχετική επιστολή του Χωρέμη. Ο εις *Washington* επιτετραμμένος της Ελλάδος κ. Οικονόμου-Γκούρας έγραφεν εις τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν (7.4.47) : «Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐπιτραπήτω μοι νὰ σημειώσω τὴν ἀγαθὴν ἐντύπωσιν, ἣτις ἐδημιουργήθη ἐνταῦθα ἐκ τῶν ἐνδιαφερουσῶν ἐργασιῶν τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Χωρέμη ἐπὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας τοῦ παιδιοῦ ἐν Ἑλλάδι. Αἱ ἐργασίαι αὗται ἐθεωρήθησαν λίαν σοβαραὶ καὶ νομίζομεν, ὅτι εἶναι αἱ μοναδικαὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου».

Ἡ Ἀμερικανὶς *Miss Elliot*, ἣτις μετὰ τοῦ Γάλλου καθηγητοῦ *E. Aujalet*, διευθυντοῦ τῆς κοινωνικῆς Ὑγιεινῆς εις τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίας Ὑγείας τῆς Γαλλίας, περιώδενσε τὴν Ἑλλάδα, ἐστηρίχθη κυρίως εις τὰς ἐρεῦνας τοῦ Χωρέμη, διὰ νὰ συστήσῃ τὴν χορήγησιν συμπληρωματικῆς μερίδος τροφῆς εις τὰ Ἑλληνόπουλα. Ὁ καθηγητὴς *Aujalet* γράφει (18.6.47) εις τὸν Χωρέμη : «Ἐλπίζω ὅτι ἡ Χώρα Σας θὰ τύχῃ ἐκ μέρους τοῦ Διεθνoῦς Ταμείου τοῦ Παιδιοῦ ὅ,τι θὰ ἤθελεν ἀξιῶσει καὶ ὅτι ἡ βοήθεια αὕτη θὰ τῆς δοθῇ κατὰ προτεραιότητα».

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1945 ὁ Χωρέμης προσεκλήθη τηλεγραφικῶς εις *Washington*, διὰ νὰ λάβῃ μέρος εις τὴν πρώτην ἐκεῖ συγκληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ τροφῶν καὶ Γεωργίας *F.A.O.* τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν Διάσκεψιν τοῦ Ταμείου Ἐπειγούσης Περιθάλψεως τοῦ παιδιοῦ.

Ἡ ἐρευνα τοῦ Χωρέμη, ἣ ὁποία ἤρχισεν ἀθορύβως κατὰ τὴν κατοχὴν, εἶχε διενθῆ ἀπήχησιν, ἐβοήθησε δὲ μεγάλως εις τὴν βελτίωσιν τῆς διατροφῆς τῶν τόσον δεινῶς πασχόντων ἑλληνοπαιδῶν. Ἀλλὰ τὰ βάσανα τῆς Ελλάδος δὲν εἶχον τελειώσει. Εἰς τὸ συνέδριον τῶν Γενικῶν Ἐπιθεωρητῶν Μέσης καὶ Στοιχειώδους Ἐκπαίδευσεως ὁ Χωρέμης παρουσίασε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1949 εἰσήγησιν μὲ θέμα «Αἱ ἐκ τοῦ πολέμου σωματικαὶ βλάβαι τοῦ παιδίου καὶ ἡ θεραπεία αὐτῶν». Ἡ εἰσήγησις αὕτη ἐδημοσιεύθη εις τὴν Ἑλληνικὴν Ἱατρικὴν τὸ 1950. Εἶναι ἐκ τῶν καλύτερων δημοσιευμάτων τοῦ συγγραφέως. Ἀπὸ τὸ 1945 εἶχον μεσολαβῆσει 4 ἔτη καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ συμμοριτοπόλεμος ἤνοιξε νέας πληγὰς καὶ αἱ ἐλπίδες βελτιώσεως τῆς ὑγείας τοῦ παιδίου διεφεύσθησαν.

Ὁ Χωρέμης γράφει : «Ἐνας νέος πόλεμος, σκληρότερος τοῦ προηγουμένου, εἶχε κηρυχθῆ κατὰ τῆς πατρίδος μας, πόλεμος ὁ ὁποῖος ἀνέκοψε τὴν ἐλπιδοφόρον ἐκεῖνην προσπάθειαν, πόλεμος τοῦ ὁποίου ἔμβλημα εἶναι ἡ ἐξαθλιώσις, σωματικὴ καὶ ψυχικὴ, τοῦ ἀνθρώπου, πόλεμος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὁποίου, ἐκτὸς τοῦ σιδήρου, ἔχει τεθῆ εις ἐνέργειαν καὶ κάθε ἄλλη σατανικὴ ἐπιπόνησις. Πόλεμος, τοῦ ὁποίου

σκοπός είναι ὄχι μόνον ἡ ὑποδούλωσις τοῦ ἠττημένου, ἀλλὰ καὶ ἡ πλήρης πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ του ἐξουθένωσις. Καὶ μέσα στὴν λαίλαπα αὐτὴν τῶν συγκρονομένων κόσμων ἐδρέθη καὶ πάλιν ἡ Ἑλλάς εἰς τὸ προσκήμιον μόνη της. Καὶ ἀπὸ τὸν ἀναιμικὸν ὄργανισμόν της τὸ αἷμα της χύνεται πάλιν ἄφθονον, διὰ νὰ ποτίσῃ ὄχι μόνον τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας τὴν διατήρησιν. Νέαι καταστροφαὶ καὶ ἐρημώσεις, πρὸ τῶν ὁποίων αἱ λεηλασίαι τῆς κατοχῆς ὠχριστοῦν, ἐπηκολούθησαν εἰς τὴν χώραν μας, καὶ εἰς τὴν θυσίαν αὐτὴν τοῦ Ἔθνους τὸ παιδί καὶ πάλιν καλεῖται νὰ πληρώσῃ τὸν φόρον του. Εἶναι τὸ παιδί τῆς ὑπαίθρου τώρα, τὸ παιδί τοῦ χωριοῦ, τὸ ἀνώτερον βιολογικὸν ὕλικόν ποῦ διαθέτει κάθε χώρα. Τὰ χωριά μας ἐρημώθησαν, αἱ οἰκογένειαι ἐξερριζώθησαν, τὰ πάντα ἐκηρμύσθησαν, καὶ τὸ παιδί ἔρημο, γυμνό, χωρὶς στέγην καὶ πολλάκις χωρὶς γονεῖς ἔμεινεν εἰς τοὺς δρόμους. Ἀλλὰ καὶ κάτι φρικτότερον ἀκόμη. Χιλιάδες παιδιὰ ἀνηράγησαν ἀπὸ τὰς οἰκογενείας των, χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ δι' αὐτὸ καμμία ἀντίδρασις ἀπὸ τὸν λεγόμενον πολιτισμένον κόσμον. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι κάποτε, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐπανεύρῃ τὸν δρόμον τῆς ἀξιοπρεπείας του, θὰ ἐντρέπεται διὰ τὸ κατάντημα αὐτό).

ἌΟ Χωρέμης κατέληξεν ὡς ἐξῆς :

«Τὸ συνέδριόν σας ἀρχεται εἰς ἐπίκαιρον στιγμὴν. Ἀπὸ τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ πολέμου ἐπιθυμία ὅλων μας εἶναι ἡ δημιουργία μιᾶς καλύτερας αἰῶνος. Καὶ ἀπὸ ποῦ πρέπει ν' ἀρχίσωμεν παρὰ ἀπὸ τὸ παιδί ; Ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ψυχικὴν του ἐξουθένωσιν ἐξαρκᾶται τὸ μέλλον ἐνὸς καλύτερου κόσμου. Χωρὶς τὴν σωματικὴν ὑγείαν καὶ ἠθικὴν του ἐξύψωσιν ὑπὲρ τὰς ἀθλιότητας τοῦ κόσμου, ἡ προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν τοῦ κόσμου θὰ παραμείνῃ χίμαιρα.

Σκοπός μας εἶναι πῶς θὰ βοηθήσωμεν τὸ παιδί καὶ πῶς θὰ ἐλευθερώσωμεν αὐτὸ ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις τῆς φρίκης καὶ τοῦ τρόμου, εἰς τὰς ὁποίας τόσα χρόνια ἔζησαν.

Γύρω σὲ χιλιάδες ἀπὸ τὰ παιδιὰ μας ἀκόμη πνέουν οἱ ἄνεμοι τῆς ἐρημώσεως καὶ σὲ χιλιάδες ἀπ' αὐτὰ τὰ δάκρυα δὲν ἐστέγνωσαν ἀκόμη. Ἀλλοίμονον ἐὰν δὲν φροντίσωμεν νὰ σταματήσωμεν. Θὰ γίνονν αἷμα διὰ νὰ ποτίσωμεν τὸ δένδρον τοῦ μίσους, τῆς κακίας καὶ τῆς ἀθλιότητος. Πρὸς τὰ ἐκεῖ πρέπει νὰ συγκεντρωθοῦν αἱ σκέψεις, πρὸς τὰ ἐκεῖ νὰ στραφῇ ἡ μέριμνά μας. Ὅταν ἡ παιδικὴ ψυχὴ αἰσθανθῇ τὴν θερμὴν ἀκτινοβολίαν τῆς χαρᾶς, τῆς καλωσύνης καὶ τῆς ἀγαθότητος, τότε θὰ λάμπῃ καὶ αὐτὴ καὶ θὰ φωτίσῃ ἕνα κόσμον νέον, ἠθικόν, ἀγγελικὰ πλασμένον». Νομίζω ὅτι τὰ ἀνωτέρω ἔχουν καὶ λογοτεχνικὴν ἀξίαν.

Ἄξία μεγάλης προσοχῆς εἶναι ὁμιλία τοῦ Χωρέμη, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ «Πρακτικὰ τοῦ Χριστιανικοῦ Κοινωνικοῦ Κύκλου, 1957-1958». Τίτλος τῆς ὁμιλίας ἦτο «Σκέψεις τινὲς ἐπὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προβλήματος». Θὰ ἀναφέρω με-

ρικά σημεία, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον. Ὁ Χωρέμης γράφει : « Ἄν καὶ τὸ ἐκπαιδευτικὸν πρόβλημα εἶναι εὐρύτατον, ἢ περὶ αὐτοῦ συζήτησις περιστρέφεται καὶ συγκεντροῦται ἀτυχῶς περὶ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ὡς ἐὰν τὸ οὐσιαστικῶς ἀνύπαρκτον τοῦτο θέμα εἶναι τὸ προέχον, εἰς δευτέραν μοῖραν θίγονται αἰλοῖται πλευραὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐταί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐν συναρτήσῃ πρὸς τὸ γλωσσικόν. Ἡ γλῶσσα, ἢ ἀπλῆ καθαρεύουσα καὶ ἢ δημοτικὴ ἔχουν αὐτομάτως εὐρεὶ τὸν δρόμον των, τὸν ὅποιον ἔχει καθορίσει ὁ πνευματικὸς πολιτισμὸς τοῦ λαοῦ μας καὶ θᾶπτον ἢ βραδύον θὰ διαρρέουν τὴν αὐτὴν κοίτην, τὴν ὁποίαν ὀριστικῶς ἔχει διαγράψει ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Ἑθνους».

Κατὰ τὸν συγγραφέα « Τελικὸς σκοπὸς τῆς Παιδείας εἶναι ἡ βαθμιαία καὶ ἡρεμὸς μετὰταξις τοῦ ἀτόμου ἐκ τῆς βιολογικῆς καταστάσεως, ἅμα τῇ ἐλεύσει του εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὸ ἐκάστοτε κοινωνικὸν αὐτοῦ περιβάλλον καὶ ἢ πρὸς αὐτὸ ἐναρμόνισις ἄνευ διαταραχῆς τῆς καθόλου εὐρυθμίας του. Δι' ἄλλων λόγων ἡ Παιδεία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ πνευματικὴ ἐπένδυσις τῆς ἀνατροφῆς, δι' ἧς πρόκειται νὰ μεταβληθῇ οὗτος ἀπὸ βιολογικὸν ὄν εἰς ἕλλογον κοινωνικὴν μονάδα, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου».

Τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν ὁ Χωρέμης θεωρεῖ πτωχὴν καὶ γράφει : « Ἀναπτύχθεισα αὕτη, καθ' ἣν περιόδον τὸ Ἑθνος ἔβαινε πρὸς τὴν κατιοῦσαν, ὑπῆρξεν ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίησεν ὁ λαὸς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας καὶ ἡ ὁποία μὲν ἐπήρκει διὰ τὴν λίαν περιορισμένην κοσμοθεωρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐβίου τότε καὶ ἐκινεῖτο τὸ Ἑθνος. Ὁ γεωργός, ὁ ποιμὴν καὶ ὁ ναύτης ὑπῆρξαν οἱ κύριοι ἐκπρόσωποι τῆς περιόδου ἐκείνης, καὶ τούτων τὰς περιορισμένας ἀνάγκας ἔδει νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, ἐξ ἧς διεμορφώθη ἡ σημερινὴ δημοτικὴ». Περαιτέρω γράφει : « Ἀκόμη καὶ σήμερον, ὁπότε πιστεύεται ὅτι ἡ δημοτικὴ ἔχει καλλιεργηθῆ καὶ φθάσει εἰς ζηλευτὸν βαθμὸν ὠριμότητος, σπανίως ἀνευρίσκει τις γραμματικὴν καὶ συντακτικὴν ὁμοιομορφίαν ὄχι μόνον εἰς τὰ κείμενα τῶν δοκιμωτέρων συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιστημόνων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι προτιμοῦν τὴν δημοτικὴν διὰ τὴν συγγραφὴν τῶν ἐπιστημονικῶν ἢ φιλοσοφικῶν αὐτῶν πονημάτων. Ἐπειροταυτὰ παραδείγματα δύνανται νὰ παρατεθοῦν ἐνταῦθα. Ἡ ἀνεπάρκεια ἄλλωστε καὶ ἡ ἀτέλεια τῆς δημοτικῆς καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς ἀδυναμίας αὐτῆς κατὰ τὴν μετάφρασιν ξένων ἐπιστημονικῶν ἢ φιλοσοφικῶν ἔργων.

Πρὸ τοῦ ἀδιεξόδου εἰς τὸ ὅποιον ἤχθησαν οἱ εἰσηγούμενοι τὴν ἐπιβολὴν διαφορῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων εἰς τὰ σχολεῖα, προσπαθοῦν νὰ εἰσαγάγουν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα («ἐκπαιδευτικὸν δημοτικισμόν») διάφορον τοῦ λογογραφικοῦ. Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου παρασύρονται εὐρισκόμενοι προφανῶς ἐν ἀγνοίᾳ τῆς φυσιολογικῆς ἐξελιξέως τῆς γλώσσης. Κατ' αὐτοὺς ὁ νεαρὸς μαθητής, ἐν ἀντιθέσει

πρὸς τὴν ἀπόλυτον ἐλευθεριότητα, θὰ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ προχωρῇ ἐκ τοῦ μητρικοῦ ιδιώματος, κατὰ τὰ πρῶτα μαθητικά του ἔτη εἰς τὴν ἐκμάθησιν μιᾶς δημοτικῆς ἐπίσης τεχνητῆς, ἐπὶ τῇ βάσει καθορισθησομένων συντακτικῶν καὶ γραμματικῶν κανόνων. Ποῖοι ὅμως θὰ εἶναι οἱ κανόνες οὗτοι ; παραμένει ἄγνωστον, δεδομένου ὅτι ἀπόπειραι πρὸς συγγραφὴν τοιούτων κανόνων θεωροῦνται ναυαγήσασαι. Καὶ τοῦτο εἶναι φανερόν. Κανόνες συντάξεως καὶ γραμματικῆς σκοποῦν τὴν διατήρησιν διαμορφωθείσης γλώσσης καὶ οὐδέποτε τὴν διάπλασιν ταύτης».

Τὴν 7ην Ἀπριλίου 1951 ἐworτάσθη ἐν τῇ Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἡ Ἡμέρα Ὑγείας τῆς Παγκοσμίου Ὄργανώσεως Ὑγείας, ἀφιερωμένη εἰς τὸ παιδί. Ὁμιλητὴς ἦτο ὁ Χωρέμης καὶ θέμα τῆς ὁμιλίας «Αἱ ἐπιτεύξεις τῆς Παιδιατρικῆς κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ αἰῶνος μας». Ἐπιτρέψατέ μου νὰ ἀναφέρω ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ὥραίαν αὐτὴν ὁμιλίαν : «Μέσα εἰς τὴν ταραγμένην ἀτμόσφαιραν εἰς τὴν ὁποίαν ζῆ ὁ κόσμος, μέσα εἰς τὴν ἀβεβαιότητα καὶ τὴν σύγχυσιν πὸν εὐρίσκεται ἀναζητῶν μίαν καλύτεραν αὔριον, μέσα τέλος εἰς μίαν ἐποχὴν ὅπου τὰ πάντα διατιμῶνται καὶ εὐτελέστερον πάντων αὐτὴ ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ, ὁ ἔορτασμός τῆς σημερινῆς ἡμέρας προβάλλει ὡς μία παρήγορος παρένθεσις, ὡς ἓνα χαρμόσυνον μήνυμα, ἀλλὰ καὶ ὡς μία παραφωνία.

Δι' ἡμᾶς ἰδιαίτερος ἡ παραφωνία αὕτη θίγει τὰ ὄρια πικρᾶς εἰρωνείας Χιλιάδες τῶν ἀρπαγέντων παιδιῶν μας ἀναζητοῦν τὰς οἰκογενείας των, χωρὶς ἡ ἠθικὴ δύναμις τοῦ κόσμου νὰ ἠμπορῇ νὰ τὰ ἀποδώσῃ. Ἀφιερωμένη ἡ σεμνὴ αὕτη ἑορτὴ εἰς τὸ παιδί, ἴσως συγκινήσῃ τοὺς ταγοὺς τῆς γῆς, ἴσως πείσῃ αὐτοὺς ὅτι ὁ καλύτερος κόσμος τὸν ὁποῖον ἰσχυρίζονται ὅτι ἀναζητοῦν δὲν θὰ μπορέσῃ ποτὲ ν' ἀνατελεῖ, ἐὰν ἡ δημιουργία αὐτοῦ δὲν ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸ παιδί».

Ἐννέα ἔτη μετὰ τὴν ἄνω ὁμιλίαν ὁ Χωρέμης παρεκλήθη νὰ ὁμιλήσῃ διὰ δευτέραν φορὰν κατὰ τὸν ἑορτασμόν «Τῆς ἡμέρας τοῦ παιδιοῦ». Ἡ ὁμιλία ἐγένετο τὴν 3ην Ὀκτωβρίου 1960. Τὸ θέμα αὐτῆς ἦτο : «Ἐκ τῆς ψυχικῆς ὑγείας τοῦ παιδιοῦ τῆς σήμερον ἐξαρτᾶται ἡ ἀρμονία τῆς αὔριου». Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 180 τεῦχος τῆς «Σχολικῆς Ὑγιεινῆς». Μὲ μεγάλην σαφήρειαν ὑποστηρίζεται ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ταύτῃ, ὅτι «Ἡ χαλιναγώγησις τῶν ἐνστίκτων καὶ ὁρμῶν τοῦ παιδιοῦ τῆς πρωτογόνου μορφῆς τοῦ γνωστικοῦ κόσμου εἶναι ἀπαραίτητος, ἄλλωστε ἡ ἐξωτερικὴ αὕτη ἐνέργεια ἀπλῶς ὑποβοηθεῖ τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως προετοιμασμένην εὐρυθμίαν τῶν λειτουργιῶν του. Αἱ λειτουργίαι τῆς ζωῆς ἀπὸ τῶν πλέον πρωτογόνου μορφῶν αὐτῆς μέχρι καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δὲν εἶναι ἀδεσποτοὶ καὶ ἀπειθάρχοι. Ὅσον μάλιστα ἀνερχόμεθα τὴν ζωολογικὴν κλίμακα, τόσον ἡ ἀλήθεια τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας ἀποδεικνύεται αἰωνία. «Πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται (Πρωταγ. 326)».

Ἐὰν ἀντιθέτως τὸ μικρὸ παιδί ἀφήνεται ἐλεύθερον νὰ παρὰσύρεται ἀπὸ τὰ ἐνστικτὰ του, δύσκολον εἶναι, ὅταν μεγαλώσῃ περισσότερον, νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν πειθαρχίαν καὶ τοὺς περιορισμοὺς τοῦ ἐξωτερικοῦ του περιβάλλοντος. Ἡ πειθαρχησις τῶν φυσικῶν του λειτουργιῶν θ' ἀποτελέσῃ τὸ πρῶτον βᾶθρον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον συνειδητὸν βῆμα πρὸς τὸν αὐτοσεβασμὸν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ μελλοντικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος δὲν εἶναι νοητή. Ἡ ἔννοια τῆς τιμωρίας καὶ τῆς ἀμοιβῆς διὰ τὸ βρέφος καὶ τὸ νήπιον, ὅπως καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ περιορισμοῦ διὰ τὸν μεγαλύτερον νέον καὶ τὸν ἐνήλικα ἄνθρωπον, εἶναι ταυτῶσμοι. Ἐρεῖδονται ἐπὶ τῶν ἰδίων βιολογικῶν βάσεων καὶ ἄνευ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν οἰαδήποτε παιδαγωγικῆ εἶναι κατ' ἐμὲ ἀδύνατος. Ἡ ἀμοιβὴ καὶ ἡ τιμωρία τοῦ μικροῦ παιδιοῦ εἶναι τὰ ὄπλα τὰ ὅποια διαθέτει ἡ οἰκογένεια, ὁ παιδαγωγὸς διὰ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ καλλιεργήσῃ τὰς καταβολὰς τῆς ρυθμίσεως τῶν φυσικῶν λειτουργιῶν του, αἱ ὅποιαί κάποτε αὔριον θὰ εὐρυνθοῦν καὶ ἐξαύλωθοῦν εἰς τὸν πνευματικόν του κόσμον. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ἡ ὀρθὴ παρατήρησις, ἡ αὐστηρὰ ἐπίπληξις καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἕνας ἠχηρὸς «μπάτσος» θὰ λύσων πολλὰκις κατὰ τρόπον ὀριστικόν καὶ ἀμετάκλητον, καὶ θὰ ἐξαφανίζων ἐν τῇ γενέσει των πολλὰ ἀπὸ τὰ περίεργα ἐκεῖνα προβλήματα ἢ συμπλέγματα, τὰ ὅποια ἐφευρίσκει ἡ νοσηρὰ φαντασία μερικῶν ἀρροσχόλων τυμβωρῶν τῆς παιδικῆς ψυχῆς, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὰς ψυχικὰς παρεκτροπὰς τοῦ παιδιοῦ».

Κατὰ τὴν ἐπίσημον ὑποδοχὴν τοῦ Χωρέμη ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τὴν 7ην Μαρτίου 1959 ὁ νέος Ἀκαδημαϊκὸς ὠμίλησε μὲ θέμα «Τὸ Κοινωνικὸν Συναισθημα ἢ ἡ Ἡθικὴ Συνειδησις ἀπὸ βιολογικῆς ἀπόψεως». Ὁ λόγος εἶναι πλήρης φιλοσοφικῶν σκέψεων καὶ νοημάτων, μὲ ἀριστοτεχνικὴν διατύπωσιν.

Κατὰ τὸ Δ' Παιδιατρικὸν Συνέδριον Μεσογείου καὶ Μέσης Ἀνατολῆς, τὸ συνελθὸν ἐν Ἀθήναις τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1964 ὁ Χωρέμης, ὡς πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου, προσεφώνησε τοὺς συνέδρους μὲ ἐμπνευσμένον λόγον. Θέμα τῆς ὁμιλίας ἦτο «Τὰ δάκρυα τοῦ παιδιοῦ καλλιεργοῦν τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων». Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν («Ἀκαδημαϊκὴν Ἱατρικὴν») ἀρ. 300, Αὔγ. 1964. Ὁ συγγραφεὺς ὑποστηρίζει ὅτι τὸ παιδί διακινδυνεύει σήμερον περισσότερον, τοῦτο ἀτυχῶς ἐπλήγη καὶ ἡσθάνθη βαυότερον τὴν ἐπίδρασιν τοῦ μηχανικοῦ πολιτισμοῦ. Τοῦτο ἐξεθρονίσθη παρακαίρως ἀπὸ τὴν μητρικὴν ἀγκάλην. Ἔχω γράφει κάποτε, «ὅτι ἀπὸ τὴν κοιλίᾳ τῆς μάνας γεννιέται τὸ παιδί, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀγκαλιάν της γίνεται ἄνθρωπος».

Εἰς ἄλλην περικοπήν ἀναγινώσκομεν τὰ ἐξῆς : «Δὲν πρέπει νὰ ἀποκρούπεται, ὅτι τίποτε περισσότερον δὲν διαιρεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ τίποτε δὲν τὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἀγρίαν κατάστασιν, ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθεν, ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὴν ἀθλιό-

τητα τοῦ παιδιοῦ του. Αὐτοῦ δηλαδή τοῦ παιδιοῦ καλούμεθα σήμερον, πιστοί, ὡς ἐκ τῆς εἰδικότητός μας, θεματοφύλακες, νὰ ἀποξηράνωμεν τὰ δάκρυα καὶ νὰ ἀπαλύνωμεν τοὺς πόνους. Ἄς μὴ λησμονῶμεν ὅτι τὰ δάκρυα τοῦ παιδιοῦ εἶναι ἐκεῖνα, πὸν ὅταν ἄφθονα χύνονται ποτίζουν τὰς ρίζας τοῦ μίσους τῆς ἀνθρωπότητος καὶ καλλιεργοῦν τὴν κακίαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων».

Διακαιῆς πόθος τοῦ Χωρέμη ὑπῆρξεν ἡ ἴδρυσις ἐν τῇ κλινικῇ του ἐρευνητικοῦ ἐργαστηρίου. Ἐπειτα ἀπὸ τριακονταετῆ ἀγῶνα τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐργαστηρίου ἐγένοντο τὴν 7ην Δεκεμβρίου 1964. Τὸ γεγονός ὅτι ἓνας ἐρευνητῆς τῆς ἀξίας τοῦ Χωρέμη ἐχρειάσθη 30 ἔτη διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἐρευνητικὸν ἐργαστήριον, δεικνύει πόσον ὑστεροῦμεν ἐν συγκρίσει μὲ τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως. Κατὰ τὰ ἐγκαίνια ὠμίλησεν ὁ Χωρέμης. Ἀνέφερε τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Κλινικῆς του ἀφ' ὅτου ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς. Ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς μαθητὰς του ἔλεγε : «Ἡμεῖς ἠορίζαμεν ἤδη τὸν δρόμον, σεῖς ἔχετε ὑποχρέωσιν ὄχι μόνον νὰ τὸν διατηρήσετε, ἀλλὰ πρὸ πάντων νὰ τὸν εὐρύνετε. Καλεῖσθε λοιπὸν νὰ σεβασθῆτε τὴν ἱερότητα τοῦ ἔργου καὶ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐρευνητοῦ. Διότι εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς χώρους τῆς ἐπιστήμης ὠρισμένα συμπτώματα ὑποτονίας δὲν δύναται νὰ θεωρηθοῦν ἐνθαρρυντικὰ διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν μας πρόοδον. Καὶ ἐὰν ταῦτα συγχωροῦνται ἴσως εἰς τὰς λοιπὰς ἐκφάνσεις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ἀπαγορεύονται εἰς τὴν ἐπιστήμην, διότι ἀποτελοῦν βεβήλωσιν αὐτῆς. Δὲν εἶναι δυνατόν εὐχερῶς νὰ εὐρεθοῦν τὰ βαθύτερα αὐτῶν αἰτία. Οἱ κοινωνιολόγοι τὰ ἀποδίδουν εἰς τοὺς πολέμους καὶ τὰ θεωροῦν ἀποτελέσματα τῶν κοινωνικῶν ἀναστατώσεων. Συνέπεια ἴσως τῆς τραγικῆς ἀπογοητεύσεως τῶν νέων, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ ἐκλήθησαν καὶ κρονηδὸν ἔχυσαν τὸ αἷμα των ἐν ὀνόματι ὑψηλῶν ἰδανικῶν, εἰς τὸ τέρμα εὐρέθησαν ἀπορφανισμένοι καὶ κατέστησαν «ὄργισμένοι» διὰ νὰ λησμονήσουν τὴν πίκραν των».

Εἰς ὑπόμνημα ὑποβληθὲν ὑπὸ τῶν φοιτητῶν τῆς Ἰατρικῆς ἐξητεῖτο ἡ πλήρης κατάργησις τῆς ἀπὸ ἔδρας διδασκαλίας ὡς ἀναχρονιστικῆς. Ὁ Χωρέμης λέγει ὅτι οἱ φοιτηταὶ ἦσαν θύματα τῶν ἐπικρατούντων ρευμάτων τῆς ἐποχῆς καὶ προσθέτει : «Ἐλησμόνησαν καὶ ἴσως ἀγνοοῦν, ὅτι ἡ διδασκαλία δὲν σκοπεῖ ἀπλῶς εἰς τὴν μεταλαμπάδευσιν ἐξειδικευμένων γνώσεων εἰς τὸν τομέα τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ παραλλήλως καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν προσωπικότητος, ἡ ὁποία θὰ εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ λειτουργήματος καὶ τῆς ἐπιστήμης, τὴν ὁποίαν ἐκμανθάνουν, καὶ ἡ ἔννοια αὕτη τῆς εὐθύνης, ἡ ὁποία εἰς τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον ἔχει καταστῆ νόσος ἀτροφικῆ, δὲν δύναται ν' ἀναπτυχθῇ παρὰ μόνον διὰ τῆς βαθείας πνευματικῆς ἐπικοινωνίας, τῆς προσωπικότητος τοῦ διδάσκοντος καὶ τῶν διδασκομένων. Ὁ θεσμὸς τοῦ Καθηγητοῦ, θεσμὸς πανάρχαιος, συνέβαλεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σημερινοῦ

πολιτισμοῦ καὶ ἡ πνευματικὴ ἱστορία τοῦ 19ου αἰῶνος, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τοῦ ἡμίσεος τοῦ παρόντος, ἡ ὁποία συνδέεται μετ' αὐτοῦ, δὲν πιστεύω ὅτι ἀποτελεῖ ἢ καὶ συνδέεται μὲ παρακμὴν ἢ καὶ πτώσιν τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος».

Ἐκ τῶν ὁ Χωρέμης εἰργάζετο εἰς τὴν ἔκδοσιν διδακτικοῦ συγγράμματος Παιδιατρικῆς. Ἦδη κατὰ τὰ ἔτη τῆς κατοχῆς εἶχε καταστρώσει τὸν σκελετὸν τοῦ βιβλίου του. Ἡ ἀλματώδης ὁμως ἐξέλιξις τῆς Παιδιατρικῆς κατὰ τὰς ἐπομένας δύο δεκαετηρίδας ἐπέβαλλε τὴν ριζικὴν ἀναθεώρησιν τοῦ πρώτου χειρογράφου. Ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐφείσθη κόπων διὰ νὰ καταστήσῃ τὸ νέον σύγγραμμα ὅσον τὸ δυνατὸν τέλειον. Εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἔπρεπε νὰ ἀλλάξῃ κείμενα διὰ νὰ προσθέσῃ πορίσματα ἐρευνῶν τὰ ὁποῖα εἶχον δημοσιευθῆ τὸ 1965. Περιελήφθησαν μάλιστα καὶ ἔρευναι αἱ ὁποῖαι εὐρίσκοντο ὑπὸ δημοσίευσιν (βλ. σελ. 130).

Ὁ ἀνὰ χεῖρας πρῶτος τόμος τοῦ βιβλίου ἀποτελεῖται ἀπὸ 740 σελ. καὶ περιλαμβάνει δύο μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος ἀπαρτίζεται ἀπὸ 9 κεφάλαια (Αὔξησις - διάπλασις, Αὔξησις τοῦ σώματος, Διάπλασις, Ἀνταλλαγὴ τῆς ὕλης, Σωματικὴ ἀγωγή τοῦ βρέφους καὶ τοῦ παιδιοῦ, Ἐμβολιασμοί, Ψυχολογία καὶ Ἀνατροφὴ τοῦ παιδιοῦ). Τὸ δεύτερον μέρος περιλαμβάνει ἐπίσης 9 κεφάλαια (Νεογνόν, Πρόωρον, Παθολογία τοῦ πεπτικοῦ συστήματος - γενικὸν μέρος, παθολογία τοῦ πεπτικοῦ συστήματος - εἰδικὸν μέρος, στερεητικαὶ νόσοι, γενετικὴ, σύμφυτοι ἢ κληρονομικαὶ νόσοι τοῦ μεταβολισμοῦ, νόσοι αἵματος, νοσήματα τοῦ λεμφικοῦ συστήματος).

Τὸ βιβλίον τοῦτο προορίζεται ὄχι μόνον διὰ τὸν φοιτητὴν τῆς Ἰατρικῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν εἰδικὸν παιδίατρον, καθὼς καὶ διὰ τὸν πρακτικὸν ἰατρόν. Ἐν τῇ Ἑλληνικῇ βιβλιογραφίᾳ δὲν ὑπάρχει ἄλλο σύγγραμμα Παιδιατρικῆς. Τὸ διακρίνει σαφῆνεια καὶ ἀκρίβεια. Λύει ἀπορίας Δὲν γεννᾷ ἀπορίας

Ὁ Χωρέμης ἀφιέρωσε τὸ βιβλίον τοῦτο, ὅπως καὶ τὴν ζωὴν του, εἰς τὸ παιδί. Εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς του μελέτας, εἰς τὰς ὁμιλίαις του καὶ ἄλλην τὴν δρᾶσιν του ὡς ἰατροῦ καὶ ἀκαδημαϊκοῦ διδασκάλου διαφαίνεται ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ παιδί.

Ὁ Χωρέμης εἰργάσθη καὶ διὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ βιβλίου του. Ἡ μοῖρα ὑπῆρξε πολὺ σκληρά. Ἐκοψε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του, μόλις εἶχε περᾶτωθῆ ἡ ἐκτέπωσις τοῦ πρώτου τόμου. Ὁ Χωρέμης ὑπῆρξε μία μεγάλη φυσιογνωμία ἐν τῇ Ἰατρικῇ Ἐπιστήμῃ τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἠγωνίσθη ὄχι μόνον διὰ νὰ τοῦ δοθοῦν τὰ ὕλικά μέσα διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς κακίας ἀνθρώπων ἀρριβιστῶν.

Ὁ Χωρέμης εἶχε πολλοὺς καὶ καλοὺς μαθητάς, οἱ ὁποῖοι θὰ συνεχίσουν τὸ ἔργον του. Θὰ τοὺς φωτίξῃ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐπιφανοῦς διδασκάλου των.

Ἕνας Γερμανὸς ποιητῆς ἔγραφε :

*Was vergangen kehrt nicht wieder,
ging es aber leuchtend nieder,
leuchtet's lange noch zurück.*

Καὶ εἰς ἑλληνικὴν μετάφρασιν :

Ἄ,τι παρῆλθε ἐπέρασε καὶ δὲν ξαναγυρίζει,
μ' ἂν εἶχε λάμψι δυνατή, καὶ πάλι θὰ φωτίζει.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΩΡΕΜΗ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ *

	σελ.
A') Φυματίωσις	453
B') Ἀνοσοποίησησις	459
Γ') Διφθερίτις	459
Δ') Ἴλαρά	461
E') Κοκκύτης	461
Ϛ') Μηνιγγίτιδες	461
Z') Παρωτίτις	462
H') Πολιομυελίτις	462
Θ') Σαλμονελλώσεις	463
I') Λοιπὰ λοιμώδη, Παρασιτικά	464
IA') Νόσοι κολλαγόνου	466
IB') Νόσοι αἵματος	467
1) Δρεπανοκυτταρική ἀναιμία	467
2) Μεσογειακή ἀναιμία (Cooley)	468
3) Ἐμβρυϊκὴ αἰμοσφαιρίνη	469
4) Ἐτεροι ἀναιμίαι	470
5) Ἐνζυμικαὶ διαταραχαὶ ἐρυθροκυττάρων	470
6) Διαταραχαὶ λευκοκυττάρων	472
7) » θρομβοκυττάρων	473
8) » πήξεως	474
9) Νοσήματα λεμφικοῦ συστήματος	474
II') Μεταβολισμὸς (Ἀνταλλαγὴ τῆς ὕλης) καὶ σχετικαὶ νόσοι	475
IA') Διαταραχαὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τοῦ ὕδατος	478
IE') Σύνδρομον δυσἀπορροφῆσεως	479
IΓ') Δυστροφία	480

* Τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν συνεργατῶν τοῦ Κωνσταντίνου Χωρέμη, τῆς κ. Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου, τοῦ κ. Ν. Μαρσανιώτη καὶ τοῦ κ. Λ. Μόρφη.

	σελ.
ΙΖ') Νεογνά	481
ΙΗ') Διάφορα	482
ΙΘ') Νεοπλάσματα	483
Κ') Αὔξεις	483
ΚΑ') Γενετική	484
ΚΒ') Νόσοι ἀναπνευστικοῦ συστήματος	484
ΚΓ') » πεπτικοῦ »	486
ΚΔ') » νευρικοῦ »	488
ΚΕ') » οὐροποιογεννητικοῦ συστήματος	489
ΚϚ') » κυκλοφορικοῦ »	491
ΚΖ') » ἐνδοκρινῶν ἀδένων	494
ΚΗ') » ὀστῶν, ὀδόντων, δέρματος	495
ΚΘ') Δηλητηριάσεις	497
Λ') Κοινωνική Ἱατρική	498

Α') ΦΥΜΑΤΙΩΣΙΣ

- 1) Κ. Χωρέμη: «Η κλινική τῆς παιδικῆς φυματιώσεως». *Ἑλλ. Ἱατρ.*, 16: 209, 1947.
- 2) Κ. Χωρέμη: «Πρωτοπαθὲς σύμπλεγμα ἔδραζόμενον εἰς τὸ πρόσωπον». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τευχ. 2: 42, 1947.
- 3) Λ. Λαζαρίδη: «Περίπτωσης πρωτοπαθοῦς συμπλέγματος». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τευχ. 5ον - 6ον: 181, 1947.
- 4) Κ. Χωρέμη: «Σπανία περίπτωσης χοιραδικοῦ λειχήνης ἐπὶ βρέφους 14 μηνῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τευχ. 4ον: 134, 1947.
- 5) Κ. Χωρέμη, Γ. Βραχνοῦ: «Περίπτωσης πρωτοπαθοῦς συμπλέγματος μετὰ μηνιγγιτισμοῦ καὶ θετικῆς καλλιεργείας Β. Koch τοῦ ἐγκεφ. ὑγροῦ», *Ἑλλ. Ἱατρικῆ*, 17: 393, 1948.
- 6) Κ. Χωρέμη, Ν. Νινιοῦ: «Ἐπὶ μιᾶς περιπτώσεως φυματιώδους ἥπατίτιδος καὶ τῶν βιολογικῶν αὐτῆς ἐπιδράσεων». *Ἑλλ. Ἱατρ.*, 17: 585, 1948.
- 7) Κ. Χωρέμη: «Ἡ στρεπτομυκίνη εἰς τὴν θεραπείαν τῆς φυματιώδους μηνιγγίτιδος (ὡς αὕτη ἐφαρμόζεται εἰς τὴν Π.Κ.Π.Α.)». *Σωτηρία*, 7: 70, 1948.
- 8) Κ. Χωρέμη ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Ν. Ζερβοῦ, Β. Κωνσταντινίδου, Σ. Πανταζῆ, Λ. Λαζαρίδη, Ν. Νινιοῦ, Γ. Βραχνοῦ, Δ. Παπακλέα, Δ. Νικολάου: «Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς στρεπτομυκίνης εἰς τὴν θεραπείαν τῆς παιδικῆς φυματιώσεως». Ἀθήναι 1948. (Μονογραφία βραβευθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν).
- 9) Κ. Choremis, N. Zervos, V. Konstantinides, S. Pantazis: «Streptomycin therapy of tuberculous meningitis in children». *Lancet*, ii: 595, 1948.
- 10) Κ. Choremis, G. Vrachnos: «Primary tuberculosis with meningism and Bacilli in the spinal fluid. Significance in streptomycin treatment of tuberculous meningitis». *Lancet*, ii: 408, 1948.
- 11) Κ. Choremis, N. Ninios: «A case of tuberculous hepatitis and its biological reactions». *Acta Paediat. Scand.*, 37: 188, 1949.

- 12) Β. Κωνσταντινίδη : «Ἐπίδειξις ἀσθενοῦς 4 μηνῶν μὲ ἔσωτ. ὑδροκέφαλον ὅστις ἀνεπτύχθη εἰς φυματιώδη μηνιγγίτιδα μετὰ θεραπείαν διὰ Streptomycin μόνον ἐνδομυϊκῶς». Ἐρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., τεύχος 5ον - 6ον : 133, 1949.
- 13) Β. Κωνσταντινίδη : «Ἐπίδειξις 8μήνου βρέφους μετὰ φαινομένων λαρυγγικῆς στενώσεως συνεπείᾳ βαρείας παρατραχειακῆς καὶ πυλαίας ἀδενίτιδος». Ἐρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., τεύχ. 1 - 2 : 20, 1949.
- 14) Κ. Choremis, V. Constantinides, S. Pantazis, B. Kyriakides and N. Zervos : «Die Meningitis tuberculosa im Lichte neuer klinischer Beobachtungen und Laboratoriumsbefunde». *Helv. Paed. Acta*, 5 : 1, 1950.
- 15) C. Choremis, Th. Ioannides : «Observations ophthalmoscopiques sur des enfants atteints de méningite tuberculeuse et de tuberculose miliaire généralisée, traités par la streptomycin». *Ann. d'Oculistes*, 32 : 221, 1950.
- 16) Κ. Choremis : «Streptomycin and tuberculin». *Lancet*, ii : 706, 1950.
- 17) C. Choremis, N. Zervos, S. Pantazis, N. Priftis, N. Papatheodorou : «Further observations on the application of streptomycin in the treatment of tuberculous meningitis in the Athens University Pediatric Clinic». *Acta Tuberc.*, 2511, 1950.
- 18) Annotations. *Lancet*, ii : 298, 1950.
- 19) Κ. Choremis, N. Zervos, B. Constantinides, S. Pantazis und G. Bellissaropoulos : «Das Auftreten von epidemischer Meningitis bei an Meningitis tuberculosa leidenden Kindern». *Schweiz. Med. Wchnschr.*, 80 : 1, 1950.
- 20) Κ. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ καὶ Σ. Πανταζῆ : «Ἡ στρεπτομυκιναντοχὴ τοῦ β-Koch in vitro ἐν σχέσει μὲ τὴν κλινικὴν». Ἐρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., τεύχ. 9 - 10 : 163, 1950.
- 21) Κ. Χωρέμη καὶ Σ. Πανταζῆ : «Ἡ καλλιέργεια τοῦ βακτηριδίου Koch εἰς τὸν μυελὸν τῶν ὀστέων». Ἐρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., τεύχ. 6 : 69, 1951.
- 22) Κ. Χωρέμη, Κ. Παδιατέλη, Ν. Πρίφτη, Χ. Τσεγκῆ : «Περαιτέρω παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς στρεπτομυκινοθεραπείας ἐπὶ τῆς Φ. Μ. Συνδε-

- δυνασμένη θεραπεία διὰ στρεπτομυκίνης - φυματίνης». *Έλλ. Ίατρ.*, 21 : 1038, 1952.
- 23) C. Choremis, K. Padiatellis, N. Priftis, J. Alamanis et C. Danelatou : «L'hydrazine de l'acide isonicotinique dans le traitement de la tuberculose miliaire et méningite de l'enfant». *Helv. Paed. Acta*, 7 : 555, 1952.
- 24) C. Choremis, S. Pantazis : «Bone - marrow cultures of Koch's bacillus». *Lancet*, ii : 748, 1952.
- 25) I. Νικοπούλου καὶ Μ. Κίζα : «Φυματώσις τοῦ δέρματος». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, τεῦχ. 1 : 12, 1952.
- 26) Κ. Χωρέμη, Κ. Παδιατέλη, Ν. Πρίφτη, Ι. Ἀλαμανῆ καὶ Π. Δανελάτου : «Η ἐφαρμογή τῆς ὑδραζίδης τοῦ ἰσονικοτινικοῦ ὀξέος ἐπὶ τῆς παιδικῆς φυματώσεως». *Έλλ. Ίατρ.*, 21 : 833, 1952.
- 27) C. Choremis, S. Pantazis und S. Stroumbou : «Vergleichende Resistenzbestimmung des Tuberkelbacillus gegen Streptomycin, Isoniazid (INH) und gegen eine Streptomycin - INH - Mischung (in vitro)». *Helv. Paed. Acta*, 8 : 561, 1953.
- 28) C. Choremis and C. Danelatou : «Comparative studies on the bone-marrow, blood and gastric juice culture of tubercle bacilli in children». *Acta Paed. Scand.*, 42 : 428, 1953.
- 29) C. Choremis, K. Padiatellis, C. Danelatou, A. Gatzoulis and D. Zoumboulakis : «Present day views on the pathogenesis of T.B. meningitis». *Acta Tuberc.*, 39 : 245, 1954.
- 30) C. Choremis, C. Padiatellis, A. Gatzoulis and D. Zoumboulakis : «The effect of hyaluronidase on the Moro epidermal tuberculin reaction». *Acta Paed. Scand.*, 43 : 264, 1954.
- 31) C. B. Choremis and K. N. Anastassea : «The application of the Middlebrook - Dubos hemagglutination test in tuberculosis of children». *Amer. Rev. Tuberc.*, 70 : 139, 1954.
- 32) C. B. Choremis, C. Padiatellis, D. Zoumboulakis and D. Jannakos : «Transitory exacerbation of fever and roentgenographic findings

- during treatment of tuberculosis in children». *Amer. Rev. tuberc.*, 72 : 527, 1955.
- 33) C. Choremis, S. Pantazis, S. Stroumbou: «Action spécifique d'un bactériophage sur le bacille de Koch». *Arch. de l'Institut Pasteur Hellénique*, 1 : 2, 1955.
- 34) C. Choremis, G. Melanides, S. Pantazis, C. Danelatou, S. Stroumbou, M. Pavlatou: «A lytic factor acting against mycobacterium tuberculosis». *Amer. Rev. Tuberc.*, 72 : 859, 1955.
- 35) Κ. Χωρέμη, Ι. Ἀλαμανῆ, Δ. Ζουμπουλάκη: «Ἡλεκτροφορητικὴ ἔρευνα τῶν πρωτεϊνῶν τοῦ ὄρου ἐπὶ τῆς παιδικῆς φυματιώσεως». *Ἑλλ. Ἱατρ.*, 24 : 193, 1955.
- 36) Κ. Χωρέμη, Κ. Παπαδάτου, Α. Γκάργκουλα καὶ Χ. Δρόσου: «Νέοι θεραπευτικοὶ προσανατολισμοὶ ἐπὶ φυματιώδους μηνιγγίτιδος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 247, 1956.
- 37) C. Choremis, D. Liacacos, J. Allamanis, D. Zoumboulakis and H. Kourti: «Effects of isoniazid on allergy with same additional observations in children vaccinated with B.C.G.». *Amer. Rev. Tuberc.*, Suppl. 196, 1956.
- 38) Κ. Χωρέμη, Κ. Παπαδάτου καὶ Μ. Νικολαΐδου: «Νεώτεροι ἀπόψεις ἐπὶ τῆς παθογενείας καὶ θεραπείας τῆς φυματιώδους μηνιγγίτιδος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 95, 1956.
- 39) C. Choremis, C. Papadatos, D. Economos, A. Gargoulas: «Intraspinal epidermoid tumours (Cholosteatomas) in patients treated for tuberculous meningitis». *Lancet*, ii : 437, 1956.
- 40) C. Choremis, J. Allamanis and D. Zoumboulakis: «The effect of cortisone on electrophoretic patterns and the hemagglutination reaction in the course of childhood tuberculosis». *Amer. Rev. Tuberc.*, 73 : 964, 1956.
- 41) K. Choremis, J. Allamanis and D. Zoumboulakis: «Comparative studies of the Middlebrook and Dubos reaction and electrophoretic patterns in childhood tuberculosis». *Acta Tuberc.*, 32 : 260, 1956.

- 42) Κ. Χωρέμη, Δ. Γιαννάκου, Χ. Δρόσου και Β. Νικολαΐδου : «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν μετὰ φυματιώδη μηνιγγίτιδα ἐμφανιζομένων ἐνδοκρανιακῶν ἀποπιτνωσέων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 97, 1957.
- 43) C. Choremis, B. Kyriakides, Ch. Drossos and E. Chadzidimitriou : «Electroencephalogram in the course of tuberculous meningitis treated with cortisone». *Ann. Paed. Feniæ*, 3 : 323, 1957.
- 44) C. Choremis, C. Papadatos, A. Arzimanoglou and Ch. Drossos : «Spontaneous fractures in tuberculous meningitis». *Amer. J. Dis. Childr.*, 94 : 17, 1957.
- 45) C. Choremis, C. Papadatos, A. Gargoulas and C. Drossos : «Intrathecal hydrocortisone in the treatment of tuberculous meningitis». *J. Pediat.*, 50 : 138, 1957.
- 46) Κ. Χωρέμη, Β. Κυριακίδου, Χ. Δρόσου, Ε. Χατζηδημητρίου : «Ἡ ἐξέλιξις τοῦ ΗΕΓ ἐπὶ ΤΒC μηνιγγίτιδος θεραπευομένη διὰ κορτιζόνης». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 221, 1957.
- 47) C. Choremis, D. Liakakos, S. Lekou, A. Gargulas and Ch. Drossos : «Effect of isoniazid and cortisone in children vaccinated with B. C. G.». *Amer. Rev. Tuberc.*, 76 : 263, 1957.
- 48) N. Matsaniotis, J. Jacobs and M. H. Smith : «Hypersensitivity reactions associated with sodium para-aminosalicylate therapy. Case reports and review of the literature». *Pediatrics*, 21 : 781, 1958.
- 49) M. Smith and N. Matsaniotis : «Treatment of tuberculous pleural effusions with particular reference to adrenal corticosteroids». *Pediatrics*, 22 : 1074, 1958.
- 50) K. B. Choremis : «Zur Pathogenese und Therapie der tuberkulösen Meningitis in Kindesalter». *Archiv f. Kinderheilk.*, 158 : 46, 1958.
- 51) C. Choremis, D. Liacacos and B. Anghelis : «Serum protein electrophoretic pattern and Middlebrook-Dubos titer in tuberculous children following B. C. G. vaccination». *Amer. Rev. Tuberc.*, 79 : 522, 1959.
- 52) Ν. Ματσανιώτη, Χ. Τσεγκή : «Συμβολή εἰς τὴν μελέτην τοῦ μεταβολισμοῦ τῆς ἰσονιαζίδης ἐπὶ παιδίων πασχόντων ἐκ φυματιώσεως». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 5 - 6 : 129, 1960.

- 53) Ν. Μαρσανιώτη : «Ἐνδείξεις θεραπείας τῆς παιδικῆς φυματιώσεως καὶ θεραπεία κλινικῶν μορφῶν αὐτῆς». Ἄρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., «Παιδιατρικαὶ Ἡμέραι», σελ. 223, 1961.
- 54) Ν. Μαρσανιώτη, Δ. Παπαχαραλάμπους : «Συνδεδυασμένη θεραπεία διὰ χημειοθεραπευτικῶν καὶ κορτικοστεροειδῶν τῆς κεγχροειδοῦς φυματιώσεως». Ἄρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., «Παιδιατρικαὶ Ἡμέραι», σελ. 411, 1962.
- 55) Κ. Χωρέμη, Ι. Βλάχου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου καὶ Ν. Μαρσανιώτη : «Ἡ διὰ παρακεντήσεως βιοψία τοῦ ἥπατος καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς παιδικῆς φυματιώσεως (Μελέτη βασιζομένη ἐπὶ 120 περιπτώσεων)». Ἄρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., 25 : 12, 1962.
- 56) Ν. Μαρσανιώτη : «Φυματῖναι καὶ φυματιναντιδράσεις». Ἰατρ. 4 : 317, 1963.
- 57) Ν. Μαρσανιώτη : «Ἡ φυματιώδης διαμόλυνσις τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ ἔτη 1959 - 1962». Ἄρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., 26 : 78, 1963.
- 58) Ν. Μαρσανιώτη καὶ Δ. Παπαχαραλάμπους : «Περίπτωσης φυματιώδους τραχηλικῆς λεμφαδενίτιδος μετὰ συνοδοῦ ψυχροῦ πλαγιοφαρυγγικοῦ ἀποστήματος». Ἄρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., 26 : 59, 1963.
- 59) C. Choremis, J. Vlachos, C. Anastasea - Vlachou and N. Matsaniotis : «Needle biopsy of the liver in various forms of childhood tuberculosis». *J. Paed.*, 62 : 203, 1963.
- 60) Ν. Μαρσανιώτη : «Πρωτοπαθῆς παιδικὴ πνευμονικὴ φυματίωσις». Ἰατρική, 5 : 497, 1964.
- 61) Ν. Μαρσανιώτης, Κ. Οἰκονόμου - Μαύρου : «Θανατηφόρος γενίκευσις τῆς ἐκ BCG λοιμώξεως. Νεώτεροι ἀπόψεις». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 11 : 301, 1964.
- 62) Κ. Χωρέμη, Ν. Μαρσανιώτη, Χρ. Τσεγκῆ, Ι. Τσάτσικα : «Σχέσις μεταξὺ μιτωτικῆς δραστηριότητος προκαλουμένης ὑπὸ τῆς φυματίνης εἰς καλλιεργείας περιφερικῶν λευκοκυττάρων καὶ φυματιναντιδράσεως εἰς παιδία ἐμβολιασθέντα διὰ BCG». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 11 : 310, 1964.
- 63) Ν. Μαρσανιώτη, Χ. Καττάμη, Γ. Παπαδάκη : «Ἡ ἐπίδρασις τῶν κορτικοστεροειδῶν ἐπὶ τῆς ἐντάσεως τῆς φυματινοαντιδράσεως». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Ἀθην., 13 : 23, 1966.

Β') ΑΝΟΣΟΠΟΙΗΣΙΣ

- 1) Ν. Ζερβοῦ, Α. Παπαδημητρίου: «Μεταδαμαλικά ἐγκεφαλίτιδες». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 1 : 6, 1952.
- 2) Θ. Ἀθανασιάδη: «Οἱ ἐμβολιασμοὶ ἐν τῇ Παιδιατρικῇ». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 173, 1956.
- 3) Ν. Ματσανιώτη: «Παθογένεσις καὶ θεραπεία σοβαρῶν τινῶν ἐπιπλοκῶν τοῦ δαμαλισμοῦ». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 25 : 1, 1962.
- 4) Θ. Ἀθανασιάδη, Δ. Νικολοπούλου, Ν. Δουρίδα, Γ. Μπενέκου: «Μεταδαμαλικὴ ἐγκεφαλίτις». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, «Παιδιατρικαὶ Ἡμέραι», σελὶς 109, 1962.
- 5) Ν. Matsaniotis, Ch. Kattamis: «Eczema Vaccinatum». *Lancet*, ii : 767, 1962.
- 6) Δ. Νικολοπούλου: «Οἱ ἐμβολιασμοὶ κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν». *Ἱατρικὴ*, 6 : 363, 1964.
- 7) Θ. Ἀθανασιάδη: «Προφύλαξις ἀπὸ τοῦ τετάνου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 18, 1965.
- 8) Μπάστη - Μαοῦνη: «Παθητικὴ ἀνοσοποίησης διὰ γ - σφαιρινῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 115, 1965.
- 9) Ν. Ματσανιώτη: «Ἡ κυτταρικὴ βᾶσις τῆς ἀνοσίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 267, 1965.

Γ') ΔΙΦΘΕΡΙΤΙΣ

- 1) C. Choremis, N. Zervos, K. Padiatellis, P. Papadimitropoulos and M. Nikolettou: «Epidemic of diphtheria in Athens, Greece, during the winter 1946 - 1947». *Amer. J. Dis. Childr.*, 77 : 1949.
- 2) C. Choremis, N. Zervos et E. Samaras: «Mononucléose infectieuse et diphtérie». *Ann. Paediat.*, 175 : 474, 1950.
- 3) Κ. Χωρέμη, Μ. Νεστορίδου, Κ. Δανελάτου: «Ἡ ἐπίδρασις τῆς πενικιλίνης ἐπὶ τῶν βακτηριδίων τῆς διφθερίτιδος». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 21 : 32, 1952.

- 4) K. Choremis, N. Nestoridou and C. Danelatou: «Changes in bacterial Flora of the mouth during antitoxin - penicillin treatment in cases of acute diphtheria». *Ann. Paediat.*, 173 : 250, 1952.
- 5) X. Τσεγκή, Κ. Οικονόμου - Μαύρου: «Ἡ θεραπεία τῆς διφθερίτιδος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 2 : 155, 1955.
- 6) C. Choremis, C. Tsenghi, C. Economou: «El Tratamiento de la difteria». *Progressos en Pediatria*. Barcelon 307, Marzo 1957.
- 7) I. Νικοπούλου: «Περίπτωσης μεταδιφθεριτικῆς παραλύσεως τοῦ σφιγκτήρος τοῦ δακτύλου». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 5 - 6 : 79, 1957.
- 8) K. Choremis, I. Nihoyannopoulos, Th. Athanassiades, K. Kiosoglou et K. Chaka: «Étude Electrocardiographique de 392 cas de diphtérie de l'enfance». *Pediatria Internazionale*, 9 : 579, 1959.
- 9) Κ. Χωρέμη, I. Νιχογιαννοπούλου, Θ. Ἀθανασιάδη, Κ. Κιοσόγλου, Κ. Χάκα: «Ἡλεκτροκαρδιογραφικὸς ἔλεγχος ἐπὶ παιδικῆς διφθερίτιδος». Ἐκ τοῦ *Πανεργρικοῦ τόμου τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Ἰωακείμογλου*, σελὶς 193, 1959.
- 10) X. Καττάμη, Θ. Ἀθανασιάδη, I. Λεωνίδα, E. Καναβάκη: «Περίπτωσης βαρείας διφθερίτιδος μετὰ ἠλεκτροκαρδιογραφικῶν ἀλλοιώσεων ὀξέος ἐμφράγματος τοῦ μυοκαρδίου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 17, 1960.
- 11) C. Choremis and L. Leonidas: «Serum transaminases in diphtheritic myocarditis». *Acta Paediat. Scand.*, 51 : 293, 1962.
- 12) Θ. Ἀθανασιάδη, Σ. Ἀγορογιάννη, E. Παπαδάκη, Γ. Τσιώτου: «Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν κορτικοστεροειδῶν ἐπὶ διφθεριτικῆς μυοκαρδίτιδος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 10 : 265, 1963.
- 13) C. Choremis, Th. Athanassiades, S. Agoroyiannis, J. Leonidas: «Diphtheritic heart disease in infants and children». *Clin. Pediat.*, XLVI : 207, 1964.
- 14) Σ. Ἀγορογιάννη, Θ. Ἀθανασιάδη, E. Σταυροπούλου: «Τὸ σύνδρομον Adams - Stokes ἐπὶ διφθεριτικῆς μυοκαρδίτιδος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 33, 1965.

Δ') Ι Λ Α Ρ Α

- 1) C. Choremis, C. Tsengi, C. Economou - Mavrou: «Gastro - Enteritis Following Antibiotic Therapy in Measles». *Lancet*, ii : 1236, 1954.
- 2) Κ. Χωρέμη, Χ. Τσεγκή, Κ. Οικονόμου - Μαύρου: «Παρατηρήσεις τινές ἐπὶ τῆς ἐφετεινῆς ἐπιδημίας ἰλαρᾶς». *Πρακτικὰ Ἱατρικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν*, Ἰούνιος 1954.
- 3) C. Choremis, Ch. Tsenghi and C. Economou - Mavrou: «Does Measles Cause Hypertension?». *Arch. Dis. Childr.*, 30 : 51, 1955.
- 4) Ν. Μαρσανιώτη: «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς προεξανθηματικῆς νοσήσεως τῆς ἰλαρᾶς». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 244, 1960.

Ε') Κ Ο Κ Κ Υ Τ Η Σ

- 1) Ν. Ζερβοῦ, Α. Λαζαρίδη: «Ἐπὶ τεσσάρων περιπτώσεων κοκκύτου - βρογχοπνευμονίας, θεραπευθεισῶν διὰ στρεπτομυκίνης». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 5 - 6 : 120, 1948.
- 2) Μ. Ἡγουμενάκη - Ρίζου, Γ. Ρίζου: «Ἐγκεφαλοπάθειαι ἐκ κοκκύτου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 52, 1960.
- 3) Δ. Νικολοπούλου, Α. Ἀσκούνη, Α. Γιαννακάκη: «Ἡ χρῆσις τῆς ὑπερανόσου γ-σφαιρίνης εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ κοκκύτου». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 27 : 7, 1964.

Ζ') Μ Η Ν Ι Γ Γ Ι Τ Ι Δ Ε Σ

- 1) Κ. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ, Β. Κωνσταντινίδη, Σ. Πανταζή: «Ἡ ἐπεισοδιακὴ ἐμφάνισις ἐπιδημικῆς μηνιγγίτιδος». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 1 - 2 : 1, 1949.
- 2) Ε. Stathopoulou: «Sur un cas de méningite luétique congénitate aiguë». *Ann. Paed.*, 176 : 385, 1951.
- 3) C. Choremis et Th. Athanassiades: «La culture de la moelle dans les méningites purulentes». *Helv. Paed. Acta*, 8 : 99, 1953.
- 4) Κ. Χωρέμη, Ι. Νικοπούλου, Χ. Τσεγκή, Ν. Μαρσανιώτη: «Ἡ θεραπεία τῶν πυωδῶν μηνιγγιτίδων». *Ἑλλ. Ἱατρική*, 23 : 761, 1954.

- 5) C. Choremis, J. Nicopoulos, C. Tsenghi et N. Matsaniotis: «Le traitement des méningites suppurées». *Arch. Franc. de Ped.*, 12 : 1, 1955.
- 6) Κ. Χωρέμη, Θ. Ἀθανασιάδη: «Αἱ ὑποσκληρίδιοι συλλογαὶ ὑγροῦ κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν πυωδῶν μηνιγγιτίδων». *Arch. de l'Institut Pasteur Hellénique*, 2 : 165, 1957.
- 7) Χ. Καττάμη: «Ἀσηπτος μηνιγγίτις». *Ἱατρικὴ*, 6 : 165, 1964.

Ζ') ΠΑΡΩΤΙΤΙΣ

- 1) Κ. Χωρέμη, Κ. Δανελάτου, Δ. Γούττα: «Ὁ διὰ δερμοαντιδράσεως ἔλεγχος τῆς ἀντιγονικῆς ἰκανότητος τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου ὑγροῦ ἐπὶ ἐπιδημικῆς παρωτίτιδος». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 21 : 754, 1952.
- 2) Ι. Νικοπούλου, Χ. Βόντα, Ε. Κούρτη: «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1952 ἐπιδημίας παρωτίτιδος». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεῦχος 1 : 29, 1953.
- 3) C. Choremis, C. Danelatou, C. Dentaki, D. Goultas: «A skin test for mumps using cerebrospinal fluid from cases of mumps meningitis». *Lancet*, ii : 1126, 1953.
- 4) Κ. Χωρέμη, Κ. Ἀναστασία - Βλάχου: «Ὁ διὰ συνδέσεως τοῦ συμπληρώματος ἔλεγχος τῆς ἀντιγονικῆς ἰκανότητος τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου ὑγροῦ ἐπὶ τῆς ἐπιδημικῆς παρωτίτιδος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 2 : 140, 1955.
- 5) Leonidas J., Athanassiades Th., and Zoumboulakis D.: «Mumps myocarditis. Case report». *J. Ped.*, 68 : 650, 1966.

Η') ΠΟΛΙΟΜΥΕΛΙΤΙΣ

- 1) Κ. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ, Ι. Νικοπούλου, Σ. Πανταζῆ, Θ. Ἀθανασιάδη, Κ. Ἀναστασία - Βλάχου: «Ἡ ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ ἐπιδημία τῆς πολιομυελίτιδος κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ χειμῶνα τοῦ 1949 - 1950». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 19 : 577, 1950.
- 2) Κ. Χωρέμη, Φ. Νικολαΐδη: «Σχέσεις ἐμβολιασμοῦ καὶ πολιομυελίτιδος». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 20 : 1004, 1951.

- 3) C. Choremis and Ph. Nicolaides: «Does prophylactic vaccination favour the development of Poliomyelitis?». *Acta Paediat. Scand.*, 42 : 1, 1953.
- 4) Β. Μπάστη - Μαούνη : «Θεραπεία τῆς ἀναπνευστικῆς ἀνεπαρκείας κατὰ τὸ ὄξυ στάδιον τῆς πολιομυελίτιδος ὡς ἐφαρμόζεται εἰς τὰς Σκανδιναυϊκὰς Χώρας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 35, 1958.
- 5) Κ. Παπαδάτου, Ν. Μαρστανιώτη : «Ὁ κατὰ τῆς πολιομυελίτιδος προφυλακτικὸς ἐμβολιασμός». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 27 : 851, 1958.
- 6) Β. Κυριακίδου : «Ἐαρινοθερινὴ ἐπιδημικὴ ἔξαρσις τῆς πολιομυελίτιδος κατὰ τὸ ἔτος 1958». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 149, 1958.
- 7) Κ. Παπαδάτου, Ν. Μαρστανιώτη : «Ὁ προφυλακτικὸς κατὰ τῆς πολιομυελίτιδος ἐμβολιασμός». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 159, 1958.
- 8) Κ. Χωρέμη, Κ. Ἀναστασία - Βλάχου : «Ἀνοσία ἔναντι τῆς πολιομυελίτιδος ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ὡς ἀνιχνεύεται αὕτη ὑπὸ αἵμοσυγκολλητινοαντιδράσεως». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 29 : 119, 1960.
- 9) Θ. Ἀθανασιάδη : «Ἡ σημερινὴ θέσις ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς ἐνεργητικῆς ἀνοσοποιήσεως τῆς πολιομυελίτιδος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 10 : 91, 1963.

Θ') Σ Α Λ Μ Ο Ν Ε Λ Λ Ω Σ Ε Ι Σ

- 1) Κ. Choremis, L. Lazaridis and M. Kiza : «Chloromycetin bei Unterleibtyphus bzw. Paratyphus. Biologische Wirkungen und Nebenerscheinungen». *Zeitschr. f. Kinderheilk.*, 72 : 72, 1952.
- 2) Κ. Χωρέμη, Α. Λαζαρίδου. Μ. Κίζα : «Ἡ ἐπίδρασις τῆς χλωρομυκητίνης ἐπὶ τῆς βιοπαθολογίας τῶν τυφοπαρατυφικῶν λοιμώξεων». *Ἑλλ. Ἱατρ.*, 21 : 281, 1952.
- 3) Κ. Choremis, Th. Athanassiadis, Ch. Wonta, D. Zoumboulakis and K. Kiosoglou : «Die Behandlung des Typhus abdominalis mit Cortison und Chloromycetin». *Arch. f. Kinderheilk.*, 152 : 250, 1956.
- 4) Κ. Χωρέμη, Θ. Ἀθανασιάδη, Χ. Βόντα, Δ. Ζουμπουλάκη, Κ. Κιοσόγλου : «Ἡ θεραπεία τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ διὰ κορτιζόνης καὶ χλωρομυκητίνης». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 21, 1956.

Γ') ΛΟΙΠΑ ΛΟΙΜΩΔΗ, ΠΑΡΑΣΙΤΙΚΑ

- 1) Α. Τσακαλώτου, Κ. Χωρέμη: «Ἐπὶ μιᾶς περιπτώσεως συγγενοῦς ἐλονοσίας». *Πανηγυρικὸν τεῦχος Καθ. Κ. Μιχ. Κατσαρά*, 1927.
- 2) Β. Κωνσταντινίδη, Γ. Βραχνοῦ: «Ἐπίδειξις περιπτώσεως σηψαιμίας μετ' ἰδιαζούσης ἐντοπίσεως εἰς βρέφος 13 μηνῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεῦχος 5 - 6 : 160, 1947.
- 3) Β. Κωνσταντινίδη, Ε. Βελισσαροπούλου: «Ἰδιότυπος σηψαιμία (Idiotype sepsaemie)». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεῦχος 3 - 4 : 54, 1949.
- 4) Β. Κωνσταντινίδη, Ν. Νινιοῦ, Κ. Δανελάτου: «Συμβολή εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ τετάνου». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεῦχος 10 - 12 : 143, 1951.
- 5) Κ. Choremis, V. Constantinides and Β. Nicolaidis: «Pyruvic acid in the cerebrospinal fluid during various infection diseases with central nervous system involvement». *Ann. Paediat.*, 180 : 337, 1953.
- 6) Κ. Χωρέμη, Κ. Παδιατέλη, Ε. Μπαρούτσου: «Ἡ συνδεδασμένη διὰ κορτιζόνης καὶ νεοστιβοσάνης θεραπεία τοῦ παιδικοῦ Kala - Azar». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 410, 1956.
- 7) Χ. Κασίμου: «Πέμπτη καὶ ἕκτη ἰοιμώδης νόσος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 208, 1956.
- 8) Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου: «Βαρεῖαι λοιμώξεις μετὰ σπληνεκτομῆν κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 374, 1958.
- 9) Δ. Ζουμπουλάκη: «Νοσήματα ἐξ ἰῶν Coxsackie». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 215, 1958.
- 10) Δ. Ζουμπουλάκη: «Νεώτεροι ἀντιλήψεις περὶ ἰῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 5, 1959.
- 11) Δ. Ζουμπουλάκη, Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου: «Ἴοι Echo». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 327, 1959.
- 12) Δ. Ζουμπουλάκη, Μ. Γριβέα: «Νοσήματα ἐξ ἀδενοϊῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 382, 1960.
- 13) C. Choremis, H. Megas, A. Liarommati and S. Michael: Aplastic crisis in the course of infectious diseases. *Helv. Paed. Acta*, 16 : 134, 1961.

- 14) Χ. Κασίμου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Κ. Μεταξωτοῦ : «Σταφυλοκοκκική σηψαιμία μετὰ γενικευμένης δερματίτιδος». Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., «Παιδιατρικαὶ Ἡμέραι», σελίς 191, 1962.
- 15) Ν. Μαρσανιώτη, Κ. Καμπέρογλου, Π. Συμυρνῆ, Ν. Μαριακάκη : «Ὄστεομυελίτις», ἕν σημαντικὸν θεραπευτικὸν πρόβλημα (συμπεράσματα ἐκ τῆς κακῆς ἀντιμετωπίσεώς της κατὰ τὴν ὀξείαν φάσιν). Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., «Παιδιατρικαὶ Ἡμέραι», σελίς 197, 1962.
- 16) Χ. Καττάμη : «Αἱ διὰ β-αίμολυτικῶν στρεπτοκόκκων λοιμώξεις κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν». Ἱατρικὴ, 2 : 138, 1962.
- 17) Ι. Βλάχου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Χ. Κασίμου, Τ. Συμυρνῶφ : «Περίπτωσης γιγαντοκυτταρικής ἡπατίτιδος εἰς βρέφος 7 μηνῶν». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 9 : 165, 1962.
- 18) Θ. Ἀθανασιάδη, Δ. Νικολοπούλου, Α. Μεταξωτοῦ : «Λοιμώδης ἡπατίτις ἐπὶ τριδύμων». Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., 26 : 65, 1963.
- 19) Ι. Καρπούζα : «Βακτηριακαὶ λοιμώξεις τοῦ νεογνοῦ». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 10 : 341, 1963.
- 20) Δ. Νικολοπούλου, Ε. Σταυροπούλου : «Περίπτωσης κερανοβόλου πορφύρας». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 11 : 217, 1964.
- 21) Ι. Βλάχου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου καὶ Ι. Μεσσαριτάκη : Ἐπὶ δύο — ἱστολογικῶς βεβαιωθεισῶν — περιπτώσεων συγγενοῦς τοξοπλάσμώσεως. Ἑλλ. Ἱατρικὴ, 33 : 467, 1964.
- 22) Δ. Ζουμπουλάκη : «Νέα ἰογενῆ ἐξανθηματικά νοσήματα». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 11 : 163, 1964.
- 23) Θ. Ἀθανασιάδη, Δ. Νικολοπούλου, Ι. Βλάχου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Χ. Τσεγκῆ, Ξ. Νικολαΐδη, Ε. Σταυροπούλου : «Τὰ κορτικοστεροειδῆ εἰς τὴν θεραπείαν τῆς λοιμώδους ἡπατίτιδος τῶν παιδιῶν. Συγκριτικὴ κλινικὴ καὶ παθολογοανατομικὴ μελέτη». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 11 : 368, 1964.
- 24) Χ. Κασίμου, Σ. Λαζανάκη : «Ἀντισωματικὴ ἀπάντησις μετὰ ἀντιτυφοπαρυφικὸν ἐμβολιασμὸν ἐπὶ Kala - Azar». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 11 : 413, 1964.
- 25) Ι. Καρπούζας, Γ. Χατζησωτηρίου, Μ. Μπερτάκη : «Ἀποτελέσματα τῆς διὰ

- Thiabendazole θεραπείας τῆς δξουοριάσεως τῶν παιδίων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 375, 1965.
- 26) C. Cassimos, S. Lazanakis, Th. Thomaidis : «Antibody response after immunisation with typhoid - paratyphoid A and B Vaccine in Kala - Azar. *Acta Paed. Scand.*, 55 : 301, 1966.

ΙΑ') ΝΟΣΟΙ ΚΟΛΛΑΓΟΝΟΥ

- 1) C. Choremis, N. Zervos et M. Kiza : «Sur un cas rare de purpura allergique». *Helv. Paed. Acta*, 6 : 160, 1951.
- 2) Κ. Χωρέμη, Ι. Νικοπούλου, Μ. Κίζα : «Σύνδρομον Stevens - Johnson». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχος 1 - 2 : 19, 1951.
- 3) Κ. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ, Π. Κηληρόνη, Κ. Ἀναστασία - Βλάχου : «Ἡ δι' ἡπαρίνης θεραπεία τῶν δξέων ρευματισμῶν τῶν ἄρθρων». *Ἑλλ. Ἱατρική*, 23 : 185, 1954.
- 4) Κ. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ, Χ. Μοσχίδη, Β. Μπάστη - Μαούνη, Κ. Κιοσόγλου : «Περίπτωσης διαχύτου σκληροδερμίας, μετὰ καθολικῆς μελανοδερμίας καὶ ἀκροκυανώσεως ἐπὶ κορασίδος ἡλικίας 12 ἐτῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 33, 1956.
- 5) C. Choremis, C. Moschidis, B. Basti and K. Kiossoglou : «Ein Fall von diffuser Sklerodermie mit allgemeiner Melanodermie und Akrocyanose bei einem 12jährigen Mädchen». *Helv. Paed. Acta*, ii : 187, 1956.
- 6) Χ. Κασίμου, Ε. Ἀποστολοπούλου : «Περίπτωσης διαχύτου σκληροδερμίας ἐπὶ βρέφους ἡλικίας 5 1/2 μηνῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 30, 1956.
- 7) Β. Κωνσταντινίδη, Β. Μπάστη - Μαούνη, Θ. Ἰωαννίδου : «Περίπτωσης νόσου τοῦ Still μετὰ συμπτωμάτων ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 415, 1956.
- 8) Κ. Παπαδάτου, Α. Θεοδοσίου, Β. Ἀγγελῆ : «Ὁξώδης περιαρτηρίτις». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 307, 1957.
- 9) Χ. Κασίμου, Δ. Γιαννάκου, Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Ι. Βλάχου, Β. Κατσαούνη : «Γενικευμένη ἀσβέστωση ἐπὶ δερματομυοσίτιδος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 226, 1958.

- 10) Κ. Χωρέμη: «Όξυς ρευματισμός ως νόσος και κοινωνικόν πρόβλημα». Διά-
λεξις ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Γραφείων CIBA, 1958.
- 11) Κ. Choremis, B. Basti, E. Chatzidimitriou und E. Baroutsou: «Unter-
suchungen über einen Hauttest durch Scarification mit Cantharidin
bei Kindern mit akutem Gelenkrheumatismus». *Acta Pediat. Scand.*,
47 : 26, 1958.
- 12) Χ. Καττάμη, Ι. Λεωνίδα, Θ. Ἀθανασιάδη: «Σύνδρομὴ Steven-Johnson
ἢ πολυστομακὴ ἐκτοδέρμωσις». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 411, 1959.
- 13) Χ. Κασίμου, Κ. Ἀναστασέα-Βλάχου, Ε. Παπαδάκη, Ι. Μεσσαριτάκη:
«Σύνδρομον Reiter ἐπὶ θήλεος ἡλικίας 26 μηνῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*,
τεῦχος 3 - 4, σελίς 71, 1960.
- 14) Κ. Choremis, N. Constantsas and Κ. Danelatou: «Evidence for devia-
tion in the metabolism of tyrosine in rheumatic fever». *Clin. Chim.*
Acta, 8 : 814, 1963.
- 15) Α. Παπαϊωάννου, Α. Μεταξωτοῦ, Σ. Μιχαήλ, Χ. Μασκαλέρη, Κ. Δανελά-
του: «Συμπεράσματα ἐκ τῆς ἀναλύσεως 624 περιπτώσεων ρευματικοῦ πυρε-
τοῦ τῆς τελευταίας πενταετίας 1958 - 1962». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, «Παι-
διατρικαὶ Ἡμέραι», σελίς 193, 1963.
- 16) Κ. Choremis, N. Constantsas, C. Danelatou and Α. Agathopoulos:
«Metabolism of aromatic amino acids in collagen diseases. Urinary
excretion of vanillic acid and dihydroxyphenylalanine». *Clin.*
Chim. Acta, 10 : 489, 1964.
- 17) Κ. Οἰκονόμου - Μαύρου, Ι. Μεσσαριτάκη, Θ. Θωμαΐδη: «Σύνδρομον αἰμο-
λύσεως, οὔραιμίας καὶ θρομβοπενίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 :
44, 1965.

ΙΒ') ΝΟΣΟΙ ΑΙΜΑΤΟΣ

1.— Δρεπανοκυτταρική ἀναιμία.

- 1) Κ. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ, Β. Κωνσταντινίδη, Α. Ζάννου: «Ἐστίαι δρεπανο-
κυτταρικής ἀναιμίας εἰς χωρία τῆς περιοχῆς Κωπαΐδος». *Ἑλλ. Ἱατρική*,
19 : 1057, 1950.

- 2) Κ. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ, Β. Κωνσταντινίδη, Α. Ζάννου, Σ. Σκλαβούνου : «Ἡ δρεπανοκυτταρική ἀναιμία ἐν Ἑλλάδι». *Ἑλλ. Ἱατρική*, 20 : 325, 1951.
- 3) C. Choremis, N. Zervos, V. Konstantinides, L. Zannos : «Sickle - cell anaemia in Greece». *Lancet*, i : 1147, 1951.
- 4) C. Choremis, N. Zervos, B. Constantinides, L. Zannos, S. Sklavounou : «Sickle - cell anaemia in Greece». *Schweiz. Med. Wchnschr.*, 27 : 709, 1952.
- 5) C. Choremis, E. Ikin, H. Lehmann, A. Mourant, L. Zannos : «Sickle - cell trait and blood - groups in Greece». *Lancet*, ii : 911, 1953.
- 6) K. Choremis, D. Yannakos, C. Bonta : «Zwei Fälle von ausgedehnter Osteomyelitis bei Sichelzellanämie». *Helv. Paed. Acta*, 10 : 478, 1955.
- 7) Κ. Χωρέμη, Α. Ζάννου : «Ἡ μικροδρεπανοκυτταρική νόσος ἐν Ἑλλάδι». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 7 - 8 : 120, 1956.
- 8) C. Choremis, E. Ikin, L. Zannos, A. Mourant, H. Lehmann : «Blood groups of a Greek community with a high Sickling frequency». *Lancet*, ii : 1333, 1957.
- 9) C. Choremis, L. Zannos : «Microdrepanocytic disease in Greece». *Blood*, 12 : 454, 1957.
- 10) Ι. Λεωνίδα : «Περίπτωσης δρεπανοκυτταρικής ἀναιμίας μετὰ λίαν ἐκτεταμένων βαρειῶν ὀστικῶν ἀλλοιώσεων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 27, 1960.

2.— Μεσογειακή ἀναιμία (Cooley).

- 1) K. Choremis, G. Spiliopoulos : «Über die Ätiologie und Therapie der Cooleyschen Anämie». *Jahrb. f. Kinderheilk.*, 148 : 317, 1937.
- 2) K. Choremis und G. Spiliopulos : «Zur Pathogenese der Cooleyschen Anämie». *Monats. f. Kinderheilk.*, 1 : 18, 1938.
- 3) C. Choremis, L. Zannos, G. L. Dentakis : «Alkali-resistant Haemoglobin in Thalassaemia». *Acta Paediat. Scand.*, 44 : 116, 1955.
- 4) C. Choremis, L. Zannos and B. Basti : «Amino-aciduria in Cooley and Sickle - Cell Anaemias». *J. Clin. Path.*, 10 : 330, 1957.

- 5) C. Choremis, K. Kiossoglou, F. Maounis and B. Basti: «Amino-Acid Tolerance and Amino-Aciduria in Cooley's and Sickle-Cell Anaemias». *J. Clin. Path.*, 12 : 245, 1959.
- 6) C. Choremis, L. Zannos - Mariolea, J. A. M. Ager, H. Lehmann: «Persistence of Haemoglobin «Barts» beyond infancy in a Child with Thalassaemia». *Brit. Med. J.*, 11 : 3981, 1959.
- 7) C. Choremis, C. Economou - Mavrou, M. Gregoriou: «Blood plasma levels and urinary excretion of ascorbic acid before and after a test dose in children with severe thalassaemia». *J. Pediat.*, 59 : 361, 1961.
- 8) C. Choremis, V. Kyriakides and E. Papadakis: «Studies on the blood lipids and lipoproteins in thalassaemia and Sickle-cell anaemia». *J. Clin. Path.*, 14 : 361, 1961.
- 9) C. Choremis, C. Economou - Mavrou and C. Tsenghi: «Sodium, potassium, water and haemoglobin in the packed red cells of severe thalassaemia». *J. Clin. Path.*, 14 : 637, 1961.
- 10) K. Choremis, C. Kattamis and E. Kanavakis: «Uropepsin excretion in thalassaemia». *Acta Paed. Scand.*, 51 : 55, 1962.
- 11) Φ. Μαούνη: «Γενετική θαλασσαιμίας και δεσπανοκυτταρικής αναιμίας». *Αρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, 25 : 233, 1962.
- 12) C. Choremis, C. Kattamis, L. Zannos - Mariolea, Ph. Fessas, G. Stamatoyannopoulos, A. Karaclis: «Three inherited red-cell abnormalities in a district of Greece. Thalassaemia sickling and Glucose-6-phosphate dehydrogenase deficiency». *Lancet*, i : 907, 1963.
- 13) G. Fraser, G. Stamatoyannopoulos, C. Kattamis, D. Loukopoulos, B. Defaranas, C. Kitsos, L. Zannos - Mariolea, C. Choremis, P. Fessas, A. Motulski: «Thalassaemias, abnormal haemoglobin and glucose-6-phosphate dehydrogenase deficiency in the Arta Area of Greece: Diagnostic and Genetic aspects of Complete village Studies». *Ann. New York Academy of Sciences*, 1964.

3.— Έμβρυϊκή αίμοσφαιρίνη.

- 1) K. Χωρέμη, Λ. Ζάννου - Μαριολέα, Κ. Δεντάκη - Σβολάκη: «Η έμβρυϊκή αίμοσφαιρίνη έπί του Έλληνόπαιδος». *Έλλ. Ίατρική*, 22 : 1081, 1953.

- 2) L. Zannos: Studies on the resistance of Haemoglobin to alkali». *Acta Baed.*, 42 : 305, 1953.
- 3) C. Choremis, L. Zannos, C. Dentaki: «Alkali-resistant haemoglobin in normal Greek children». *J. Clin. Path.*, 7 : 209, 1954.
- 4) Χ. Κασίμου, Σ. Μάμαλον: «Απλή μέθοδος ανιχνεύσεως τῆς ἀνθεκτικῆς αἰμοσφαιρίνης εἰς τὸ αἷμα». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 27 : 92, 1964.
- 5) C. Cassimos, C. Mamalos: «A test for detection of fetal haemoglobin in Peripheral blood». *J. Ped.*, 68 : 679, 1966.

4.— Ἑτεροι ἀναιμιαί.

- 1) Χ. Κασίμου, Λ. Ζάννου - Μαριολέα: «Περίπτωσης ὑποπλαστικῆς ἀναιμίας τύπου Fanconi». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 7 - 9 : 101, 1951.
- 2) Χ. Κασίμου, Κ. Βλάχου - Ἀναστασέα, Κ. Κουτσούκου, Δ. Τζινιέρη: «Ὁξεια αἰμολυτικῆ ἀναιμία κατὰ τὴν νεογνικὴν περίοδον ὀφειλομένη εἰς τὴν ναφθαλίνην». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 313, 1958.
- 3) Χ. Κασίμου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου: «Ἡ ὑποπλασία τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων ἐπὶ στερεητικῶν καταστάσεων τοῦ βρέφους». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, «Παιδιατρικαὶ Ἡμέραι», σελ. 253, 1961.
- 4) Κ. Οἰκονόμου - Μαύρου: «Ἡ εἰς Na, K καὶ ὕδωρ σύστασις τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων ἐπὶ φυσιολογικῶν ἀτόμων καὶ ἐπὶ ἀναιμίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 8 : 76, 1961.
- 5) Χ. Κασίμου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Χ. Καττάμη: «Χρονία συγγενῆς ὑποπλαστικῆ ἀναιμία (Περιγραφὴ περιπτώσεως - Ἀποτελέσματα θεραπείας διὰ τεστοστερόνης)». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 24 : 215, 1961.
- 6) Π. Ἀναστασέα - Βλάχου: «Αἱ σιδηροπενικαὶ ἀναιμιαὶ κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 25 : 109, 1962.
- 7) Β. Κωνσταντινίδη, Χ. Καττάμη, Γ. Κορνωτάκη, Α. Χαϊδᾶ: «Ἡ σύγχρονος θεραπευτικὴ ἀντιμετώπισις τῶν ἀπλαστικῶν ἀναιμιῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, «Παιδιατρικαὶ Ἡμέραι», σελ. 475, 1963.

5.— Ἐνζυμικαὶ διαταραχαὶ ἐρυθροκυττάρων.

- 1) Λ. Ζάννου - Μαριολέα, Χ. Κασίμου: «Ἡ δοκιμασία τῆς σταθερότητος τοῦ ἀναχθέντος γλουταθείου (GSH) ἐπὶ τοῦ κυμισμοῦ καὶ ἄλλων αἰμολυτικῶν

- ἀντιδράσεων ἐκ φαρμάκων καὶ χημικῶν οὐσιῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 347, 1958.
- 2) C. Choremis, T. Ioannides and B. Kyriakides: «Severe ophthalmologic complications following favism». *Brit. J. Ophthalm.*, 44 : 353, 1960.
 - 3) L. Zannos - Mariolea and C. Kattamis: «Glucose-6-phosphate dehydrogenase deficiency in Greece». *Blood*, 18 : 34, 1961.
 - 4) C. Choremis, L. Zannos - Mariolea, C. Kattamis: «Frequency of glucose-6-phosphate dehydrogenase deficiency in certain highly malarious areas of Greece». *Lancet*, ii : 17, 1962.
 - 5) L. Zannos - Mariolea, C. Kattamis and M. Paidoussis: «Infantile pyknocytosis and glucose-6-phosphate dehydrogenase deficiency». *Brit. J. Haemat.*, 8 : 258, 1962.
 - 6) Chr. Kattamis, L. Zannos - Mariolea, A. Franco, T. Lidell, H. Lehmann, D. Davies: «Frequency of atypical pseudocholinesterase in British and Mediterranean population». *Nature*, 196 : 599, 1962.
 - 7) Δ. Νικολοπούλου, Α. Μεταξωτοῦ, Α. Μόσχου: «Ἡ δρᾶσις τῆς ἀκετυλοχολινεστεράσης τῶν ἐρυθροκυττάρων ἐπὶ αἱμολυτικῶν ἀναιμιῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 26 : 85, 1963.
 - 8) Χ. Καττάμη, Α. Ζάννου - Μαριολέα, Η. Lehmann: «Σημασία καὶ συχνότης τῆς ἀτύπου ψευδοχολινεστεράσης ἐν Ἑλλάδι». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 26 : 95, 1963.
 - 9) Χ. Καττάμη: «Κυαμισμός». *Ἑλλ. Ἱατρική*, 3 : 251, 1963.
 - 10) Κ. Χωρέμη, Φ. Φέσσα, Χ. Καττάμη, Α. Ζάννου - Μαριολέα, Γ. Σταματογιαννοπούλου, Α. Καρακλή, Γ. Μπέλιου: «Ἡ συχνότης τῆς μειωμένης δρᾶσεως τῆς γλυκοξο-6-φωσφορικής ἀφυδρογονάσεως καὶ τῶν στιγμάτων τῆς μεσογειακῆς καὶ δρεπανοκυτταρικῆς ἀναιμίας εἰς τὸν νομὸν Ἀρτης». *Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, 1963.
 - 11) C. Choremis, Ch. Kattamis, L. Zannos - Mariolea, P. Paraschopoulou - Prevedouraki: «Glucose-6-phosphate dehydrogenase activity levels in enzyme deficient Greek individuals». *Brit. Med. J.*, ii : 1240, 1963.

- 12) G. Fraser, B. Defarapas, C. Kattamis, R. Race, R. Sanger and G. Stamatoyannopoulos: «Glucose-6-phosphate dehydrogenase colour vision and Xg blood groups in Greece: Linkage and population data». *An. Hum. Genet.*, 27 : 395, 1964.
- 13) Κ. Χωρέμη, Χ. Καττάμη, Λ. Ζάννου - Μαριολέα, Α. Παπαφίλη, Α. Χαϊδᾶ : «Η δραστηκότηης τῆς ὀξίνου φωσφατάσης τῶν ἐρυθροκυττάρων ἐπὶ ἀτόμων μὲ μείωσιν τῆς δράσεως τῆς γλυκοζο-6-φωσφορικῆς ἀφυδρογονάσης». *Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, 1964.
- 14) C. Choremis, C. Kattamis, L. Zannos - Mariolea: «Erythrocyte acid phosphomonoesterase in glucose-6-phosphate-dehydrogenase deficient Greece». *Lancet*, i : 108, 1964.
- 15) Χ. Καττάμη, Α. Παπαφίλη, Α. Χαϊδᾶ, Ε. Γαβριηλίδου: «Διακυμάνσεις δραστηκότητος τοῦ ἐνζύμου γλυκοζο-6-φωσφορικῆς ἀφυδρογονάσης καὶ ὀξίνου φωσφατάσης τῶν ἐρυθροκυττάρων φυσιολογικῶν καὶ εὐαισθητῶν ἀτόμων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 342, 1964.
- 16) C. Kattamis and L. Zannos - Mariolea: «Acid Phosphatase activity in G-6-PD deficient Greek». *Bibliotheca Haematologica*, 23 : 603, 1965.
- 17) Χ. Καττάμη, Α. Χαϊδᾶ, Μ. Κυριαζάκου, J. E. Loffman, D. A. Hopkinson: «Ἡλεκτροφορητικοὶ τύποι ὀξίνου φωσφατάσης ἐρυθρῶν ἐπὶ Ἑλλήνων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 380, 1965.
- 18) C. Choremis, D. Nicolopoulos, K. Metaxotou and A. Moschos: «Erythrocyte cholinesterase activity in hemolytic anemias». *Acta Paediat. Scand.*, 54 : 218, 1965.
- 19) C. Choremis, C. Kattamis, M. Kyriazakou and E. Gavriilidou: «Viral Hepatitis in G-6-PD deficiency». *Lancet*, i : 269, 1966.

6.— Διαταραχαὶ λευκοκυττάρων.

- 1) Κ. Χωρέμη, Κ. Παδιατέλη, Ε. Μπαρούτσου: «Περίπτωσης τροπικῆς ἠωζινοφιλίας» *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 2 : 429, 1955.
- 2) Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Χ. Κασίμου, Ι. Μεσσαριτάκη, Ε. Παπαδάκη: «Περίπτωσης ὀξείας λευχαμίας ἐπὶ βρέφους 38 ἡμερῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 9, 1960.

- 3) Κ. Χωρέμη, Β. Κωνσταντινίδη, Χ. Καττάμη: «Περίπτωσης ήωσινοφιλίας μετά διαχύτων σπλαγγνικών έντοπίσεων». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ., «Παιδιατρικαί Έμέραι»,* σελ. 133, 1961.
- 4) Ι. Μέγα: «Θεραπεία όξείας λευχαιμίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Άθην.,* 8 : 21, 1961.
- 5) C. Anastasea - Vlachou, C. Cassimos, J. Messaritakis: «A Case of stem Cell leukemia occurring in an Infant 38 days old». *Ann. Paediat.,* 196 : 310, 1961.
- 6) N. Matsaniotis, Chr. Tsenghi: «Mitosis in leucocyte cultures». *Lancet,* i : 989, 1964.
- 7) Θ. Θωμαΐδη, Χ. Καττάμη: «Καλοήθης ήωσινοφιλία μετ' έντόνου λευκοκυτταρώσεως (περιγραφή 7 περιπτώσεων)». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.,* 28 : 458, 1965.
- 8) C. Choremis, Th. Thamaidis, C. Kattamis: «Hyperleukocytosis and severe Eosinophilia in Children». *Helv. Paed. Acta,* 20 : 628, 1965.

7.— Διαταραχαί θρομβοκυττάρων.

- 1) Β. Κωνσταντινίδη, Ε. Άποστολοπούλου: «Θρομβασθένειαι». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Άθην.,* 4 : 235, 1957.
- 2) Κ. Άναστασέα - Βλάχου: «Νεώτεροι άπόψεις επί τών ιδιοπαθών ιδία θρομβοπενιών κατά την παιδικήν ήλικίαν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Άθην.,* 6 : 209, 1959.
- 3) Χ. Κασίμου, Κ. Άναστασέα - Βλάχου, Χ. Καττάμη, Ε. Καναβάκη: «Θρομβοπενία, έκζεμα, και συχναι λοιμώξεις (σύνδρομον Aldrich)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Άθην.,* 6 : 336, 1959.
- 4) C. Cassimos, C. Anastasea - Vlachou, C. Kattamis and Ε. Kanavakis: Aldrich's syndrome (Thrombocytopenia, eczema and recurrent infections). *Am. J. Dis. Child.,* 100 : 914, 1960.
- 5) Χ. Καττάμη, Ι. Μεσσαριτάκη: «Θεραπεία ιδιοπαθοῦς θρομβοπενικής πορφύρας δια μεγάλων δόσεων κορτικοστεροειδών (Παρατηρήσεις επί 11 περιπτώσεων)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Άθην.,* 7 : 251, 1960.

- 6) Δ. Λιακάκου, Χ. Κασίμου : «Συγγενής υποπλαστική θρομβοπενική πορφύρα μετ' ἑλλείψεως ἀμφοτέρων τῶν κερκίδων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 404, 1965.

8.— Διαταραχαὶ πήξεως.

- 1) Κ. Choremis, Ν. Zervos, Η. Tsevrenis, Ε. Apostolopoulou et Τ. Mandalaki : «Hemophile A chez une fille âgée de deux ans». *Helv. Paed. Acta*, 11 : 305, 1956.
- 2) C. Choremis, C. Padiatellis, I. Tsevrenis, Ε. Hadjidimitriou, I. Prio- volos et Τ. Mandalaki : «A propos d'un cas d'hypoproconvertinémie congénitale». *Hel. Paed. Acta*, 11 : 301, 1956.
- 3) Κ. Χωρέμη, Κ. Παδιατέλη, Ι. Τσεβρένη, Ε. Χατζηδημητρίου, Ι. Πριόβολου, Τ. Μανδαλάκη : «Αίμορραγική διάθεση ὀφειλομένη εἰς ἀνεπάρκειαν τοῦ παράγοντος VII ἢ προκονβερίνης». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 42, 1956.
- 4) Κ. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ, Ι. Τσεβρένη, Ε. Ἀποστολοπούλου, Τ. Μανδαλάκη : «Περίπτωσης αἱμορροφιλίας τύπου Α ἐπὶ θήλεος 2 ἐτῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 85, 1956.
- 5) Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου : «Αἱμοφιλίαὶ καὶ θεραπεία αὐτῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 15, 1958.

9.— Νοσήματα λεμφικοῦ συστήματος.

- 1) Κ. Χωρέμη, Χ. Μοσχίδη, Κ. Κισσόγλου, Φ. Μαούνη : «Νόσος τοῦ Hodgkin (κακοήθης λεμφοκοκκιωματώσις)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 348, 1956.
- 2) Χ. Κατερέλου, Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου : «Οἰκογενὲς κληρονομικὸν λεμφοίδημα ἢ νόσος Nonne-Milroy-Meige». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 111, 1960.
- 3) Φ. Μαούνη : «Θεραπεία κακοήθων λεμφωμάτων κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 195, 1964.

ΙΓ') ΜΕΤΑΒΟΛΙΣΜΟΣ (ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΥΛΗΣ) ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΑΙ ΝΟΣΟΙ

- 1) Α. Τσακαλώτου, Κ. Χωρέμη : «Έρευναί ἐπὶ τῶν βιταμινῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι τροφῶν. Ἀνακοίνωσις εἰς τὴν Ἱατρικὴν Ἑταιρείαν Ἀθηνῶν». Συνεδρία τῆς 12ης Νοεμβρίου 1927.
- 2) Κ. Χωρέμη : «Ἀνταλλαγὴ τῆς ὕλης καὶ ἀνοσία (ὀξέωσις καὶ ἀλλεργία). Ἐκ τοῦ Δημοτικοῦ Βρεφοκομείου Ἀθηνῶν, Ἀθῆναι 1928.
- 3) Κ. Χωρέμη : «Ἡ ἐπίδρασις ἐνέσεων διαλυμάτων σακχάρου ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τῆς ὕλης ὑπὸ φυσιολογικᾶς συνθήκας καὶ ἐπὶ πειραματικῆς ἀφυδατώσεως». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 7 : 1205, 1933.
- 4) Κ. Choremis, E. Papachristou, J. Korkas : «Nebennierenfunktion und Vitamin C». *Ann. Paed.*, 154 : 1, 1939.
- 5) Κ. Χωρέμη, Ε. Παπαχρήστου, Ι. Κόρκα : «Ἡ ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τοῦ σακχάρου ἐπίδρασις τῆς ἀδρεναλίνης εἰς χλωριοπενικᾶς καταστάσεις». *Κλινικὴ*, 17 : 139, 1941.
- 6) C. Choremis, B. Constantinides, V. Kyriakides, D. Yannakos, Th. Ioannides : «Quatre cas de polydystrophie de Hurler». *Arch. Franc. Ped.*, 10 : 1, 1953.
- 7) Χ. Κασίμου, Ε. Παπαματθαϊάκη, Χ. Βόντα, Α. Τόλη : «Ἐπὶ δύο περιπτώσεων γλυκογονιάσεως ἥπατικῆς μορφῆς». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, τεύχ. 1 : 15, 1953.
- 8) Ν. Ματσανιώτη : «Ἡ βιολογικὴ σημασία τοῦ ψευδαργύρου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 1 : 221, 1954.
- 9) Ν. Ματσανιώτη : «Περὶ ἀμινοξυουριῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 2 : 171, 1955.
- 10) Β. Κυριακίδου : «Τὰ ραδιοϊσότοπα εἰς τὴν Παιδιατρικὴν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 194, 1956.
- 11) Κ. Παδιατέλη, Χ. Δρόσου, Ε. Μπαρούτσου : «Περίπτωσης ἥπατοφακοειδοῦς ἐκφυλίσεως (νόσου Wilson)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 32, 1956.
- 12) Ν. Ζερβοῦ, Κ. Χάκα : «Ἡ νόσος τοῦ Gaucher μετὰ περιγραφῆς δύο ἰδίων περιπτώσεων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, τεύχ. 1 - 2 : 15, 1957.

- 13) X. Κασίμου, E. Χατζηδημητρίου, I. Καρπούζα, E. Μπουτοπούλου - Κόκκοτα : «'Ανθεκτική ραχίτις μετ' άμινοξυουρίας οίκογενούς χαρακτήρος. Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. 'Αθην., 5 : 363, 1958.
- 14) C. Economou - Manrou and R. A. McCance : «Calcium, Magnesium and Phosphorus in Foetal Tissues». *Biochem. J.*, 68 : 573, 1958.
- 15) X. Κασίμου, E. Μπαρούτσου, Δ. Κουτσούκου, K. Τζινιέρη, E. Παπαδάκη : «'Ιδιοπαθής ύποπρωτεϊναιμία (περίπτωσης ιδιοπαθούς ύποπρωτεϊναιμίας μετá ψυχοσωματικής καθυστερήσεως)». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. 'Αθην., 6 : 32, 1959.
- 16) K. Χωρέμη, B. Κωνσταντινίδη, I. Καρπούζα : «'Ιδιοπαθής ύπερασβεστιαμία». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. 'Αθην., 6 : 389, 1959.
- 17) E. Καναβάκη, K. Παπαδάτου : «'Η πενικιλλαμίνη εϊς τήν θεραπείαν τής νόσου του Wilson». 'Αρχ. 'Ελλ. Παιδ. 'Ετ., τεύχ. 5 - 6 : 107, 1960.
- 18) X. Κασίμου, K. 'Αναστασέα - Βλάχου, I. Λεωνίδα : «'Ιδιοπαθής νεφρική δξέωσις ή σύνδρομον Lightwood». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. 'Αθην., 7 : 180, 1960.
- 19) X. Κασίμου : «Διαταραχαί μεταβολισμού άσβεστίου και φωσφόρου επί βρεφών και παιδίων». 'Αρχ. 'Ελλ. Παιδ. 'Ετ., 24 : 113, 1961.
- 20) M. Nicolaidou, C. Lund and H. McMenemy : «Unbound amino acid concentrations in plasma and erythrocytes of normal children and of cord blood». *Arch. Biochem. Biophys.*, 96 : 613, 1962.
- 21) B. Κωνσταντινίδης, X. Καττάμη, Γ. Κορνιωτάκη : «Γαλακτοζαιμία (περιγραφή μιās περιπτώσεως). 'Αρχ. 'Ελλ. Παιδ. 'Ετ., 25 : 221, 1962.
- 22) C. Choremis, J. Vlachos, C. Katerelos and J. Karpouzas : «Galactosemia with old Adrenal Hemorrhage and Altered Pancreatic secretion. Report of a case with necropsy». *Ann. Paediat.*, 198 : 333, 1962.
- 23) K. Παπαδάτου, X. Δρόσου, K. Δανελάτου - 'Αθανασιάδου : «'Ηπατοφακοειδής έκφύλισις άνευ νευρολογικών έκδηλώσεων». 'Αρχ. 'Ελλ. Παιδ. 'Ετ., «Παιδιατρικαί 'Ημέρα», σελ. 227, 1962.
- 24) Δ. Ζουμπουλάκη : «'Η παχυσαρκία κατá τήν παιδικήν ήλικίαν και οί τρόποι άντιμετωπίσεώς της». 'Αρχ. 'Ελλ. Παιδ. 'Ετ., 26 : 95, 1963.

- 25) C. Cassimos, C. Tsenghi, S. Michael, A. Liaromati and K. Metaxotou: «Continuous intravenous infusion of calcium in Vitamin D deficient rickets». *Pediatrics*, 32, : 272, 1963.
- 26) Χ. Κασίμου: «Συμφυεῖς διαταραχαὶ μεταβολισμοῦ ὕδατανθράκων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 10 : 323, 1963.
- 27) Β. Μπάστη - Μαούνη: «Πνευματικαὶ καθυστερήσεις μετὰ βιοχημικῶν διαταραχῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 10 : 5, 1963.
- 28) Κ. Χωρέμη, Β. Κωνσταντινίδη, Χ. Καττάμη, Α. Ἀσκούνη: «Λιποδυστροφικὴ μυϊκὴ ὑπερτροφία μετὰ γιγαντισμοῦ». *Ἱατρικὴ*, 4 : 67, 1963.
- 29) Θ. Ἀθανασιάδη, Δ. Νικολοπούλου, Α. Ἀσκούνη: «Περίπτωσης ὀπίμου δερματικῆς πορφύρας εἰς θῆλυ ἡλικίας 7 ἐτῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 98, 1964.
- 30) Χ. Κασίμου, Ε. Σταυροπούλου: «Περίπτωσης συνδρομῆς De Toni - Debre - Fanconi». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 126, 1964.
- 31) Ν. Constantzas and C. Danelatou - Athanassiadou: «Excretion of amino acid in childhood. A reliable method for the determination of amino acid nitrogen in urine». *Clin. Chim. Acta*, 9 : 1, 1964.
- 32) Χ. Καττάμη, Γ. Μπενέκου: «Διακυμάνσεις τῆς Hb, τοῦ Fe, τῆς σιδηροφιλίνης καὶ τῶν λευκωμάτων τοῦ αἵματος ἐπὶ φυσιολογικῶν καὶ δυστροφικῶν βρεφῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 331, 1964.
- 33) Δ. Νικολοπούλου, Α. Ἀγαθοπούλου, Κ. Δανελάτου, Κ. Καζάση: «Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τοῦ μεταβολισμοῦ τῶν ἀρωματικῶν ἀμινοξέων ἐπὶ προώρων βρεφῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 404, 1964.
- 34) Δ. Ζουμπουλάκη, Ε. Σταυροπούλου: «Ἡ ἐπὶ τοῦ μεταβολισμοῦ τοῦ σακχάρου ἐπίδρασις τῆς ἀδρεναλίνης καὶ τῆς κορτιζόνης ἐπὶ δυστροφικῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 421, 1964.
- 35) Κ. Χωρέμη, Ν. Κωνσταντῆ, Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου, Α. Ἀγαθοπούλου: «Μεταβολισμὸς ἀρωματικῶν ἀμινοξέων ἐπὶ νοσημάτων τοῦ κολлагόνου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 427, 1964.
- 36) Δ. Νικολοπούλου, Α. Ἀγαθοπούλου, Μ. Κωνσταντουλάκη: «Τὰ φωσφολιποειδῆ τῶν ἐρυθρῶν αἰμοσφαιρίων φυσιολογικῶν ἀτόμων καὶ πασχόντων ἐκ Μεσογειακῆς ἀναμίας». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 12 : 321, 1965.

- 37) Κ. Χωρέμη, Χ. Κασίμου, Β. Μπάστη - Μαούνη, Α. Ἀγαθοπούλου, Ε. Ταλαμπέκου: «Διαταραχαὶ ἀπορροφήσεως καλαμοσακχάρου καὶ λακτόξης ἐπὶ δυστροφίας καὶ διαρροίας βρεφῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 275, 1965.
- 38) Nicolaidou M., Lund C., Rapier H. McMenemy: «Unbound aminoacids in the plasma and erythrocytes of children with various anemias and with erythroblastosis fetalis». *Blood*, 26 : 91, 1965.
- 39) C. Choremis, B. Constantinides and C. Kattamis: «Congenital type of generalized lipodystrophy». *Acta Paediat. Scand.*, 54 : 175, 1965.

ΙΑ΄) ΔΙΑΤΑΡΑΧΑΙ ΤΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΤΟΥ ΥΔΑΤΟΣ

- 1) Er. Schiff, W. Bayer und K. Choremis: «Zur Pathogenese der Ernährungsstörungen beim Säugling. Sechste Mitteilung: Experimentelle Exsikkose und Leberglykogen. *Jahrb. f. Kinderheilk.*, 109 : 287, 1925.
- 2) Er. Schiff und C. Choremis: «Zur Pathogenese der Ernährungsstörungen beim Säugling. Achte Mitteilung: Experimentelle Exsikkose und Kohlenhydratstoffwechsel». *Jahrb. f. Kinderheilk.*, 114 : 1, 1926.
- 3) Κ. Χωρέμη, Β. Κωνσταντινίδη, Μ. Κίζα, Α. Μαρκίδου, Μ. Νεστορίδου: «Αἱ ἀλλοιώσεις τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου ὑγροῦ κατὰ τὴν τοξινίασιν». *Ἑλλ. Ἱατρική*, 19 : 673, 1950.
- 4) C. Choremis: «C.S.F. changes in toxicosis due to infantile toxicosis». *Ann. Pediatr.*, 177, 1951.
- 5) C. Choremis and D. Mellisakis: «Respiratory disturbance in children suffering from Toxicose». *Ann. Paediat.*, 176 : 379, 1951.
- 6) Κ. Choremis, Β. Constantinides, Σ. Pantasis, Α. Μαρκίδου, Μ. Παπαζυμouri: «Traitement des dyspepsies graves et des toxicoses du nourrisson par les nouveaux antibiotiques». *Arch. Franc. Ped.*, 9 : 5, 1952.
- 7) C. Choremis and C. Moschidis: «Paper electrophoresis of Serum Protein in Infantile Toxicosis». *Acta Paediat. Scand.*, 45 : 24, 1956.

- 8) C. Choremis and D. Nicolopoulos: «Serum and Urine Amino-acids in Infantile Toxicosis». *J. Pediat.*, 53 : 515, 1958.
- 9) K. Choremis, C. Danelatou, P. Maounis, B. Basti, P. Lapatsanis and K. Kiossoglou: «Paper chromatography for Amino Acids in Thirst Fever». *Helv. Paed. Acta*, 14 : 44, 1959.
- 10) Δ. Νικολοπούλου: «Διαταραχαι τῆς ἀνταλλαγῆς ὕδατος καὶ τῶν ἠλεκτρολυτῶν (Παθοφυσιολογία - Θεραπευτικὴ)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 231, 1960.

ΙΕ') ΣΥΝΔΡΟΜΟΝ ΔΥΣΑΠΟΡΡΟΦΗΣΕΩΣ

- 1) Χ. Κασίμου, Χ. Καττάμη, Ε. Καναβάκη: «Ἴνοκυστικὴ νόσος τοῦ παγκρέατος ἢ Mucoviscidosis (Περιγραφὴ δύο περιπτώσεων)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 397, 1959.
- 2) Μ. Νικολαΐδου: «Διαγνωστικαὶ δοκιμασίαι ἐπὶ ἰνώδους κυστικῆς νόσου τοῦ παγκρέατος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 8 : 226, 1961.
- 3) Μ. Νικολαΐδου, Ε. Μηλιαρᾶ: «Εἰλεὸς ἐκ μηκωνίου μετὰ ἰδίας περιπτώσεως». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, τεύχ. 3 - 4 : 83, 1962.
- 4) Κ. Χωρέμη, Μ. Νικολαΐδου, Χ. Τσεγκῆ: «Ἡ ἰνώδης κυστικὴ νόσος τοῦ παγκρέατος ἐν Ἑλλάδι». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, «Παιδιατρικαὶ Ἡμέραι», σελὶς 251, 1962.
- 5) Ν. Μαρσανιώτη: «Σύνδρομον γαστρεντερίτιδος μετ' ἀπωλείας λευκώματος ἢ γαστρεντερικῆς πρωτεϊνορροίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 22, 1964.
- 6) Μ. Νικολαΐδου: «Τὸ κοιλιακὸν σύνδρομον ἢ σύνδρομον δυσαπορροφῆσεως κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 5, 1964.
- 7) Μ. Νικολαΐδου, Ε. Ἀποστολοπούλου, Ν. Μπεράτη: «Μελέτη ἰνώδους κυστικῆς νόσου τοῦ παγκρέατος ἐν Ἑλλάδι». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 383, 1964.
- 8) Μ. Νικολαΐδου, Ε. Ἀποστολοπούλου, Γ. Φουσκαρῆ: «Κλινικὴ παρακολούθησις τῶν ἐξ ἰνοκυστικῆς νόσου πασχόντων παιδίων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 438, 1965.

- 9) M. Nicolaidou, E. Apostolopoulou, V. Samara: «Excretion of Na²⁴ and Br⁸² in Cystic fibrosis». *J. Nuclear Med.*, 7 : 153, 1966.

ΙΣ') ΔΥΣΤΡΟΦΙΑ

- 1) K. B. Choremis, V. Konstantinides, M. Kisa, M. Markidou and M. Nestoridou: «Zur Ätiologie und Pathogenese der Dystrophie». *Zeitschr. f. Kinderheilk.*, 71 : 202, 1952.
- 2) K. Χωρέμη, Σ. Πανταζή, Β. Κυριακίδου, Θ. Ἀθανασιάδη, Κ. Μοσχοβάκη: «Αἱ μυελοκαλλιέργειαι ἐπὶ δυστροφιῶν». *Ἑλλ. Ἱατρική*, 22 : 885, 1953.
- 3) K. Χωρέμη, Β. Κυριακίδου, Θ. Μαλλιοπούλου, Δ. Ζουμπουλάκη, Α. Τόλη: «Συγκριτικὴ μελέτη τοῦ ἰοντογράμματος ἐπὶ δυστροφιῶν καὶ τοξινιάσεων». *Ἑλλ. Ἱατρ.*, 22 : 201, 1953.
- 4) K. Choremis und P. Nicolaidis: «Beitrag zum Stoffwechsel der Kohlenhydrate bei dystrophischen Säuglingen». *Zeitschr. f. Kinderheilk.*, 74 : 123, 1954.
- 5) C. Choremis, S. Pantazis, B. Kyriakidou, Th. Athanassiadis and C. Moschovakis: «Bone Marrow cultures in Dystrophies». *Modern Problems in Pediatrics*, 1 : 419, 1954.
- 6) K. Choremis, N. Kyriakidou, Th. Malliopolou, D. Zoumboulakis, A. Tolis: «Vergleichende Studien des Ionogramms bei Dystrophien und Toxikosen». *Zeitschr. f. Kinderheilk.*, 74 : 333, 1954.
- 7) K. Χωρέμη, Χ. Κασίμου, Ε. Παπαματθαϊάκη: «Δυστροφία - Σύνδρομον Kwashiorkor». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 1 - 2 : 24, 1954.
- 8) K. Choremis und Ch. Wonta: «Die Einwirkung des Dihydroergotamin auf den Zuckerstoffwechsel bei Dystrophien». *Zeitschr. f. Kinderheilk.*, 75 : 694, 1955.
- 9) K. Choremis, B. Kyriakides, M. Nestorides, et D. Zoumboulakis: «La courbe lipémique chez l'enfant normal et l'enfant dystrophique». *Sem. Hôp. Paris*, 25 : 4, 1956.
- 10) N. Matsaniotis: «Studies on protein metabolism in undernourished infants and children». *J. Pediat.*, 51 : 267, 1957.

- 11) Χ. Κασίμου, Σ. Λαζανάκη: «Ἀνοσοποιητικὴ ἰκανότης ἐπὶ δυστροφίας βρεφῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 413, 1964.
- 12) Δ. Ζουμπουλᾶκη, Ε. Ταλαμπέκου, Λ. Μόρφη: «Αἱ διαταραχαὶ τοῦ ὀλικοῦ λευκώματος πρωτεϊνογράμματος καὶ γλυκοπρωτεϊνογράμματος ἐπὶ ἀπλῆς δυστροφίας». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, 27 : 430, 1964.
- 13) Χ. Κασίμου, Ε. Σταυροπούλου: «Δυστροφία ἐξ ἀτελοῦς πέψεως λακτόζης». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, 28 : 469, 1965.
- 14) Ε. Ταλαμπέκου, Δ. Ζουμπουλᾶκη, Β. Σαμαρᾶ, Ε. Παράσχου, Φ. Δερμετζόγλου: «Προσδιορισμὸς τοῦ ραδιενεργοῦ N^{24} εἰς τὸ αἷμα καὶ τοῦ ὄγκου αἵματος διὰ ραδιενεργοῦ Risa ἐπὶ δυστροφικῶν παιδίων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, 28 : 520, 1965.

ΙΖ') Ν Ε Ο Γ Ν Α

- 1) Θ. Ἰωαννίδη, Ν. Ματσανιώτη: «Παθογένεια τῆς ὀπισθοφακικῆς ἰνοπλασίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 1 : 207, 1954.
- 2) Θ. Ἰωαννίδη, Ν. Ματσανιώτη: «Ὄπισθοφακικὴ ἰνοπλασία». *Ἑλλ. Ἱατρ.*, 23 : 1031, 1954.
- 3) Ι. Βλάχου, Ε. Παπαδάκη: «Παθολογοανατομικὰ εὐρήματα 2 περιπτώσεων σκληροειδήματος νεογνῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 68, 1960.
- 4) Δ. Νικολοπούλου: «Ἀναπνευστικαὶ διαταραχαὶ τοῦ νεογνοῦ». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 8 : 259, 1961.
- 5) Δ. Νικολοπούλου: «Αἱ ἰδιοτυπία τῆς φυσιολογίας τοῦ προώρου βρέφους». *Ἱατρική*, 2 : 164, 1962.
- 6) Δ. Νικολοπούλου: «Ἀναπνευστικὰ προβλήματα τοῦ νεογεννήτου». *Ἀρχεῖον Ἱατρικῶν Ἐπιστημῶν*, 19 : 339, 1963.
- 7) Χ. Κασίμου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Δ. Λιακάκου, Κ. Μεταξωτιῦ: «Χρόνιος οἰκογενῆς ἕκτερος μετὰ φυσιολογικοῦ ἱστολογικῶς ἥπατος (σύνδρομον Rotor ἐπὶ νεογεννήτου)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 10 : 291, 1963.
- 8) Δ. Νικολοπούλου: «Σημειολογία τοῦ νεογεννήτου». *Ἱατρική*, 4 : 33, 1963.
- 9) Δ. Νικολοπούλου: Νεώτεροι ἀπόψεις ἐπὶ τῆς περιθάλψεως τῶν προώρων». *Ἱατρική*, 4 : 301, 1963.

- 10) Ι. Καρπούζα : »Κλινικαί τινες ἐκδηλώσεις, σημεία κινδύνου τοῦ νεογνοῦ». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 89, 1964.
- 11) Ε. Γαβριηλίδου, Θ. Θωμαΐδη, Χ. Καττάμη, Α. Ζάννου - Μαριολέα, Σ. Φωτεινοῦ : «Βαρὺς ἕκτερος τοῦ νεογνοῦ μὴ ὀφειλόμενος εἰς ἀσυμβατότητα ὁμάδων τοῦ αἵματος. Διαγνωστικὰ προβλήματα ἐπὶ θηλέων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 28 : 452, 1965.
- 12) Leonidas J., Golematis Th.: «Gold injury in the newborn». *Acta Paediat.*, 55 : 350, 1966.

ΙΗ') ΔΙΑΦΟΡΑ

- 1) Κ. Χωρέμη, Κ. Ρουφογάλη : «Συμβολή εἰς τὴν τεχνητὴν διατροφὴν τῶν βρεφῶν». *Ἑλλ. Ἱατρ.*, 3 : 801, 1929.
- 2) C. Choremis : «The Child's Nutrition in Greece». *Acta Paediat.*, 36 : 120, 1947.
- 3) Κ. Παδιατέλη, Δ. Γιαννάκου, Ε. Μπαρούτσου, Χ. Δρόσου : «Περίπτωσης συνδρόμου Hand - Schuller - Christian». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 37, 1956.
- 4) Ν. Ζερβοῦ, Δ. Νικολοπούλου, Δ. Γιαννάκου : «Δικτυοενδοθηλιώσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας μετὰ ἰδίων περιπτώσεων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 1 - 2 : 23, 1957.
- 5) Κ. Choremis, D. Zouboulakis und M. Grivea : «Ein Beitrag zum Problem der Anorexie beim Kleinkind». *Klin. Wchenschr.*, 39 : 748, 1961.
- 6) Θ. Ἀθανασιάδη, Δ. Ζουμπουλάκη, Ε. Ταλαμπέκου : «Ἐναισθησία εἰς τὴν πενικιλλίνην κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν βάσει ἰδίων ἐρευνῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 28 : 297, 1965.
- 7) Ι. Βλάχου, Χ. Κασίμου, Κ. Παπαδημητρίου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου : «Ἡ σημασία τοῦ στεατώδους λιπώδους ἥπατος εἰς τὴν παθολογίαν τῆς παιδικῆς ἡλικίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 352, 1965.
- 8) Ε. Τσίγκου : «Περίπτωσης συνδρόμου Laurence - Moon - Biedle». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 105, 1965.

ΙΘ΄) ΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΑ

- 1) Κ. Χωρέμη, Β. Κυριακίδου: «Ίαθεϊσα περίπτωσης ἀγγειοενδοθηλιοσαρκώματος εἰς βρέφος 40 ἡμερῶν». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 20 : 906, 1951.
- 2) C. Choremis et B. Kyriakides: «Un cas d'angioendothéliosarcome chez un nourrisson de 40 jours à evolution favorable». *Helv. Paed. Acta*, 7 : 202, 1952.
- 3) Χ. Κατερέλου, Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου, Α. Θεοδοσίου, Φ. Χατζηχαμπέρη: «Περίπτωσης ἰνώματος τοῦ μείζονος ἐπιπλόου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 261, 1960.
- 4) Ι. Λεωνίδα: «Διαφορικὴ διάγνωση τῶν ὄγκων τοῦ μεσοθωρακίου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 153, 1960.
- 5) Φ. Μαούνη, Χ. Κατερέλου: «Νευροβλάστωμα». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 8 : 148, 1961.
- 6) Ν. Βογιατζῆ, Ι. Βλάχου, Γ. Γρηγοῤᾤ: «Τρεῖς περιπτώσεις ἀρκούντως διαφοροποιημένων καλοήθων τερατωμάτων συμπαγοῦς κυρίως τύπου ἐπὶ βρεφῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 8 : 36, 1961.
- 7) Ι. Καρούζα, Ι. Μεσσαριτάκη, Ν. Μπεράτη, Σ. Μπενέτου: «Ἀμφιβληστροειδοβλάστωμα (Γλοῖωμα τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 221, 1965.

Κ΄) ΑΥΞΗΣΙΣ

- 1) Ε. Ἀποστολοπούλου: «Περὶ τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ σχήματος τῆς κεφαλῆς τῶν βρεφῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 9 : 203, 1962.
- 2) Κ. Οἰκονόμου - Μαύρου, Γ. Παπαδάκη, Χ. Τσεγκῆ: «Τὸ σωματικὸν βᾶρος κατὰ τὸ 1ον 3μηνον τῆς ζωῆς». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 317, 1964.
- 3) Ι. Καρούζα: «Πλημμελὴς αὔξησις τοῦ βρέφους καὶ τοῦ παιδίου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 235, 1964.
- 4) Κ. Οἰκονόμου - Μαύρου, Χ. Τσεγκῆ, Γ. Παπαδάκη: «Τὸ σωματικὸν βᾶρος καὶ μῆκος κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ζωῆς. Συλλογικὴ, βιογραφικὴ καὶ ἡμιβιογραφικὴ ἔρευνα βρεφῶν κατοικούντων εἰς Ἀθήνας». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 28 : 434, 1965.

ΚΑ') ΓΕΝΕΤΙΚΗ

- 1) Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου: «Ἡ φυλετικὴ χρωματίνη καὶ ἡ σημασία της». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 394, 1957.
- 2) Χ. Κασίμου: «Τὰ χρωμοσώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀνωμαλίες αὐτῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 8 : 119, 1961.
- 3) Ν. Ματσανιώτη, Χ. Τσεγκῆ: «Πρόκλησις μιτώσεων εἰς καλλιεργείας λευκοκυττάρων περιφερικοῦ αἵματος εὐαισθητοποιημένων ἀτόμων διὰ ζώσης καὶ θανατωθείσης δαμαλείου λύμφης». *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, 1964.
- 4) Γ. Βλάχου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Ε. Ταλαμπέκου - Μένεγα: «Πολλαπλαῖ διαμαρτίαι περὶ τὴν διάπλασιν ἄνευ ἐμφανῶν ἀνωμαλιῶν τῶν χρωμοσωμάτων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 28 : 139, 1965.

ΚΒ') ΝΟΣΟΙ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

- 1) Κ. Χωρέμη: «Ἡ μεσολοβίτις ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ». Ἐκ τοῦ Δημοτικοῦ Βρεφοκομείου Ἀθηνῶν, 1932.
- 2) Κ. Χωρέμη: «Περίπτωσης πυώδους πφαιίφφερικῆς πλευρίτιδος ἐπὶ βρέφους, θεραπευθείσης διὰ πλύσεων RivanoI». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 1 - 2 : 131, 1933.
- 3) Κ. Χωρέμη: «Περίπτωσης ὀζώδους ρευματισμοῦ - Ἐπίδειξις ἀκτινογραφιῶν μετ' αὐτομάτου πυοπνευμοθώρακος». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 7 : 1016, 1019, 1933.
- 4) Ν. Ζερβοῦ, Ν. Νινοῦ: «Περίπτωσης μετατραυματικοῦ χυλοθώρακος μετὰ χυλοπεριτοναίου». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 5 - 6 : 167, 1947.
- 5) Ν. Ζερβοῦ, Β. Κυριακίδου: «Αὐτόματος πνευμοθώραξ». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 9 - 10 : 191, 1948.
- 6) Δ. Γιαννάκου: «Περιπτώσεις ἀτύπου συλλογῆς ὑγροῦ κατὰ τὴν διαφοραγματικὴν μοῖραν τοῦ ὑπεζωκότος». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 11 - 12 : 235, 1950.
- 7) Χ. Κασίμου, Κ. Δανελάτου: «Ἀγενεσία δεξιοῦ πνεύμονος μετ' ἄλλων συγγενῶν διαμαρτιῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 1 : 16, 1953.

- 8) Χ. Κασίμου, Χ. Μοσχίδου : «Αί βρογχοπνευμονίαι τῆς παιδικῆς ἡλικίας κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τῆς γρίπης 1953». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 3 - 4 : 39, 1954.
- 9) Λ. Ζάννου, Χ. Κασίμου, Κ. Δανελάτου, Α. Χάκα : «Ἰδιοπαθῆς πνευμονικὴ αἰμοσιδήρωσις». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 273, 1956.
- 10) Σ. Μαγκριώτη, Χ. Ἀληγιζάκη, Δ. Γιαννάκου, Δ. Νικολοπούλου : «Βρογχεκτασίαι τῆς παιδικῆς ἡλικίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 353, 1957.
- 11) Σ. Ζαχαριουδάκη, Ε. Κατσαρᾶ, Δ. Γιαννάκου, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Ι. Λεωνίδα : «Ἀληθῆς ἀπλασία τοῦ πνεύμονος μετὰ περιγραφῆς ἰδίας περιπτώσεως». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 301, 1959.
- 12) Θ. Ἀθανασιάδη, Χ. Κατερέλου, Δ. Τζινιέρη, Δ. Κουτσούκου : «Εἰσρόφησις στελέχους στάχυος καὶ αὐτόματος ἀποβολὴ τούτου διὰ τοῦ θωρακικοῦ τοιχώματος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 126, 1959.
- 13) Ι. Βλάχου, Ε. Παπαδάκη : «Δύο περιπτώσεις βαρείας παρατεταμένης ἀναπνευστικῆς ἀνεπαρκείας ἐπὶ νεογνῶν, μετὰ ὑποξείας νεκρωτικῆς ἐγκεφαλοπαθείας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 73, 1960.
- 14) Π. Ἀναστασία - Βλάχου, Ι. Βλάχου, Χ. Κασίμου, Γ. Μπενέκου : «Ἰδιοπαθῆς πνευμονικὴ αἰμοσιδήρωσις». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 26 : 445, 1963.
- 15) Λ. Ζάννου - Μαριολέα : «Ἀλλεργικὸν ἄσθμα τῶν παιδῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 26 : 5, 1963.
- 16) Ε. Κυριακοπούλου : «Ἡ συμβολὴ τοῦ ἀλλεργιολόγου εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ βρογχικοῦ ἄσθματος». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 26 : 11, 1963.
- 17) C. Choremis, S. Theodorou, T. Athanassiades and H. Katerelos : «Spontaneous elimination of inhaled grass inflorescences through the lung and chest wall». *Arch. Dis. Children*, 38 : 406, 1964.
- 18) Ε. Κυριακοπούλου, Χ. Κασίμου, Σ. Χαροκόπου, Κ. Παπαδοπούλου : «Μικροσκοπικαὶ ἀλλοιώσεις τοῦ ρινικοῦ ἐκκρίματος ἐπὶ ἀναπνευστικῆς ἀλλεργίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 436, 1964.
- 19) Ε. Ἀποστολοπούλου, Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου, Ε. Γαβριηλίδου : «Τὸ μεσοπνευμόνιον καὶ ὑποδόριον ἐμφύσημα ὡς ἐπιπλοκὴ νοσημάτων τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 286, 1965.

- 20) Ι. Βλάχου, Χ. Οικονομοπούλου, Χ. Κασίμου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Ε. Ταλαμπέκου - Μένεγα : «Πνευμονία ἐκ τοῦ παρασίτου *Pneumocystis Carinii* μετὰ συγγενοῦς ἀγαμμασφαιριναιμίας». Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., 28 : 182, 1965.
- 21) Μ. Γρηγορίου, Α. Γκιούρδα : «Ἡ διατροφή καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὰς λοιμώξεις τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 13 : 75, 1966.
- 22) Ε. Κυριακοπούλου : «Κυτταρολογικὴ μελέτη τῶν πτυέλων καὶ τοῦ ρινικοῦ ἐκκρίματος ἐπὶ βρογχικοῦ ἄσθματος». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 13 : 89, 1966.

ΚΓ') ΝΟΣΟΙ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

- 1) Oritz H. und Choremis K. : «Untersuchungen über den Urobilinstoffwechsel bei Kindern, insbesondere nach Bluttransfusionen und im Tierversuch». *Jahrb. f. Kinderheilk.*, 115 : 1, 1926.
- 2) Β. Κωνσταντινίδη, Α. Λαζαρίδη : «Πυλωρόσπασμος - Ὑπερτροφικὴ πυλωρική στένωσις». Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., τεύχ. 5 - 6 : 171, 1947.
- 3) Ν. Ζερβοῦ, Κ. Τούντα, Α. Λαζαρίδη : «Ἐπὶ τεσσάρων περιπτώσεων σπληνεκτομῆς». Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., τεύχ. 1 - 2 : 31, 1948.
- 4) Β. Κωνσταντινίδη, Κ. Τούντα : «Σκωληκοειδίτις βρεφικῆς ἡλικίας». Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., τεύχ. 1 - 2 : 12, 1949.
- 5) Δ. Γιαννάκου, Χ. Κασίμου : «Περίπτωσης συγγενοῦς ἀδενωματοῦδους ὑπερπλασίας τμήματος τοῦ εἰλεοῦ, μετὰ στενώσεως καὶ περιστροφῆς αὐτοῦ ὡς καὶ ἀναστροφῆς τοῦ τυφλοῦ». Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., τεύχ. 7 - 8 : 124, 1951.
- 6) Χ. Κασίμου, Χ. Μοσχίδη, Κ. Χάκα, Β. Ἀγγελῆ, Δ. Γιαννάκου : «Συγγενεῖς διαφραγματοκῆλαι (μετὰ περιγραφῆς δύο ἰδίων περιπτώσεων)». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 3 : 258, 1956.
- 7) Π. Γιαννῆ, Α. Τόλη : «Ἐπὶ μιᾶς περιπτώσεως ὀξείας μεσεντερικῆς λεμφαδενίτιδος». Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ., τεύχ. 9 - 10 : 153, 1956.
- 8) Θ. Ἀθανασιάδη : «Αἰμορραγίαι ἐκ τοῦ ὄρθου. Μέλαινα - Διαφορικὴ διάγνωση αὐτῶν κατὰ τὴν βρεφικὴν καὶ παιδικὴν ἡλικίαν». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην., 4 : 53, 1957.

- 9) Χ. Κασίμου, Ι. Βλάχου, Γ. Τριγώνη: «Περίπτωσης συγγενούς ιδιοπαθοῦς κυστικῆς διατάσεως τοῦ χοληδόχου πόρου ἢ κύστεως χοληδόχου πόρου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 383, 1957.
- 10) Χ. Κασίμου, Δ. Γιαννάκου, Ε. Μπαρούτσου, Χ. Κατερέλου: «Σύνδρομον Chilaiditi μετὰ χαλάσεως (relaxatio) τοῦ δεξιοῦ ἡμιδιαφράγματος ἐπὶ βρέφους ἡλικίας 7 1/2 μηνῶν πάσχοντος ἐκ κρετινισμοῦ». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 171, 1958.
- 11) I. Vlachos, Ch. Cassimos and G. Trigonis: «Choledochus Cyst in a Newborn (Report of a Case with Necropsy Findings). *A.M.A. Arch. Pathol.*, 67 : 395, 1959.
- 12) Ν. Βογιατζῆ, Κ. Παδιατέλη, Ε. Μπαρούτσου, Χ. Δρόσου: «Ἡ συγγενῆς ἀτρησία ἢ ἀγενεσία τῶν χοληφόρων ὁδῶν καὶ ἡ οἰκογενῆς ἐμφάνισις τῆς διαμαρτίας». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 1 - 2 : 23, 1959.
- 13) Μ. Νικολαΐδου, Φ. Χατζηχαμπέρη: «Περίπτωσης ἀτρησίας τοῦ δωδεκαδακτύλου ἐκ δακτυλιοειδοῦς παγκρέατος». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 25 : 139, 1962.
- 14) Ν. Ζερβοῦ, Φ. Μασούνη, Χ. Κατερέλου: «Συγγενῆς ἀπλασία τῶν κοιλιακῶν μυῶν μετὰ διαμαρτιῶν τοῦ οὐροποιητικοῦ συστήματος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 9 : 345, 1962.
- 15) Ι. Βλάχου, Β. Τσακρακλίδη, Κ. Ἀναστασία - Βλάχου, Π. Παρασχοπούλου - Πρεβεδουράκη. «Συγγενῆς χάλασις τοῦ δεξιοῦ ἡμιδιαφράγματος συνεπεία ἰνώσεως μετὰ παραμορφώσεως τοῦ σχήματος τοῦ ἥπατος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 10 : 297, 1963.
- 16) Γ. Χατζησωτηρίου, Μ. Μπερτάκη: «Ἐποχιακὴ συχνότης τῶν παθογόνων κολοβακτηριδίων ἐπὶ σποραδικῶν περιπτώσεων γαστρίτιδος τῶν βρεφῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 352, 1964.
- 17) Ε. Ἀποστολοπούλου, Ε. Γαβριηλίδου: «Περίπτωσης βαρείας νοσήσεως ἐκ τριχοκεφάλου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 36, 1964.
- 18) Γ. Χατζησωτηρίου, Μ. Μπερτάκη: «Συχνότης τῶν πρωτέων ἐπὶ κοπροκαλλιεργεῶν σποραδικῶν περιπτώσεων γαστρεντερίτιδος». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 28 : 263, 1965.

- 19) Γ. Κορρέ, Β. Μπάστη - Μαούνη, Δ. Ἀναγνωστάκη: «Είλεδς ἐκ διατρήσεως τῆς σκοληγκοειδοῦς ἀποφύσεως, περιεχούσης ξένον σῶμα κ³ εὐμεγέθη κοπρόλιθον». ᾿Αρχ. ᾿Ελλ. Παιδ. ᾿Ετ., 28 : 273, 1965.

ΚΔ') ΝΟΣΟΙ ΝΕΥΡΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

- 1) Κ. Χωρέμη: «Ἡ διὰ τῆς ὀξεώσεως θεραπεία τῆς ἐπιληψίας». ᾿Ιατρικὰ Χρονικά, ᾿Ανάτυπον, 1929.
- 2) Ι. Νικοπούλου: «Περίπτωσης παιδικῆς ἀνοίας ἢ νόσου τοῦ Heller». ᾿Αρχ. ᾿Ελλ. Παιδ. ᾿Ετ., τεύχ. 5 - 6 : 78, 1951.
- 3) Ι. Νικοπούλου, Θ. ᾿Αθανασιάδη: «Περίπτωσης ἐγκεφαλικοῦ ἀποστήματος». ᾿Αρχ. ᾿Ελλ. Παιδ. ᾿Ετ., τεύχ. 1 : 15, 1952.
- 4) Χ. Κασίμου, Ν. Μαρσανιώτη: «᾽Οξεῖα παρεγκεφαλιδική ἀταξία ἐπὶ παιδίων». ᾿Ελλ. ᾿Ιατρ., 23 : 29, 1954.
- 5) Χ. Κασίμου, Κ. Δανελάτου, Β. Μπάστη: «Περίπτωσης ὑποξείας μορφῆς νόσου τοῦ Gaucher μετὰ νευρολογικῆς συνδρομῆς ἐπὶ παιδίου ἡλικίας 2 ἐτῶν». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. ᾿Αθην., 4 : 107, 1957.
- 6) C. Choremis and E. Baroutsou: «The study of psycho - motor development of dystrophic children and children brought up in Foundling Homes. *Ann. Paediat.*, 190 : 208, 1958.
- 7) C. Choremis, V. Kyriakides, J. Karpouza: «Aminoaciduria in epilepsy». *J. Pediat.*, 55 : 593, 1959.
- 8) Β. Κυριακίδου: «Τὸ 5ον διεθνὲς συνέδριον τῆς ΗΕΓ/φίας καὶ κλινικῆς νευροφυσιολογίας καὶ 7ον διεθνὲς συνέδριον τῆς νευρολογίας». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. ᾿Αθην., 8 : 321, 1961.
- 9) Σ. Σκαρπαλέζου, Β. Κωνσταντινίδη, Δ. Νικολοπούλου: «Ἡ σημασία τῆς ἠλεκτροεγκεφαλογραφίας κατὰ τὰ ἀρχικὰ στάδια τῆς ἀμαρτωτικῆς ιδιωτίας». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. ᾿Αθην., 9 : 24, 1962.
- 10) Β. Κυριακίδου: «Κλινικὴ καὶ ΗΕΓ μελέτη τῆς ὑποξείας σκληρυντικῆς λευκοεγκεφαλιτιδος τύπου Von Bogaert». Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. ᾿Αθην., 9 : 100, 1962.

- 11) Δ. Ζουμπουλάκη : «Αί κατά τόν τοκετόν προκαλούμεναι ἔνδοκρανικαὶ αἱμορραγίαι τοῦ νεογνοῦ». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 9 : 131, 1962.
- 12) Μ. Γρηγορίου : «Ἡ μυϊκὴ ὑποτονία ἐν τῇ βρεφικῇ ἡλικίᾳ». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 10 : 177, 1963.
- 13) Ε. Μπαρούτσου : «Ἡ ψυχοκινητικὴ ἀνάπτυξις τοῦ παιδιοῦ κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 10 : 153, 1963.
- 14) Ε. Μπαρούτσου : «Διαταραχαὶ τοῦ ὕπνου κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 180, 1964.
- 15) Β. Κυριακίδου : «Ἡ ἐπιληψία τῆς παιδικῆς ἡλικίας». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 27 : 371, 1964.
- 16) Β. Κωνσταντινίδη, Μ. Γρηγορίου, Γ. Κορνωτιάκη : «Τελαγγειεκτατικὴ ἀταξία (σύνδρομον Louis - Bar)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 245, 1964.
- 17) Μ. Γρηγορίου, Ε. Μπαρούτσου, Ι. Σώκου, Α. Γκιούρδα : «Παράλυσις τῆς πρὸς τὰ ἄνω κινήσεως τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ ἀθετώσεως». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 326, 1964.
- 18) Μ. Γρηγορίου : «Ἐκφυλιστικὰ νόσοι τοῦ νευρικοῦ συστήματος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 133, 1965.
- 19) Ι. Καρπούζα, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Ε. Τσίγκου : «Περίπτωσης οἰκογενοῦς βρεφικῆς λευκοδυστροφίας (νόσου τοῦ Krabbe)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 153, 1965.
- 20) Ι. Καρπούζα, Ι. Μεσσαριτάκη, Α. Γολεμάτη, Ε. Τσίγκου : «Περίπτωσης νευρνωματώσεως ἢ νόσου τοῦ Recklinghausen». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 159, 1965.
- 21) Μ. Γρηγορίου, Θ. Γολεμάτη : «Ἐπὶ 26 περιπτώσεων ὀξείας ἡμιπληγίας τῆς παιδικῆς ἡλικίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 298, 1965.

ΚΕ΄) ΝΟΣΟΙ ΟΥΡΟΠΟΙΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟῦ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

- 1) Χ. Κασίμου, Μ. Κίζα : «Περίπτωσης περινεφρικοῦ ἀποστήματος». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 11 - 12 : 235, 1950.
- 2) Κ. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ, Χ. Βόντα, Χ. Μοσχίδη, Κ. Κιοσόγλου : «Ἡ διὰ

- Conteben θεραπεία τῆς λιποειδικῆς νεφρώσεως». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 2 : 65, 1955.
- 3) K. Choremis, N. Zervos, Ch. Wonta, Ch. Moschidis und K. Kiosso-
glou: «Die Behandlung der Lipoidnephrose mit Conteben». *Ann.
Paediatr.*, 185 : 279, 1955.
- 4) K. Χωρέμη, Ν. Ζερβοῦ: «Νεφρογενεῖς ραχίτιδες». Ἐκ τοῦ *Πανεργουρικοῦ
Τεύχους τοῦ Καθηγητοῦ Σ. Ν. Οἰκονόμου*, Ἀθῆναι 1956.
- 5) K. Παδιατέλη, Χ. Μοσχίδη, Κ. Κιοσόγλου, Α. Τόλη: «Ὁξεῖα σπειραματο-
νεφρίτις». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 5, 1956.
- 6) Ν. Ζερβοῦ, Α. Καμμένου, Μ. Νικολαΐδου: «Πρώιμος ἐκδήλωσις συμπτωμα-
τολογίας πεταλοειδοῦς νεφροῦ εἰς θῆλυ ἡλικίας 5 ἐτῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ.
Ἑτ.*, τεύχ. 7 - 8 : 127, 1956.
- 7) Β. Κωνσταντινίδη, Δ. Νικολοπούλου, Ε. Ἀποστολοπούλου: «Περίπτωσης
νεφρικοῦ νανισμού μετὰ συγγενῶς ἐκτόπου ἥπατος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν.
Ἀθην.*, 4 : 112, 1957.
- 8) Κ. Οἰκονόμου - Μαύρου: «Ἡ νεφρική λειτουργία τοῦ νεογνοῦ καὶ τοῦ βρέ-
φους». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 283, 1957.
- 9) Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου: «Ἡ θεραπευτικὴ ἀγωγή ἐπὶ νεφρωσικοῦ
συνδρόμου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 320, 1957.
- 10) Χ. Κασίμου, Ι. Βλάχου, Δ. Παπαδημητρίου, Χ. Κατερέλου: «Θρομβώσεις
τῶν νεφρικῶν ἀγγείων εἰς τὰ νεογνά καὶ βρέφη». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν.
Ἀθην.*, 5 : 23, 1958.
- 11) Χ. Κασίμου, Ι. Βλάχου, Κ. Ἀναστασία - Βλάχου: «Περίπτωσης διαχύτου
ὑποξείας χρονίζουσῆς μαλπιγιονεφρίτιδος εἰς νεογνόν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ.
Ἑτ.*, τεύχ. 5 : 113, 1958.
- 12) Κ. Χωρέμη, Ι. Μέγα: «Ὁξεῖα ἐρυθροβλαστοπενία κατὰ τὴν διαδρομὴν ὀξείας
νεφρίτιδος». *Ἑλληνικὴ Ἱατρικὴ*, 29 : 457, 1960.
- 13) Ν. Τζεμαίλα: «Διάγνωσις καὶ θεραπεία τῆς ἀτελοῦς καὶ ἀνωμάλου καθόδου
τῶν ὄρχεων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 8 : 5, 1961.
- 14) C. Choremis, H. Megas, A. Liaromatis and S. Michael: «Bone marrow
studies in acute glomerulonephritis». *Helv. Paed. Acta*, 17 : 138, 1962.

- 15) Β. Μπάστη - Μαούνη: «Αί νεώτεροι διαγνωστικοί αντιλήψεις περί πυελονεφρίτιδος». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 25 : 53, 1962.
- 16) Α. Καμμένου: «Ἡ νυκτερινὴ ἐνούρησης ἐπὶ οὐρολογικῶν παθήσεων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 26 : 293, 1963.
- 17) Ν. Μασσανιώτη, Β. Μπάστη - Μαούνη, Π. Μάλα, Δ. Ἀναγνωστάκη: «Μετατραυματικὴ νεφρική ὑπέρταση ἐπὶ παιδίου ἀναταχθεῖσα διὰ νεφρεκτομῆς». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 212, 1965.
- 18) Χ. Καττάμη, Ξ. Νικολαΐδη: «Διακυμάνσεις φλεβικῆς πίεσεως καὶ ὀλικοῦ ὄγκου αἵματος, πλάσματος καὶ ἐρυθρῶν ἐπὶ ὀξείας σπειραματονεφρίτιδος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 313, 1965.
- 19) Ν. Μασσανιώτη, Β. Μπάστη - Μαούνη, Δ. Ἀναγνωστάκη: «Ἐκατὸ περιπτώσεις λοιμώξεων τοῦ οὐροποιητικοῦ συστήματος ἐπὶ βρεφῶν καὶ παιδίων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 412, 1965.
- 20) Π. Μάλα, Σ. Ἀγορογιάννη, Δ. Νικολοπούλου: «Ἡ ὑπέρταση κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν συνεπεία ἑτεροπλεύρου νεφρικῆς παθήσεως». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 425, 1965.
- 21) Ι. Βλάχου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Β. Τσακρακλίδη: «Συγγενεῖς πολυκυστικοὶ νεφροὶ (ἀπὸ πρακτικῆς καὶ κλινικο-παθολογοανατομικῆς ἀπόψεως ἐπὶ τῇ βάσει 13 ἰδίων περιπτώσεων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 13 : 35, 1966.

ΚΣ') ΝΟΣΟΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΚΟΥ

- 1) Κ. Χωρέμη, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Δ. Γιαννάκου: «Τὸ σύνδρομον Eisenmenger». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 21 : 747, 1952.
- 2) Κ. Χωρέμη, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Α. Θεοδοσίου: «Περίπτωσης ἄορτικοῦ στομίου μετὰ σχηματισμοῦ τριῶν παραπληρωματικῶν βαλβίδων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 1 : 20, 1952.
- 3) Ν. Ζερβοῦ, Ι. Νιχογιαννοπούλου: «Περίπτωσης στηθαγχικῆς συνδρομῆς παιδίσκης 12 ἐτῶν πασχούσης ἐκ συγγενοῦς στενώσεως τοῦ στομίου τῆς ἄορτῆς». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 1 : 22, 1952.
- 4) Ι. Νιχογιαννοπούλου, Χ. Κασίμου, Ε. Παπαματθαϊάκη, Ι. Βλάχου: «Περίπτωσης ἄορτησίης τῆς πνευμονικῆς ἄορτησίης ἄνευ μεσοκοιλιακῆς ἐπικοινωνίας». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 5 - 6 : 69, 1964.

- 5) Ι. Νιχογιαννοπούλου, Χ. Κασίμου, Δ. Παπαδημητρίου: «Γνήσιοι κοινοί άρτηριακοί κορμοί». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, τεύχ. 5 - 6 : 68, 1954.
- 6) Κ. Χωρέμη, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Α. Θεοδοσίου: «Περίπτωσης άνεπαρκείας άορτικού στομίου ρευματικής αιτιολογίας μετά σχηματισμοῦ τριῶν παραπληρωματικῶν βαλβίδων». *Νοσοκομειακά Χρονικά*, 16 : 225, 1954.
- 7) Κ. Χωρέμη, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Κ. Άναστασέα - Βλάχου: «Η τετραλογία τοῦ Fallot μετά άτρησίας τῆς πνευμονικῆς άρτηρίας ἢ ψευδοαρτηριακός κορμός». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, τεύχ. 3 - 4 : 42, 1954.
- 8) Ι. Νιχογιαννοπούλου, Ι. Βλάχου, Χ. Μοσχίδη: «Περίπτωσης συνδρόμου Eisenmenger μετά έκσεσημασμένης δεξιοθεσίας τῆς άορτῆς». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, τεύχ. 5 - 6 : 92, 1955.
- 9) Κ. Χωρέμη, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Κ. Οικονόμου - Μαύρου: «Περίπτωσης συγγενοῦς στενώσεως τῆς πνευμονικῆς καὶ τῆς τριγλώχινος ἄνευ μεσοκοιλιακῆς ἐπικοινωνίας, ἐπιπλακείσης ὑπὸ βραδείας ἐνδοκαρδίτιδος καὶ ἐνδαρτηρίτιδος». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, τεύχ. 7 - 8 : 105, 1955.
- 10) Ι. Νιχογιαννοπούλου, Χ. Κασίμου, Ι. Βλάχου, Κ. Μακρῆ: «Περίπτωσης στενώσεως τῆς κοινῆς πνευμονικῆς φλεβός. Τρίκολπος καρδία». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, τεύχ. 7 - 8 : 131, 1955.
- 11) Κ. Χωρέμη, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Δ. Παπαδημητρίου: «Καθολικὴ ἀναστροφὴ τῶν σπλάγγων μετά πολλαπλῶν διαμαρτιῶν κατὰ τὴν καρδίαν». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, τεύχ. 11 - 12 : 165, 1955.
- 12) C. Choremis, Ch. Cassimos, J. Nihoyannopoulos, K. Mavrou and C. Haka: «Idiopathic Myocarditis of the Fiedler type». *Ann. Ped.*, 187 : 444, 1956.
- 13) Κ. Χωρέμη, Δ. Ίκκου, Κ. Παδιατέλη, Χ. Δρόσου, Ε. Μπαρούτσου: «Ἐπὶ μιᾶς περιπτώσεως ἀσφυγμικῆς νόσου (Pulseless Disease)». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, τεύχ. 5 - 6, σελὶς 65, 1957.
- 14) Χ. Κασίμου, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Χ. Μοσχίδη: «Περίπτωσης περικαρδίτιδος μετά πολλαπλῶν άρτηριακῶν ἀνευρυσμάτων ἐπὶ βρέφους ἡλικίας 3 μηνῶν». *Άρχ. Έλλ. Παιδ. Έτ.*, τεύχ. 1 - 2, σελὶς 13, 1957.

- 15) Χ. Κασίμου, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Ε. Χατζηδημητρίου, Ι. Καρπούζα : «Παροξυσμική ταχυκαρδία βρεφῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 15, 1958.
- 16) Ι. Νιχογιαννοπούλου, Ι. Βλάχου, Χ. Κασίμου : «Παραμονή κοινῆς κολποκοιλιακῆς ἐπικοινωνίας ἐπὶ περιπτώσεως μογγολοειδοῦς ιδιοτίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 101, 1958.
- 17) Ι. Νιχογιαννοπούλου, Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου, Ι. Βλάχου, Χ. Καττάμη : «Πρωτοπαθῆς ἐνδοκαρδιακὴ ἰνοελάστωσις». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 20, 1959.
- 18) Ι. Βλάχου, Σ. Ζαχαριουδάκη, Ι. Νιχογιαννοπούλου, Ε. Καναβάκη : «Συγγενῆς ἐπικοινωνία τῆς ἄριστερᾶς κοιλίας μετὰ τοῦ δεξιοῦ κόλπου καὶ τῆς δεξιᾶς κοιλίας. Συνύπαρξις ἐλλείματος τῆς κολπικῆς καὶ κοιλιακῆς μοίρας τοῦ ἕμενώδους διαφράγματος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 133, 1959.
- 19) Σ. Ζαχαριουδάκη, Ι. Βλάχου, Ι. Νιχογιαννοπούλου : «Ἐπίδειξις δύο περιπτώσεων διορθωμένης μεταθέσεως τῶν μεγάλων ἀγγείων (corrected transposition)». Ἀνάτυπον, Ἀρχεῖα τῶν παθήσεων τῆς καρδίας καὶ τῶν ἀγγείων, 1959.
- 20) Σ. Ζαχαριουδάκη : «Καρδιακὴ ἀνεπάρκεια εἰς βρέφη καὶ παιδιά». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 116, 1959.
- 21) Σ. Ἀγορογιάννη : «Καρδιακὴ ἀνεπάρκεια ἐπὶ βρεφῶν καὶ παιδίων (Διάγνωσις αἰτιολογία - θεραπεία)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 8 : 182, 1961.
- 22) Α. Παπαϊωάννου, Σ. Ἀγορογιάννη, Ι. Νιχογιαννοπούλου : «Συγγενῆς στεφανιαία ἀρτηριοφλεβώδης ἐπικοινωνία». *Αρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 9 - 10 : 183, 1961.
- 23) Ch. Cassimos and A. Papaioannou : «Symmetrical multilocular aneurysms of the peripheral arteries». *Angiology*, 13 : 356, 1962.
- 24) Α. Papaioannou, J. Nihoyannopoulos, J. Vlachos : «Cor triatriatum. Correlation of clinical and autopsy findings in 3 cases». *Amer. J. Heart.*, 65 : 12, 1963.
- 25) Σ. Ἀγορογιάννη, Β. Γιωτοπούλου : «Παροξυστικὴ ταχυκαρδία ἐπὶ βρέφους μὲ σύνδρομον Wolff - Parkinson - White». *Αρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 26 : 204, 1963.

- 26) Α. Παπαϊωάννου, Ι. Βλάχου, Χ. Κασίμου: «Ἡ δίχωρος δεξιά κοιλία τῆς καρδίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 394, 1964.
- 27) Ι. Λεωνίδα, Ι. Μεσσαριτάκη, Χ. Σαββοπούλου: «Πλήρης κολποκοιλιακὸς ἀποκλεισμὸς ἐπὶ βρεφῶν καὶ παιδῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 390, 1965.

ΚΖ') ΝΟΣΟΙ ΕΝΔΟΚΡΙΝΩΝ ΑΔΕΝΩΝ

- 1) E. Freise und K. Choremis: «Insulinstudien am Kinde». *Monats. f. Kinderheilk.*, 31 : 1, 1926.
- 2) Κ. Χωρέμη: «Ἐπὶ μιᾶς περιπτώσεως διαβήτου ἐπὶ τετραμήνου βρέφους». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, Ἔτος 6ον, σελὶς 1082, 1932.
- 3) Κ. Παπαδάτου, Ι. Ἀλιβιζάτου, Χ. Δρόσου, Αἰκ. Χάκα: «Οἰκογενὴς κρετινισμὸς». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 5 - 6 : 59, 1957.
- 4) Κ. Δανελάτου, Χ. Καττάμη: «Περίπτωσης ὑποφυσιογενοῦς ὑποθυροειδισμοῦ». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 322, 1958.
- 5) Κ. Χωρέμη, Ε. Μπαρούτσου, Κ. Κιοσόγλου: «Περίπτωσης σακχαρώδους διαβήτου ἐπὶ βρέφους μετὰ δαμαλισμόν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 221, 1958.
- 6) C. Choremis, E. Baroutsou and K. Kiossoglou: «Diabetes mellitus following smallpox vaccination». *Acta Paediat. Scand.*, 48 : 388, 1959.
- 7) Κ. Παπαδάτου: «Ἐργαστηριακὸς ἔλεγχος λειτουργίας τῶν ἐνδοκρινῶν ἀδένων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 265, 1959.
- 8) Χ. Κασίμου, Ε. Μπαρούτσου, Ι. Βλάχου, Π. Κλέτσα: «Θῆλυς ψευδοεμφροδιτισμὸς μετὰ ἠλεκτρολυτικῶν διαταραχῶν ἐκ συγγενοῦς ὑπερπλασίας ἐπινεφριδίων (περιγραφὴ περιπτώσεως)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 227, 1959.
- 9) Κ. Χωρέμη, Β. Κωνσταντινίδη, Ι. Καρούζα: «Ἰδιοπαθὴς ὑποπαραθυροειδισμὸς». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 89, 1960.
- 10) Χ. Καττάμη: «Ὑποθυροειδισμὸς κατὰ τὴν βρεφικὴν καὶ παιδικὴν ἡλικίαν». *Ἱατρικὴ*, 1 : 241, 1962.

- 11) Κ. Παπαδάτου, Δ. Νικολοπούλου: «Τὰ νεογνὰ τῶν διαβητικῶν μητέρων». *Ἱατρικὴ*, 3 : 471, 1963.
- 12) Ν. Μатσανιώτη, Χ. Καττάμη, Ε. Φουρναράκη, Ι. Σώκου, Α. Μόσχου, Ε. Τσίγκου: «Μελέτη ἐπὶ τινῶν κλινικῶν καὶ ἐργαστηριακῶν μεταβολῶν κατὰ τὴν χορήγησιν κορτικοστεροειδῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 26 : 140, 1963.
- 13) Ε. Ἀποστολοπούλου: «Ἐπινεφρίδια - Ἐπινεφριδιακὴ ἀνεπάρκεια». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 181, 1965.

ΚΗ') ΝΟΣΟΙ ΟΣΤΩΝ - ΟΔΟΝΤΩΝ - ΔΕΡΜΑΤΟΣ

- 1) Ν. Νινιοῦ: «Περίπτωσης κλειδοκρανιακῆς δυσοστώσεως». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 3 - 4 : 86, 1948.
- 2) Β. Κωνσταντινίδη: «Ἐπίδειξις ἀκτινογραφικῶν κλειδοκρανιακῆς δυσοστώσεως». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 7 - 8 : 179, 1949.
- 3) Ν. Νινιοῦ, Α. Καρακούση: «Περίπτωσης νόσου Köhler σφυλιδικῆς αἰτιολογίας». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 9 - 10 : 206, 1949.
- 4) C. Choremis, Ch. Cassimos and Ε. Papamatheaki: «An unusual type of dwarfism with mental retardation». *Ann. Paediat.*, 183 : 189, 1954.
- 5) Κ. Χωρέμη, Δ. Γιαννάκου: «Ἐπὶ περιπτώσεων καθολικῆς ὀστεοπορώσεως (νόσου τοῦ Albers - Schönberg) εἰς βρέφη ἑνὸς καὶ τεσσάρων μηνῶν (τοῦ τελευταίου μετὰ ραχίτιδος)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 419, 1956.
- 6) Ν. Ζερβοῦ, Δ. Γιαννάκου, Α. Ἀρζιμάνογλου, Ε. Χατζηδημητρίου: «Πολλὰπλὴ δυσπλασία τῶν ἐπιφύσεων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 165, 1956.
- 7) Β. Κωνσταντινίδη, Ε. Ἀποστολοπούλου, Δ. Νικολοπούλου: «Περίπτωσης ἀραχνοδακτυλίας (συνδρομῆς Marfan)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 159, 1957.
- 8) Κ. Χωρέμη, Δ. Γιαννάκου, Κ. Παπαδάτου, Ε. Μπαρούτσου: «Περίπτωσης παραμορφωτικῆς ὀστίτιδος (νόσου τοῦ Paget) εἰς παιδίον ἡλικίας 11 ἐτῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 239, 1957.
- 9) C. Choremis, D. Yannakos, C. Papadatos and Ε. Baroutsou: «Osteoidis deformans (Paget's disease) in an 11 years old boy». *Helv. Paed. Acta*, 13 : 185, 1958.

- 10) Χ. Κασίμου, Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου, Β. Ἀγγελῆ, Χ. Τζινιέρη, Δ. Κουτσούκου, Ι. Βλάχου : «Συγγενής ἀνιδρωσία (ἐπὶ ἄρρενος βρέφους ἡλικίας 5 1/2 μηνῶν)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 302, 1958.
- 11) Χ. Κατερέλου, Χουλιάρα : «Ἰδιοπαθῆς ἀποτιτάνωσις μεσοσπονδυλίου δίσκου μετὰ περιγραφῆς ἰδίας περιπτώσεως». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 239, 1958.
- 12) Χ. Κασίμου, Χ. Καττάμη, Ε. Καναβάκη, Ε. Παπαδάκη : «Ἐκτοδερμικὴ δυσπλασία μετὰ ἀνιδρωσίας (περιγραφὴ 2 περιπτώσεων)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 292, 1959.
- 13) Χ. Κατερέλου, Ε. Παπαδάκη, Κ. Παπαδάτου : «Περίπτωσης οἰκογενοῦς ἰνώδους δυσπλασίας τῶν γνάθων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, τεύχ. 11 - 12 : 158, 1958.
- 14) Κ. Choremis, C. Papadatos and Ch. Caterellos : «Familial multilocular cystic disease of the jaws». *Helv. Ped. Acta*, 14 : 396, 1959.
- 15) Χ. Καττάμη : «Σύνδρομον Ehlers - Danlos». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 42, 1959.
- 16) Χ. Κασίμου, Ε. Παπαδάκη, Ι. Μεσσαριτάκη : «Ἐπιδερμολυσία φουσαλλιδώδης». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 102, 1960.
- 17) Κ. Χωρέμη : «Ἡ θέσις τῆς παιδοδοντίας εἰς τὴν σύγχρονον παιδιατρικὴν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 8 : 67, 1961.
- 18) Α. Ἀσκούνη, Δ. Νικολοπούλου, Κ. Παπαδάτου : «Περίπτωσης ἀτύπου προγηρίας μετ' ἐκτεταμένων ὀστικῶν ἀλλοιώσεων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 24 : 38, 1961.
- 19) Β. Μπάστη - Μαοῦνη : «Διαταραχαὶ τῶν ὀδόντων κατὰ τὴν βρεφικὴν καὶ παιδικὴν ἡλικίαν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 9 : 383, 1962.
- 20) Χ. Κασίμου, Κ. Ἀναστασέα - Βλάχου, Α. Λιαρομμάτη : Σύνδρομον Pierre Robin». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Ἀθην.*, 9 : 283, 1962.
- 21) Κ. Καμπέρογλου, Π. Σμυρνῆ, Ν. Μαριακάκη, Ν. Ματσανιώτη : «Ἡ ὑμενίτις τοῦ ἰσχίου». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἑτ.*, 26 : 262, 1963.
- 22) Ν. Ματσανιώτη, Χ. Καττάμη, Α. Μόσχου : «Σκληρὸν ἐρύθημα τοῦ Bazin». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 10 : 163, 1963.

- 23) Δ. Γιαννάκου, Κ. Τσαλιγοπούλου, Α. Ραυτοπούλου : «Οίκογενής δυσπλασία τῶν μεταφύσεων (νόσος τοῦ Pyle)». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, 26 : 146, 1963.
- 24) Α. Μπουγᾶ : «Ἡ τερηδὼν τῶν ὀδόντων κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, 26 : 222, 1963.
- 25) Α. Μόρφη, Κ. Δανελάτου, Χ. Κασίμου : «Γναθοπροσωπικὴ δυσόστωσις (Σύνδρομον Treacher Collins ἢ Franceschetti)». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 111, 1964.
- 26) Ι. Μεσσαριτάκη, Ι. Καρπούζα, Ε. Τσίγκου, Θ. Γολεμάτη : «Περίπτωσης συνδρόμου Marfan». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 11 : 267, 1964.
- 27) Δ. Νικολοπούλου, Α. Μόρφη, Σ. Μπενέτου, Κ. Παπαδημητρίου : «Ἐντερογενὴς ἀκροκερματίτις (μετὰ περιγραφῆς δύο ἰδίων περιπτώσεων)». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, 28 : 477, 1965.

ΚΘ') ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ

- 1) C. Choremis und G. Spiliopoulos : «Über besondere paralytische Erscheinungen nach Gebrauch Synthetischer Antimalariaheilmittel. *Jahrb. f. Kinderheilk.*, 154 : 194, 1940.
- 2) Χ. Κασίμου, Δ. Λακάκου, Χ. Βόντα : «Ἐπὶ δύο περιπτώσεων μεθαιμοσφαιριναϊμίας ἐκ κνιρικῶν ἀλάτων ἐν φρεατίῳ ὕδατι περιεχομένων». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, τεύχ. 3 - 4 : 48, 1954.
- 3) Ν. Ζερβοῦ, Δ. Γιαννάκου : «Ἐπὶ τῶν τοξικῶν ὀστεοπαθειῶν ἐκ δηλητηριάσεως διὰ μολύβδου». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 27, 1957.
- 4) Θ. Ἀθανασιάδη, Μ. Νικολαΐδου : «Παιδικαὶ δηλητηριάσεις». Ἀθῆναι 1959 (μονογραφία).
- 5) Χ. Κασίμου, Ε. Μπαρούτσου : «Περίπτωσης δηλητηριάσεως δι' ἀμινοφυλλίνης ἐπὶ βρέφους». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 425, 1959.
- 6) Κ. Οἰκονόμου - Μαύρου, Ξ. Νικολαΐδη : «Περίπτωσης δηλητηριάσεως διὰ σουλφοναμιδῶν». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, 25 : 33, 1962.

Λ') ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ

- 1) Κ. Χωρέμη: «Ἡ παιδιατρικὴ ἐν τῇ Ἱατρικῇ Ἑταιρείᾳ». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 5 : 374, 1931.
- 2) Κ. Χωρέμη: «Τὸ σύγχρονον πνεῦμα ἐν τῇ ἀνατροφῇ τοῦ παιδός». *Ἔργασια, Ἀνάτυπον*, 1935.
- 3) Κ. Χωρέμη: «Ἡ ἐπιβίωσις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς». *Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις*, φύλλον 13ον, Ἀθῆναι 1945.
- 4) Κ. Χωρέμη, Σ. Χαροκόπου: «Τὸ 5ον Διεθνὲς Συνέδριον Παιδιατρικῆς». *Ἀρχ. Ἑλλ. Παιδ. Ἐτ.*, τεύχ. 1 - 2 : 1, 1948.
- 5) Κ. Χωρέμη: «Αἱ ἐκ τοῦ πολέμου σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ βλάβαι τοῦ παιδιοῦ καὶ θεραπεία αὐτῶν». *Ἑλλ. Ἱατρικὴ*, 19 : 651, 1950.
- 6) Κ. Χωρέμη: «Αἱ ἐπιτεύξεις τῆς παιδιατρικῆς κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ αἰῶνός μας». *Ἀκαδημαϊκὴ Ἱατρικὴ*, Μάϊος 1951.
- 7) Κ. Choremis, Β. Kyriakides: «Repercussions de la guerre sur la vie physique et mentale des enfants en Grèce». *Congrès mondial des Médecins ; étude des conditions actuelles de vie*. Vienne, Μαΐ 1953.
- 8) Κ. Χωρέμη: «Προληπτικὴ ἱατρικὴ τοῦ παιδιοῦ». *Πρακτικὰ Β' Πανελληνίου Συνεδρίου Ὑγιεινῆς καὶ Κοινωνικῆς Προνοίας*, Ἀθῆναι 1954.
- 9) Κ. Χωρέμη: «Ὁ θεσμὸς τοῦ νηπιαγωγείου ὑπὸ τὸ πρῶτον τῆς σημερινῆς κοινωνίας». *Στ' Παγκόσμιος Συνέλευσις Προσχολικῆς Ἀγωγῆς*, Ἀθῆναι 1956. *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 87, 1956.
- 10) Κ. Κιοσόγλου: «Κοινωνικὴ Παιδιατρικὴ εἰς Γαλλίαν, Ὀλλανδίαν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 212, 1956.
- 11) Κ. Παπαδάτου: «Τὸ 8ον Διεθνὲς Παιδιατρικὸν Συνέδριον». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 312, 1956.
- 12) Κ. Χωρέμη: «Ἐπὶ συμπληρώσει τριετίας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 83, 1956.
- 13) Κ. Χωρέμη: «Ἀποχαιρετιστήριος ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα ἐν τῇ Ἱατρικῇ Ἑταιρείᾳ ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει μου ἐκ τῆς προεδρίας τοῦ σώματος». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 127, 1956.

- 14) Κ. Χωρέμη : «Ἡ ἐπίδρασις τῶν νεωτέρων κοσμοθεωριῶν ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 5, 1957.
- 15) Κ. Δανελάτου - Ἀθανασιάδου : «Ἡ Κοινωνικὴ Παιδιατρικὴ εἰς Πολωνίαν καὶ Τσεχοσλοβακίαν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 4 : 209, 1957.
- 16) Κ. Χωρέμη : «Ἡ ἔννοια τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτῆς ἀξία». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 3 : 393, 1956.
- 17) Κ. Χωρέμη : «Ἐκθεσις πεπραγμένων ἐπὶ τῆς Πρυτανείας». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 5 : 5, 1958.
- 18) Κ. Χωρέμη : «Σκέψεις τινὲς ἐπὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προβλήματος». *Πρακτικὰ τοῦ Χριστιανικοῦ Κοινωνικοῦ Κόκλου ἐπὶ τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Προβλήματος*. Ἀθῆναι 1957.
- 19) Κ. Χωρέμη : «Τὸ κοινωνικὸν συναίσθημα ἢ ἡ ἠθικὴ συνείδησις ἀπὸ βιολογικῆς ἐπόψεως». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 6 : 79, 1959.
- 20) Κ. Χωρέμη : «Προσφώνησις ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 5, 1960.
- 21) Κ. Χωρέμη : «Ἐκ τῆς ψυχικῆς υἰείας τοῦ παιδιοῦ τῆς σήμερον ἐξαρτᾶται ἡ ἄρμονία τοῦ κόσμου τῆς αὔριου». *Σχολικὴ Ὑγιεινὴ*, τεῦχος 18ον, Ἀθῆναι 1960.
- 22) Κ. Χωρέμη : «Αἱ συγγενεῖς αἰμολυτικαὶ ἀναιμίαι ὡς πρόβλημα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 7 : 369, 1960.
- 23) Ε. Μπαρούτσου : «Τὸ πρόβλημα τῶν ἀναπήρων παιδιῶν, ἰδίᾳ τῶν πνευματικῶς καθυστερημένων». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 9 : 71, 1962.
- 24) Κ. Χωρέμη : «Ὁ ρόλος τοῦ Παιδιάτρου ὡς συμβούλου εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀναπήρου παιδιοῦ». *Ἑλλ. Ἰατρικὴ*, 31 : 5, 1962.
- 25) Κ. Χωρέμη : «Τὰ δάκρυα τοῦ παιδιοῦ καλλιεργοῦν τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων». *Ἀκαδημαϊκὴ Ἰατρικὴ*, 28 : 273, 1964.
- 26) Κ. Χωρέμη : «Λόγος ἐκφωνηθεὶς τὴν 7/12/64 κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἐρευνητικοῦ Ἐργαστηρίου τῆς Παιδιατρικῆς Κλινικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν». *Δελτ. Παιδ. Κλιν. Παν. Ἀθην.*, 12 : 5, 1965.